

**UCHWAŁA NR V/13/2015
RADY GMINY WIŃSKO**

z dnia 30 stycznia 2015 r.

**w sprawie przyjęcia "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Wińsko
na lata 2012 -2032**

Na podstawie art. 18 ust. 1 w związku z art. 7 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. z 2013 roku, poz. 594 ze zm. zmianami) w celu realizacji "Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 " przyjętego uchwała Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010 roku Rada Gminy Wińsko uchwała, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Wińsko na lata 2012 - 2032, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wińsko.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Inwestor:

Urząd Gminy Wińsko
Plac Wolności 2
56-160 Wińsko

Temat opracowania:

PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY WIŃSKO NA LATA 2012 - 2032

Zespół wykonawczy:

mgr inż. Łukasz BYSTRZANOWSKI
mgr Justyna ZASTRZEŻYŃSKA
inż. Katarzyna BUSEK
mgr inż. Gabriela DANYSZ

Prezes Zarządu

mgr Piotr BUDZISZ

Przy współpracy z przedstawicielami Urzędu Gminy w Wińsku

Zrealizowany przy udziale środków z Ministerstwa Gospodarki

Data opracowania: **sierpień 2012 r.**

SPIS TREŚCI:

1. WSTĘP	5
1.1. Wprowadzenie.....	5
1.2. Ogólna charakterystyka gminy Wińsko	7
1.3. Cel i zadania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wińsko na lata 2012 - 2032”	9
1.4. Koncepcja zarządzania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wińsko na lata 2012- 2032”	11
1.5. Opis zawartości dokumentu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Wińsko na lata 2012 - 2032”	12
2. CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I ODDZIAŁYWANIE AZBESTU NA ZDROWIE CZŁOWIEKA.....	14
2.1. Występowanie i zastosowanie azbestu.....	14
2.2. Wpływ azbestu na organizm ludzki.....	17
2.3. Informowanie o ryzyku związanym z narażeniem na azbest występujący w środowisku	18
3. STAN PRAWNY W ZAKRESIE UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW I ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.....	21
3.1. Regulacje ustawowe.....	21
3.2. Akty wykonawcze	22
3.3. Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest w aspekcie obowiązującego prawa	25
3.4. Obowiązki właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest	26
3.5. Obowiązki wykonawcy prac, polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest	31
3.6. Zasady postępowania przy transporcie odpadów zawierających azbest.....	40
3.7. Zasady składowania odpadów zawierających azbest.	45

3.8. Jakie warunki musi spełnić przedsiębiorca, aby rozszerzyć swoją działalność gospodarczą o demontaż i transport wyrobów zawierających azbest	48
4. ZADANIA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W ZAKRESIE USUWANIA AZBESTU	50
4.1. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”	50
4.2. „Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego	54
na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015”	54
4.3. „Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Wołowskiego”	56
4.4. „Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wińsko”	57
5. GOSPODAROWANIE WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST NA TERENIE GMINY WIŃSKO.....	58
5.1. Wyroby zawierające azbest na terenie gminy Wińsko – rodzaj i ilość – prognoza.....	58
5.2. Kierunki i możliwości utylizacji odpadów zawierających azbest w Gminie Wińsko	66
5.3. Strategia w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych	68
5.4. Harmonogram realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wińsko na lata 2012 – 2032”	69
5.5. Oszacowanie kosztów usuwania wyrobów zawierających azbest na obszarze Gminy Wińsko	72
5.6. Możliwości pozyskania środków finansowych na działania związane z usuwaniem azbestu na terenie Gminy Wińsko oraz składowaniem odpadów zawierających azbest ...	76
6. PODSUMOWANIE.....	80
7. ZAŁĄCZNIKI	82
8. BIBLIOGRAFIA.....	104

SPIS TABEL:

Tabela 1 Wskaźniki monitoringu realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy”	10
Tabela 2 Ilość wytworzonych i unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest w województwie dolnośląskim w latach 2007 – 2010.....	54
Tabela 3 Oszacowanie ilości odpadu azbestowego w [kg] według sołectw gminy Wińsko	59
Tabela 4 Oszacowanie ilości wyrobów zawierających azbest według formy własności	61
Tabela 5 Oszacowanie ilości odpadu azbestowego w [kg] według rodzaju wyrobu	62
Tabela 6 Ocena stanu technicznego wyrobów zawierających azbest	63
Tabela 7 Harmonogram działań zmierzający do usunięcia wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Wińsko na lata 2012 – 2032.	71
Tabela 8 Oszacowany koszt usuwania, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.	74
Tabela 9 Wydatki z budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki dla realizacji Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032	76

SPIS RYSUNKÓW:

Rysunek 1 Schemat zarządzania "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wińsko na lata 2012- 2032" na poziomie lokalnym	12
Rysunek 2 Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w układzie wojewódzkim	16
Rysunek 3 Składowiska azbestu na terytorium Polski	56
Rysunek 4 Ilość wyrobów zawierających azbest w [Mg] przypadająca na km ² powierzchni gminy w porównaniu z województwem i krajem (bez uwzględnienia rur wodociągowo-kanalizacyjnych)	63
Rysunek 5 Ewidencja ilościowa stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych i prawnych	64
Rysunek 6 Ewidencja wagowa stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych i prawnych	64
Rysunek 7 Procentowy udział stopnia pilności usuwania wszystkich wyrobów zawierających azbest z obiektów, zlokalizowanych na terenie gminy	65

1. WSTĘP

1.1. Wprowadzenie

„Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Wińsko na lata 2012–2032” zwany dalej Programem wraz z przeprowadzoną w czerwcu 2012 r. inwentaryzacją wyrobów zawierających azbest powstał na zamówienie władz gminy i ma na celu:

- wypełnienie obowiązku ustawowego dot. posiadania i wdrażania Programu,
- spowodowanie w konkretnej perspektywie czasowej wyeliminowania wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie gminy.

Ponadto powstanie Programu otwiera drogę do dofinansowania działań związanych z demontażem, transportem i składowaniem (utyлизacją) wyrobów azbestowych wreszcie jego realizacja wpłynie wydatnie na poprawę stanu środowiska poprzez podwyższenie jakości powietrza atmosferycznego, a tym samym zwiększy komfort życia, pracy i wypoczynku w gminie, podnosząc efektywnie jej atrakcyjność oraz wartość materialną obiektów znajdujących się na terenie gminy, tym samym poprawiając status ekonomiczny mieszkańców.

W „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z gminy Wińsko na lata 2012 – 2032”, w oparciu o wyniki analiz stanu istniejącego (na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji) opracowano kierunki działań i wytyczono cele oraz zadania strategiczne (z podaniem harmonogramów realizacji i określeniem kosztów eksploatacyjnych systemu oraz kosztów inwestycyjnych zadań). Realizacja tych działań umożliwi spełnienie obowiązujących wymogów prawnych, uporządkowanie i scentralizowanie gospodarki odpadami zawierającymi azbest oraz poprawę jakości środowiska na terenie gminy Wińsko.

Azbest znany jest od kilku tysięcy lat. Szerokie jego rozpowszechnienie nastąpiło w okresie ostatnich 100 lat. Z uwagi na swoje niewątpliwe zalety (unikalne właściwości), takie jak miękkość, giętkość, ognioodporność, odporność na działanie mrozu, kwasów, a także dobrą elastyczność, właściwości mechaniczne i małe przewodnictwo cieplne wykorzystywany był chętnie jako cenny surowiec również w Polsce. Azbest już w czasach starożytnych postrzegano jako jedwab tajemniczego świata minerałów. Azbest stosowany był w produkcji około 3000 wyrobów przemysłowych, lecz przede wszystkim (co najmniej około 85%) do produkcji wyrobów budowlanych, szczególnie płyt dachowych i elewacyjnych,

a także, w mniejszych ilościach, do produkcji rur, rozmaitych kształtek do kanałów wentylacyjnych, instalacyjnych i innych.

Produkcja płyt azbestowo - cementowych na ziemiach polskich rozpoczęła się w 1907 roku i trwała do roku 1998 r. W wyniku szerokiego zastosowania praktycznego materiały zawierające azbest należą do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla zdrowia ludzi i z tego powodu powinny podlegać sukcesywnej eliminacji. Odpady zawierające azbest należą do odpadów niebezpiecznych, a gospodarka nimi wymaga prawidłowego podejścia oraz szczególnej kontroli. Zasady postępowania z odpadami zawierającymi azbest reguluje szereg przepisów m.in. ustawa o zakazie stosowania azbestu, ustawa Prawo ochrony środowiska, ustawa o odpadach oraz związane z nimi rozporządzenia wykonawcze. Ostatnia nowelizacja ustawy o zakazie stosowania azbestu z 22 grudnia 2004 r. praktycznie zamknęła okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce. Do rozwiązania pozostaje natomiast – bardzo ważny ze względu na zdrowie ludzi i stan środowiska – problem sukcesywnego usuwania zużytych wyrobów zawierających azbest. Groźne dla zdrowia są włókna azbestu (respirabilne), wystarczająco drobne by przeniknąć głęboko do płuc. Włókna powstają na skutek działania mechanicznego (np. gdy płyty azbestowe są łamane lub poddane jakiegokolwiek obróbce mechanicznej lub ścieraniu).

Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 15 marca 2010 roku przyjęła "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032". Realizacja zadań przewidzianych w tym "Programie (...)" wymaga zaangażowania administracji publicznej i różnych instytucji działających na trzech poziomach:

- centralnym: Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki, Główny Koordynator "Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032"
- wojewódzkim: wojewoda, samorząd województwa,
- lokalnym: samorząd powiatowy, samorząd gminny.

Ponadto Program przewiduje:

- do 2012 r. przeprowadzenie pełnej i rzetelnej inwentaryzacji oraz ustalenie rozmieszczenia terytorialnego azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- utworzenie i uruchomienie elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitoringu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- podjęcie prac legislacyjnych umożliwiających egzekwowanie obowiązków nałożonych na podmioty fizyczne i prawne oraz zasilanie danymi elektronicznego systemu monitorowania realizacji Programu,
- zwiększenie zaangażowania administracji samorządowej, szczególnie gmin.

Aby przewidziane w „Programie (...)” zadania mogły zostać zrealizowane niezbędne jest zaangażowanie administracji publicznej wszystkich stopni oraz różnych instytucji na szczeblu krajowym, wojewódzkim i lokalnym. "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032" zakłada na poziomie lokalnym realizację zadań Programu przy zaangażowaniu zarówno samorządów powiatowych jak i gminnych. Do kompetencji samorządów winno należeć: nadzorowanie realizacji Programu i wykorzystania przyznanych środków finansowych, prowadzenie lokalnej polityki społecznej w zakresie opłat za składowanie odpadów zawierających azbest, np. w stosunku do uboższych właścicieli obiektów – częściowe lub całkowite zwalnianie z opłat; inicjowanie i organizowanie innych form pomocy dla mieszkańców przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Gmina Wińsko kładzie duży nacisk na stan środowiska naturalnego. Dzięki dofinansowaniu otrzymanym w ramach konkursu „Azbest 2012!” organizowanym przez Ministerstwo Gospodarki, wychodząc naprzeciw rozwiązaniu problemu likwidacji azbestu na swoim terenie, zleciła przeprowadzenie inwentaryzacji odpadów zawierających azbest z obiektów budowlanych mieszczących się na terenie gminy oraz opracowanie niniejszego „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Wińsko”

1.2. Ogólna charakterystyka gminy Wińsko

Gmina Wińsko leży w północno – zachodniej części województwa dolnośląskiego. Wińsko od północy graniczy z gminą Jemielno i Wąsosz, od południa z gminą Żmigród, Prusice i Wołów, od zachodu natomiast naturalną granicę stanowi rzeka Odra wraz z gminą Ścinawa i gminą Rudna. Gmina Wińsko leży w powiecie wołowskim, zajmuje powierzchnię 249,5 km², z czego 65% to użytki rolne, a 26% to lasy. Gmina ma charakter wiejski, w jej skład wchodzi 41 sołectwa, (wypisać w tabeli jakie sołectwa) 51 miejscowości, w tym 8 przysiółków.

Sołectwa wchodzące w skład gminy Wińsko to: Aleksandrowice, Baszyn, Białawy Małe, Białawy Wielkie, Boraszyce Małe, Boraszyce Wielkie, Brzózka, Budków, Buszkowice Małe, Chwałkowice, Dąbie, Domanice, Głębowice, Gryżyce, Grzeszyn, Iwno, Kleszczowice, Konary, Kozowo, Krzelów, Łazy, Małowice, Modylnica Klasztorna, Morzyna, Orzeszków, Piskorzyna, Przyborów, Rajczyn, Rogów Wołowski, Rudawa, Słup, Smogorzów Wielki, Smogorzówek, Staszowice, Stryjno, Turzany, Węgrzce, Wińsko, Wrzeszów, Wyszęcice.

Miejscowości wchodzące w skład gminy Wińsko to: Białków, Czaplice, Gołaszów, Jakubowice, Młoty, Mysłoszów, Naroków, Rogówek, Trzcina Wołowska, Węglewo

Największą miejscowością pod względem powierzchni jest Krzelów, natomiast najbardziej zaludnioną jest Wińsko. Centralną i południową część gminy stanowią Wzgórza Trzebnickie, w obrębie których wyróżnia się: Wzgórza Wińskie z najwyższym punktem o rzędnej 202 m n.p.m., prawie całkowicie pokryte lasami, Obniżenie Pełczyńskie oraz Wzgórza Strupińskie. Północno – wschodnia część gminy położona jest na obszarze Kotliny Żmigrodzkiej, będącej zagłębieniem końcowym lodowca warciańskiego.

Rys. 1. Położenie Gminy Wińsko.

Gmina Wińsko położona jest na terenie trzech mezoregionów geograficznych.

Zachodnia część gmin, wzdłuż Odry stanowi Obniżenie Ścinawskie przechodzi we Wzgórza Trzebnickie biegną one bardziej równoleżnikowo, w ich skład wchodzi trzy mikroregiony:

- Wzgórza Wińskie z kulminacją do 202 m.n.p. m. (na wschodzie)
- Obniżenie Pełczyńskie (na południu)
- Wzgórza Strupińskie z kulminacją do 187 m. n.p.m. (na południowym – wschodzie)

Teren Gminy Wińsko jest to teren położony w rejonie nadodrzańskim dolnym, najcieplejszym na Dolnym Śląsku i charakteryzuje się ciepłym latem i łagodną zimą.

Obszar gminy w całości należy do wielkopolskiego regionu hydrogeologicznego, a w jego ramach do podregionu wielkopolsko - śląskiego. Na obszarze tym wyróżnia się rejony hydrogeologiczne:

- Ścinawy (w części południowo – wschodniej i zachodniej),

- Kotliny Żmigrodzkiej (od północno – zachodniej części gminy po Morzynę, Stryjno, Smogorzów Wielki i Głębowice)
- Obornik Śląskich – Wińska (pozostała część gminy: w części środkowej, południowej i w części południowo zachodniej).

Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2011 r. gminę Wińsko zamieszkiwało 8 607 osób.

1.3. Cel i zadania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wińsko na lata 2012 - 2032”

Nadrzędnym długoterminowym celem „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wińsko na lata 2012 – 2032” jest:

Wyeliminowanie szkodliwego wpływu i niebezpiecznych dla zdrowia skutków powodowanych azbestem u mieszkańców Gminy Wińsko oraz likwidacja negatywnego oddziaływania azbestu na środowisko naturalne.

Cel ten pozostaje w ścisłej relacji z celami zdefiniowanymi w krajowym "Programie (...)". Osiągnięcie tego celu będzie możliwe w perspektywie długoterminowej (okres ok. 20 lat) poprzez usunięcie z terenu gminy stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest do 2032 roku.

Ogólnym zadaniem Programu jest określenie warunków sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest. Zatem w Programie ujęto zagadnienia:

- edukacji poprzez informowanie społeczeństwa gminy Wińsko o szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz o sposobach bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania,
- współpracy z lokalnymi mediami oraz organizacjami społecznymi,
- utworzenia centrum danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest,
- podejmowania w miarę potrzeby odpowiednich działań administracyjnych w stosunku do właścicieli lub zarządców obiektów szczególnie zagrożonych,

- współpracy z wojewodą, samorządem województwa oraz samorządem powiatowym, w zakresie zadań wynikających z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 15 marca 2010 r.,
- pozyskania środków na bezpieczną likwidację wyrobów zawierających azbest,
- współpracy z przedsiębiorstwami zajmującymi się usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Niniejszy Program ma charakter lokalny, jest jednak spójny z założeniami ogólnopolskiego. Zakłada on realizację następujących zadań:

1. inwentaryzację i utworzenie bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest. Wiedza o tym ile jest azbestu, w jakiej postaci i jego stanie oraz gdzie jest zlokalizowany była dotychczas niewielka;
2. edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania;
3. podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu;
4. odbiór i unieszkodliwienie odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych;
5. bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom oraz mieszkańcom;
6. okresowa weryfikacja i aktualizacja zapisów Programu,
7. udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym i jednostkom organizacyjnym miasta w usuwaniu odpadów zawierających azbest

Cele i zadania zostały sprecyzowane w rozdziale 5.

Tabela 1 Wskaźniki monitoringu realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy”

Lp.	Wskaźniki monitoringu	Jednostka miary
1.	Ilość odpadów zawierających azbest w przeliczeniu na m ² powierzchni miasta przed rozpoczęciem realizacji Programu	m ² /rok
2.	Ilość odpadów zawierających azbest w przeliczeniu na m ² powierzchni miasta w kolejnych latach realizacji Programu	m ² /rok

3.	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej przed realizacją Programu	%
4.	Procentowa ilość usuniętych odpadów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej w poprzednim roku realizacji Programu	%
5.	Nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest	PLN/rok
6.	Ilość dzikich wysypisk odpadów zawierających azbest	szt.

Gmina Wińsko sfinansuje koszty:

1. demontażu pokrycia dachowego;
2. załadunku na terenie nieruchomości odpadów zawierających azbest i ich transport;
3. ich składowania i unieszkodliwiania.

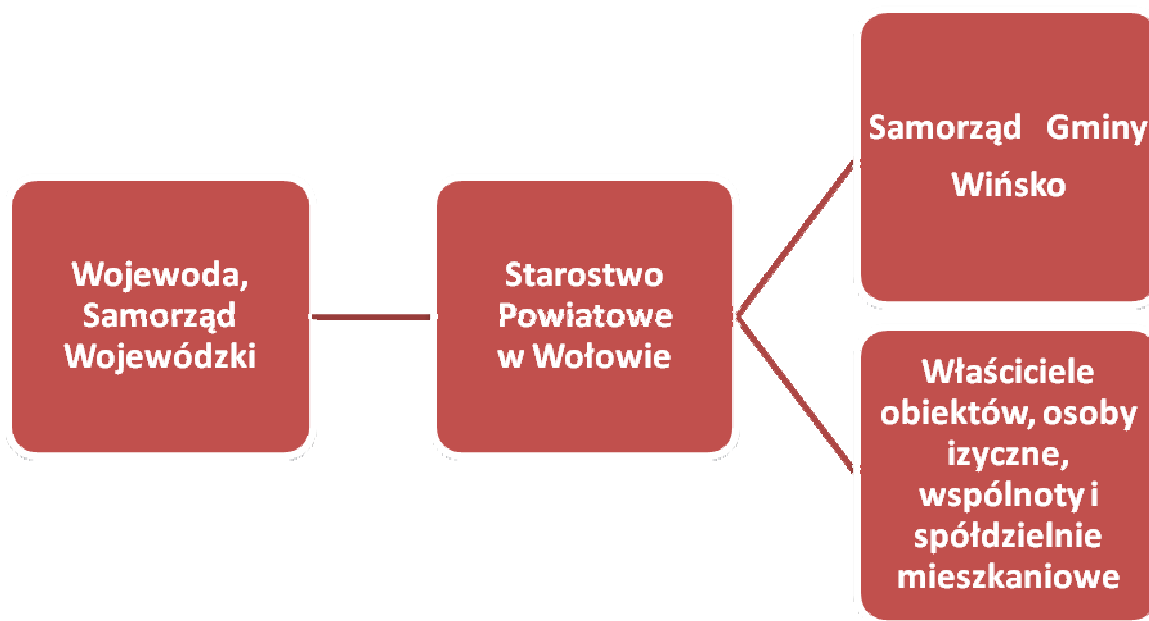
Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w danym roku uzależniona będzie od ilości środków finansowych pochodzących z funduszy własnych i zewnętrznych.

Rada Gminy będzie uchwałała corocznie w budżecie gminy stosowne środki na realizację Programu.

Gmina Wińsko będzie podejmowała starania w celu pozyskiwania funduszy ze źródeł zewnętrznych, a w szczególności z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

1.4. Koncepcja zarządzania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wińsko na lata 2012- 2032”

Interdyscyplinarność „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wińsko na lata 2012 - 2032” powoduje konieczność koordynacji wszystkich jednostek i instytucji przedmiotowo odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań lub pośrednio biorących udział w ich realizacji. Dlatego też zadania przewidziane w Programie będą realizowane na czterech płaszczyznach co przedstawia poniższy schemat.

Rysunek 1 Schemat zarządzania "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wińsko na lata 2012- 2032" na poziomie lokalnym

Źródło: opracowanie własne

Zarządzanie, organizację i wdrażanie Programu powierza się organom gminy Wińsko w ramach swych kompetencji i określonych zadań (Rada Gminy, wójt). Jednostką koordynującą działania w zakresie organizacji, wdrażania i realizacji Programu będzie osoba zajmująca się ochroną środowiska i gospodarką komunalną w Urzędzie Gminy Wińsko.

1.5. Opis zawartości dokumentu „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Wińsko na lata 2012 - 2032”

Zgodnie z wytycznymi dotyczącymi przygotowania Programu w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, niniejszy dokument zawiera:

Rozdział 1.

- **Wstęp.** W rozdziale ujęto informacje ogólne nt. obowiązków przypisanych gminie wynikających z realizacji krajowego Programu; charakterystykę gminy łączy, nadrzędny długoterminowy cel i zadania Programu oraz koncepcję zarządzania Programem.

Rozdział 2.

- **Charakterystyka wyrobów zawierających azbest i oddziaływanie azbestu na zdrowie człowieka.** W tym rozdziale przedstawiono charakterystykę azbestu i jego zastosowanie, sposoby bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest i metody ich usuwania, oddziaływanie azbestu na zdrowie ludzi oraz zasady informowania o ryzyku związanym z narażeniem na azbest występujący w środowisku.

Rozdział 3.

- **Stan prawny w zakresie użytkowania i usuwania wyrobów i odpadów zawierających azbest.** W rozdziale tym przedstawiono wybrane akty prawne dotyczące użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz procedury postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest.

Rozdział 4.

- **Zadania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie usuwania azbestu.** W rozdziale przedstawiono koncepcję zarządzania Programem oraz zadania w zakresie zarządzania Programem na poszczególnych poziomach.

Rozdział 5.

- **Gospodarowanie wyrobami i odpadami zawierającymi azbest na terenie gminy Wińsko.** W rozdziale przedstawiono ilość wyrobów zawierających azbest wymagających usunięcia wraz z pojemnością potrzebnych składowisk oraz strategię w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych, tj. cele w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej wraz z harmonogramem realizacji przedsięwzięć i ich kosztami oraz źródłami finansowania.

Rozdział 6.

- **Wnioski końcowe.** Podsumowanie wraz z wnioskami.

2. CHARAKTERYSTYKA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I ODDZIAŁYWANIE AZBESTU NA ZDROWIE CZŁOWIEKA

2.1. Występowanie i zastosowanie azbestu.

Azbest jest nazwą handlową odnoszącą się do sześciu minerałów włóknistych. Pod względem chemicznym są to uwodnione krzemiany magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Rozróżnia się następujące typy azbestu: chryzotyl (włóknista odmiana serpentynu, tj. uwodnionego krzemianu magnezu), amozyt (krzemian żelazowo-magnezowy, krokidolit (krzemian sodowo-żelazowy), antofilit (krzemian magnezowy zawierający żelazo).

Pomimo, iż występowanie azbestu w przyrodzie jest dosyć powszechne, tylko w kilku miejscach na świecie prowadzona była jego eksploatacja na skalę przemysłową. Polska nie posiada złóż azbestu nadających się do eksploatacji przemysłowej.

Azbest posiada szczególne właściwości fizyczno – chemiczne, które sprawiły, że znalazł on zastosowanie w produkcji wielu elementów. Do tych właściwości należą:

- odporność na wysoką temperaturę,
- odporność na chemikalia, kwasy, zasady, wodę morską,
- odporność na ścieranie,
- duża sprężystość i wytrzymałość mechaniczną,
- elastyczność,
- izolacja termiczna i elektryczna,
- słabe przewodnictwo ciepła.

Azbest szeroko stosowany był w kilku dziedzinach gospodarki, przede wszystkim w budownictwie, ale także w energetyce, transporcie i przemyśle chemicznym. Najważniejszymi zastosowaniami azbestu są:

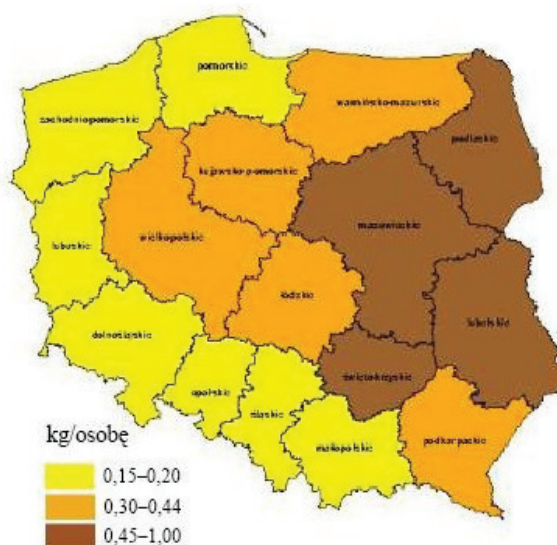
- wyroby azbestowo-cementowe produkowane z azbestów chryzotylowego i amfibolowych, takie jak: pokrycia dachowe, rury ciśnieniowe, płyty okładzinowe i elewacyjne zawierające od 10 do 35% azbestu;
- wyroby izolacyjne stosowane do izolacji kotłów parowych, wymienników ciepła, zbiorników, przewodów rurowych oraz ubrań i tkanin ognioodpornych. Zawierają one w zależności od przeznaczenia od 75 do 100% azbestu, głównie chryzotylu;
- wyroby uszczelniające: tektury, płyty azbestowo-kauczukowe, szczeliwa plecione,

- wyroby cierne, takie jak: okładziny cierne i taśmy hamulcowe stosowane do różnego typu hamulców,
- wyroby tekstylne: sznury i maty,
- wyroby hydroizolacyjne: lepiki asfaltowe, kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione, zaprawy gruntujące, papa dachowa, płytki podłogowe, zawierające od 20 do 40% azbestu.

Wśród wyrobów azbestowych można wydzielić dwie grupy produktów:

- ❖ **wyroby miękkie** (łamliwe, kruche) o gęstości mniejszej niż 1000 kg/m^3 – charakteryzują się dużym procentowym udziałem azbestu (ponad 60%) i małym udziałem spoiwa, przez co łatwo ulegają uszkodzeniom, powodując duże emisje pyłu azbestowego, a tym samym bardziej szkodliwe dla zdrowia (np. wyroby tkane i przędzone, płaszcze azbestowo-gipsowe, płyty i tektury miękkie, płytki podłogowe PCW, elementy uszczelkowe sprzętu AGD),
- ❖ **wyroby twarde** (niekruche, sztywne) o gęstości większej niż 1000 kg/m^3 – wyroby powszechnie stosowane w budownictwie, o niskiej procentowej zawartości minerałów azbestowych (poniżej 20%) i wysokiej zawartości substancji wiążącej (np. cementu), dzięki czemu bardzo trwałe i emitujące małe ilości pyłu azbestowego (głównie w wyniku obróbki mechanicznej), a tym samym mniej groźne dla zdrowia (np. płyty płaskie i faliste azbestowo-cementowe, rury azbestowo-cementowe, elementy konstrukcji wielokondygnacyjnych, przewody kominowe, zsypy).

Szacuje się (w skali kraju), że ok. 96% ogólnej ilości wyrobów zawierających azbest stanowią płyty azbestowo-cementowe (faliste i płaskie). Od lat 80-tych ubiegłego wieku produkcja i zużycie azbestu na świecie systematycznie malało, przy czym poczynając od roku 2001 obserwuje się trend wzrostowy w tym zakresie. W 2005 r. światowa produkcja azbestu wynosiła ok. 2,4 mln ton rocznie. Najwięksi producenci azbestu to Rosja, Chiny, Kazachstan, Kanada, Brazylia i Zimbabwe, zaś największymi konsumentami tego surowca są kraje Azji, Ameryki Południowej oraz byłego Związku Radzieckiego.

Rysunek 2 Nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w układzie wojewódzkim

Źródło: „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”

Produkcja płyt azbestowo-cementowych w Polsce rozpoczęła się w 1907 roku w Krakowie, następnie w Lublinie (ok.1910r.) i w Ogrodzieńcu k/Zawiercia (ok. 1920r.). Jednak stosowanie azbestu na szeroką skalę na terenie Polski w budownictwie nastąpiło w latach 60-tych, po uruchomieniu następnych 4 dużych zakładów wyrobów azbestowo-cementowych. Głównym surowcem stosowanym do produkcji był azbest chryzotylowy, ale do połowy lat osiemdziesiątych do produkcji rur ciśnieniowych stosowany był także krokidolit oraz niewielkie ilości amozytu.

Produkcja płyt azbestowo-cementowych w Polsce została zakazana ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 101, poz. 628 z 1997 r. i Nr 156 z 1998 r.). Zgodnie z ustawą w Polsce do 28 września 1998 r. została całkowicie zakończona produkcja płyt azbestowo-cementowych (a wcześniej innych wyrobów zawierających azbest).

Natomiast po 28 marca 1999 r. obowiązuje zakaz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Wyjątek stanowią wyroby z zawartością azbestu, które nie posiadają jeszcze swoich zamienników ze względu na ekstremalne warunki pracy. Wykaz takich wyrobów zawarty jest w rozporządzeniach ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzania na polski obszar celny. Dotyczy to azbestu włóknistego sprowadzanego do produkcji diafragmy

wykorzystywanej do elektrolizy przeponowej przy produkcji chloru i wyrobów azbestowo-kauczukowych.

2.2. Wpływ azbestu na organizm ludzki

Wyroby azbestowe, zastosowane jako materiał budowlany nie stanowią zagrożenia dla mieszkańców, jeżeli są prawidłowo eksploatowane.

Chorobotwórcze działanie azbestu występuje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu (oznacza to, że dopóki włókna nie są uwolnione do powietrza nie stanowią zagrożenia dla zdrowia). Azbest może być także obecny w wodzie, napojach i pokarmach, skąd przenika do organizmu człowieka. Jednak nie ma dowodów świadczących o tym, że azbest dostający się do organizmu drogą pokarmową jest szkodliwy dla zdrowia.

Naturalne źródła emisji włókien azbestowych w praktyce mają mniejsze znaczenie niż źródła związane z działalnością człowieka. Obecnie po zaprzestaniu produkcji wyrobów zawierających azbest tymi źródłami są:

- niewłaściwie składowane odpady azbestowe, w tym tzw. dzikie wysypiska, szczególnie w lasach i odkrytych wyrobiskach,
- użytkowanie wyrobów azbestowych co w konsekwencji prowadzi do zanieczyszczenia powietrza pyłem azbestowym w wyniku: korozji i mechanicznych uszkodzeń płyt azbestowo-cementowych, ścierania tarcz sprzęgłowych i hamulcowych,
- niewłaściwe usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest,
- urządzenia grzewcze, wentylacyjne, klimatyzacyjne i izolacje zawierające azbest. Są to źródła występujące wewnątrz pomieszczeń. Stosowanie wyrobów azbestowych, a w konsekwencji możliwość uwalniania włókien azbestu do środowiska, spowodowało wzrost zainteresowania zdrowotnymi skutkami środowiskowej ekspozycji na azbest.

Wielkość zagrożenia zdrowia zależna jest od rodzaju azbestu, wielkości włókien i ich stężenia w powietrzu oraz czasu narażenia. Największe zagrożenie stanowią włókna respirabilne, tzn. występujące w trwałej postaci w powietrzu i mogące przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Mają one średnicę mniejszą od 3 μm i są dłuższe niż 5 μm , przy czym najbardziej szkodliwe są włókna o długości ok. 20 μm . Narażenie zawodowe na pył azbestu może być przyczyną chorób układu oddechowego tj.: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuc oraz międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej (nowotworów o wysokiej złośliwości).

Doniesienia kliniczne i epidemiologiczne sugerują, że z azbestem może być również związane występowanie innych nowotworów: krtani, żołądka i jelit, trzustki, jajników oraz chłoniaków. Jednak zwiększenie ryzyka w tych grupach nowotworów należy postrzegać jedynie jako prawdopodobne.

Między pierwszym narażeniem a pojawieniem się patologii (zwłaszcza nowotworów) występują długie okresy. Czyli aktualnie wykrywane skutki odnoszą się do warunków pracy, jakie istniały 20-40 lat temu.

Analizując szkodliwość azbestu i jego wpływ na organizm ludzki należy pamiętać, iż azbest jest praktycznie niezniszczalny, zaś groźny dla zdrowia ludzi jest wtedy, gdy jego elementarne włókna znajdują się we wdychanym powietrzu. Azbest zabezpieczony w sposób uniemożliwiający uwolnienie się włókien do powietrza nie stanowi żadnego zagrożenia dla zdrowia.

2.3. Informowanie o ryzyku związanym z narażeniem na azbest występujący w środowisku

Głównym celem informowania o ryzyku jest dostarczenie informacji o zagrożeniu osobom i społecznościom narażonym na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe (zgodnie z zasadami wynikającymi z odpowiednich przepisów prawnych). Uzyskane informacje stanowią podstawę do opracowywania różnych wariantów strategii zmniejszania ryzyka, które brane są pod uwagę przy podejmowaniu decyzji dotyczących ich wdrażania.

Proces informowania i rzetelności przekazywanej informacji zależą zarówno od poziomu merytorycznego, możliwości i umiejętności oceny oszacowania ryzyka, jak i od warunków polityczno-społecznych (polityka informacyjna, wolna prasa współpracująca ze specjalistami oceniającymi zagrożenie, itp.).

Zgodnie z definicją zaproponowaną przez Narodową Radę ds. Badań Naukowych Stanów Zjednoczonych "Informowanie o ryzyku jest procesem wzajemnego współdziałania jednostek, grup i instytucji w wymianie informacji i opinii o istocie zagrożenia (...)". Pod hasłem "współdziałanie" należy rozumieć współpracę ze społeczeństwem specjalistów oceniających ryzyko ze specjalistami zajmującymi się zarządzaniem ryzykiem, a więc: epidemiologów, przedstawicieli ministerstwa zdrowia, środowiska, przemysłu, a także grup zaangażowanych w problematykę ochrony środowiska.

Informowanie społeczności o ryzyku związanym z narażeniem na czynniki szkodliwe (w tym azbest) jest sprawą delikatną i bardzo trudną, wymagającą angażowania opinii publicznej w proces szacowania ryzyka i informowania o nim. Istotne znaczenie odgrywa właściwe rozeznanie podstawowych zagadnień przez wszystkich zainteresowanych partnerów.

Agencja Ochrony Środowiska (EPA – Environmental Protection Agency) opublikowała szereg dokumentów zawierających zasady informowania o ryzyku. Powszechnie stosuje się siedem podstawowych zasad:

- (1) Akceptuj i angażuj społeczność jako równorzędnego partnera,
- (2) Starannie planuj sposób przekazywania informacji o zagrożeniu, a następnie oceniaj wyniki komunikowania się,
- (3) Uważnie słuchaj tego, co mają ci do przekazania inni,
- (4) Bądź uczciwy, szczery i otwarty,
- (5) Koordynuj wysiłki i współpracuj z innymi (grupami, ośrodkami) w procesie przekazywania informacji,
- (6) Nawiązuj współpracę ze środkami masowego przekazu i przekazuj informacje przygotowane zgodnie z regułami środków masowego przekazu,
- (7) Mów jasno i życzliwie.

2.3.1. Ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania azbestu

Specyficzne właściwości fizyko-chemiczne odmian azbestu takie jak wytrzymałość, ognioodporność, elastyczność, złe przewodnictwo cieplne i elektryczne, spora dźwiękochłonność, znaczna odporność na działania różnorodnych czynników chemicznych umożliwiły, z jednej strony jego powszechne zastosowanie w bardzo szerokim zakresie, a z drugiej strony, za sprawą tych samych właściwości odpady azbestowe w postaci zużytych wyrobów z różnym jego udziałem, są niezwykle trudne do unieszkodliwiania. Główne czynniki jakie wpływają na zmniejszenie trwałości wyrobów zawierających azbest jest oddziaływanie mechaniczne oraz brak konserwacji materiału. Podstawą bezpiecznego postępowania z materiałami zawierającymi azbest jest eliminacja lub co najmniej minimalizacja ryzyka emisji włókien azbestu do otoczenia w skutek działań mechanicznych i złej konserwacji materiału. Zatem dopuszczalna jest eksploatacja materiałów zawierających azbest w dobrym stanie technicznym, o nieuszkodzonej powierzchni, ewentualnie odpowiednio zabezpieczonej np. przez pomalowanie. W wypadku usuwania takich

materiałów konieczne jest ich zwilżenie wodą, usuwanie, gdy jest to możliwe wyrobów w całości, unikając ich łamania i przy zachowaniu pracy ręcznej, oraz przy zabezpieczeniu – odizolowaniu pola prac od otoczenia. Odpowiednie oddzielenie pola prac od otoczenia ma zapobiegać ewentualnemu skażeniu azbestem. Na stanowisku pracy należy monitorować stężenia włókien azbestu w powietrzu, a po zakończeniu prac sprawdzić na okoliczność ewentualnego wystąpienia azbestu (czystość) miejsce prac i najbliższe otoczenie. Należy mieć świadomość, że pojęcie stężeń dopuszczalnych w przypadku azbestu (tak jak innych substancji rakotwórczych) jest umowna i stanowi kompromis między wymaganiami medycyny a możliwościami techniki. Tendencją działań UE jest ograniczenie NDS (najwyższe dopuszczalne stężenia) do możliwego minimum.

Skala problemu związanego z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest jest ogromna ze względu na dużą ich ilość. Dlatego dąży się obecnie do opracowania nowych sposobów unieszkodliwiania azbestu. Taką metodę o nazwie MTT opracowała firma ATON-HT. Ta innowacyjna metoda polega na zastosowaniu termicznej destrukcji niebezpiecznych włókien azbestowych poprzez nagrzewanie ich energią mikrofalową. Podczas tego procesu odpad zawierający azbest po wstępnym skruszeniu ulega nagrzanemu do temp. 900-1100°C, a następnie struktura krystaliczna włókien ulega przemianom w formę bezpostaciową.

Zalety tej metody to:

- ✓ bezpieczeństwo technologii dla otoczenia,
- ✓ proces bezodpadowy,
- ✓ linia technologiczna przewożna na dwóch kontenerach, do montażu na miejscu,
- ✓ konkurencyjny koszt w stosunku do metody składowania,
- ✓ proces unieszkodliwiania w pełni zgodny z regulacjami wprowadzonymi na terenie Unii Europejskiej.

3. STAN PRAWNY W ZAKRESIE UŻYTKOWANIA I USUWANIA WYROBÓW I ODPADÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Procedury postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest oraz przepisy prawne dotyczące azbestu regulują szerokie spektrum zagadnień, a co z tym się wiąże znajdują się w wielu aktach prawnych. Regulacje prawne dotyczące azbestu i wyrobów zawierających azbest zostały oparte na przepisach obowiązujących w Unii Europejskiej.

W niniejszym opracowaniu omówiono podstawowe akty prawne, regulujące zasady postępowania z azbestem oraz z wyrobami go zawierającymi na terytorium Polski.

3.1. Regulacje ustawowe

1. *Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U z 2004 r. Nr 3, poz.20 z późn. zm.). Ustawa zakazuje wprowadzania na obszar kraju azbestu, wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Nowelizacja wprowadzona ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. „o zmianie ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest” (Dz. U. Nr 10, poz. 72, z 2005 r.) stanowi, że od dnia 1 stycznia 2005 r. w Polsce - podobnie jak w całej Unii Europejskiej – obowiązuje zakaz stosowania i obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest.
2. *Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. — Prawo budowlane* (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 z późn. zm.), Określa zasady przewozu koleją towarów niebezpiecznych, obowiązki uczestników tego przewozu, zasady dokonywania oceny zgodności ciśnieniowych urządzeń transportowych, uprawnienia doradcy do spraw bezpieczeństwa przewozu oraz organy i jednostki właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach;
3. *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz.U. 2012 nr 0, poz. 460 z późn. zm.). Ustawa ta jest podstawowym aktem prawnym w prawodawstwie polskim, regulującym zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju, a szczególności ustaliła m.in. obowiązek składania przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, a także osoby prawne stosownych informacji o rodzaju, ilości

i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (w tym również azbestu).

4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r. Nr 138, poz. 809 z późn. zm.). Ustawa ta wprowadziła m.in. obowiązek uzyskania przez wytwórcę odpadów niebezpiecznych (wykonawcę prac usuwania wyrobów zawierających azbest) zatwierdzenia – przez właściwego marszałka województwa – programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest). Wytwórcy odpadów zawierających azbest muszą zatem zalegalizować swoją działalność w tym zakresie zgodnie z w/w przepisami.
5. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2011 r. Nr 144, poz. 855 z późn. zm.). Określa zasady sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy.
6. Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2005 r. Nr 141, poz. 1184 z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym Dz.U. z 2008 Nr 223, poz. 1464 z późn. zm.).

3.2. Akty wykonawcze

1. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. – w sprawie katalogu odpadów* (Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1206 z późn. zm.) zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych poniżej grupach i podgrupach z odpowiednim przypisanym kodem klasyfikacyjnym:
 - 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
 - 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu,
 - 10 11 81* - odpady zawierające azbest,
 - 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych,

- 15 01 11* - opakowania z metali zawierających niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające wolny azbest,
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

2. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska* (Dz. U. z 2009 r. Nr 124, poz. 1033 z późn. zm.) określa termin oraz formę składania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

3. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny* (Dz. U. z 2002 r. Nr 191, poz. 1595 z późn. zm.). W sposób nieselektywny mogą być składowane odpady o następujących kodach:

- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest;
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest;

Odpady te mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Nie można natomiast mieszać tych odpadów i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.

4. *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy* (Dz. U. z 2011 r. Nr 274, poz. 1621.) określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy pyłów zawierających azbest.

5. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. z 2010 r. Nr 16, poz. 87) określa limity stężenia azbestu w powietrzu. Wartości odniesienia dla azbestu wynoszą odpowiednio:

- dla 1 godziny – 250 włókien/m³
- dla roku kalendarzowego – 2 350 włókien/m³.

6. *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów* (Dz. U. z 2009 r. Nr 39, poz. 320.). Określa m.in. wymagania dotyczące składowania odpadów zawierających azbest.
7. *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia* (Dz. U. z 2003 r. Nr 120, poz. 1126 z późn. zm.) określa zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenie bezpieczeństwa lub zdrowia ludzi.
8. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* (Dz. U. z 2010 r. Nr 162, poz. 1089) nakłada na właścicieli lub zarządców obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innych miejsc zawierających azbest - obowiązek okresowej kontroli stanu tych wyrobów oraz sporządzenia oceny stanu i możliwości użytkowania wyrobów zawierających azbest zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia (Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest). Pierwsza kontrola powinna być przeprowadzona w terminie do 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia. W/w podmioty przechowują egzemplarz oceny (łącznie ze stosowną dokumentacją miejsca zawierającego azbest, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej. Dla budynków oraz obiektów budowlanych niebędących budynkami, dla których jest prowadzona książka obiektu budowlanego na podstawie art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane, ocena ta powinna być dołączona do książki obiektu budowlanego.)
9. *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 września 2005 r. w sprawie kursów dokształcających dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne* (Dz. U. z 2005 r. Nr 187, poz. 1571 późn. zm.).
10. *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby*

zawierające azbest. (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31 z późn. zm.). Rozporządzenie wprowadza obowiązek inwentaryzacji przez właściciela lub zarządzającego (osobę fizyczną) miejsc, gdzie był lub jest wykorzystywany azbest - oraz składania corocznie stosownych informacji do właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Osoby prawne składają sprawozdania do wojewody.

3.3. Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest w aspekcie obowiązującego prawa

Przepisy określające zasady bezpiecznego postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest narzuciły szereg obowiązków, zarówno na właścicieli obiektów i urządzeń, gdzie został użyty azbest jak i na prowadzących wszelkiego rodzaju prace związane z usuwaniem bądź transportem czy umieszczeniem na składowisku wyrobów i odpadów zawierających azbest – procedury postępowania przedstawiono w rozdziałach poniżej.

Grupa I.

Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami lub urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest

- **Procedura 1.** Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.
- **Procedura 2.** Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Grupa II.

Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.

- **Procedura 3.** Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.
- **Procedura 4.** Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, oczyszczeniu obiektu (terenu) instalacji.

Grupa III.

Procedura obowiązująca prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

- **Procedura 5.** Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Grupa IV.

Procedura obowiązująca zarządzających składowiskami odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

- **Procedura 6.** Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest

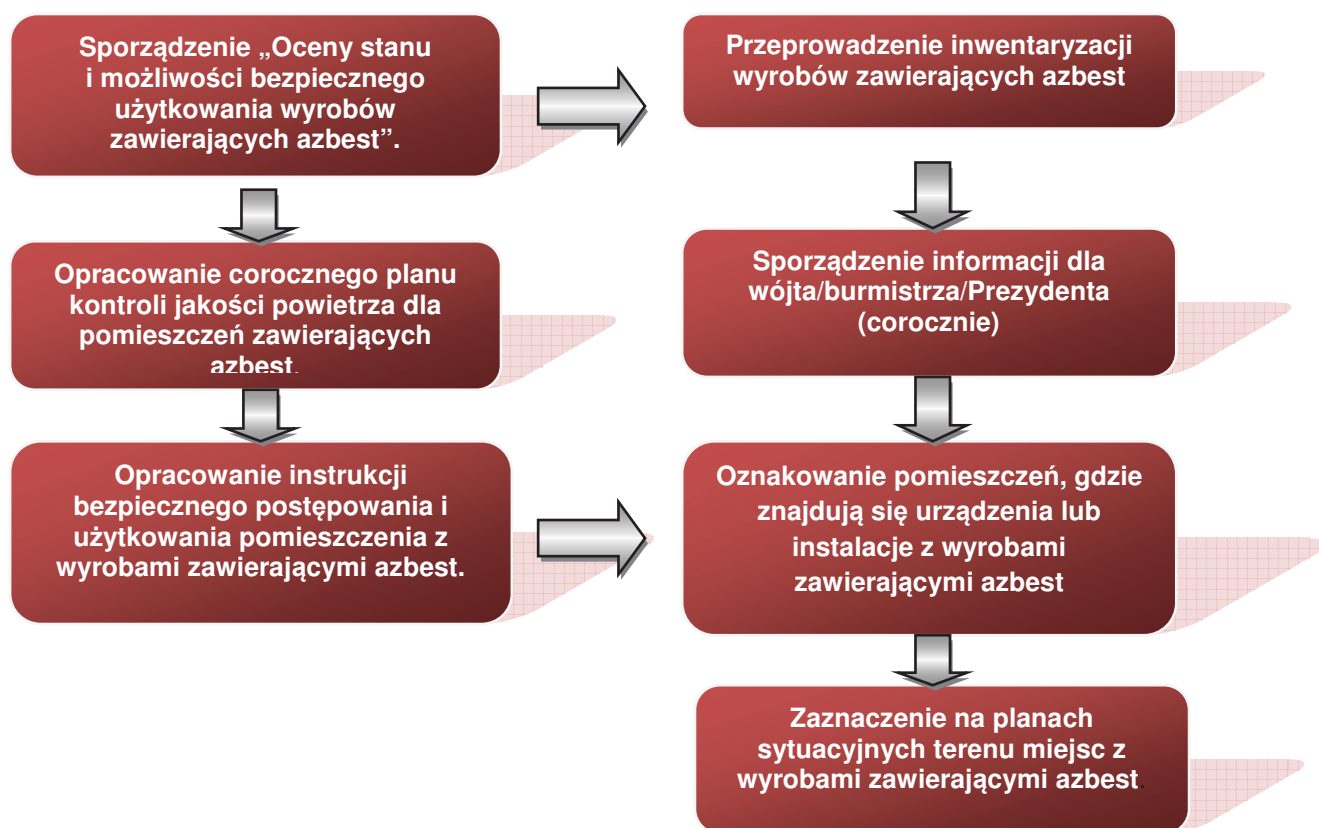
3.4. Obowiązki właścicieli i zarządzających obiektami, instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest

Procedura 1. Obowiązki i postępowanie właścicieli oraz zarządców, przy użytkowaniu obiektów i terenów z wyrobami zawierającymi azbest.

Procedura 2. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

PROCEDURA 1.

Zakres procedury obejmuje przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy bezpiecznego ich użytkowania.

Źródło: Oczyszczanie z azbestu województwa śląskiego, drogi i możliwości pozyskiwania dodatkowych środków finansowych.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, ma obowiązek sporządzenia - w jednym egzemplarzu „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” (załącznik 1). Właściciele lub zarządcy, którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają następne „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” tzn. jeśli podczas przeprowadzonej oceny stwierdzono następującą ilość sumy wszystkich punktów:

- Stopień pilności I od 120 punktów - wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie.

- Stopień pilności II od 95 do 115 punktów - wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku
- Stopień pilności III do 90 punktów - wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat.

Z przeprowadzonej kontroli okresowej sporządza się w jednym egzemplarzu ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest, ocenę przechowuje się łącznie z dokumentacją miejsca zawierającego azbest, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej. Dla budynków oraz obiektów budowlanych niebędących budynkami, dla których jest prowadzona książka obiektu budowlanego na podstawie art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane, ocena ta powinna być dołączona do książki obiektu budowlanego.

Właściciel lub zarządca obowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzenia informacji dla wójta, burmistrza lub prezydenta miasta – właściwego dla miejsca znajdowania się budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest. Wzory informacji według załączników:

Załącznik nr 2 – Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania.

Załącznik nr 3 – Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.

Informacje przedkłada się corocznie celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest – co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

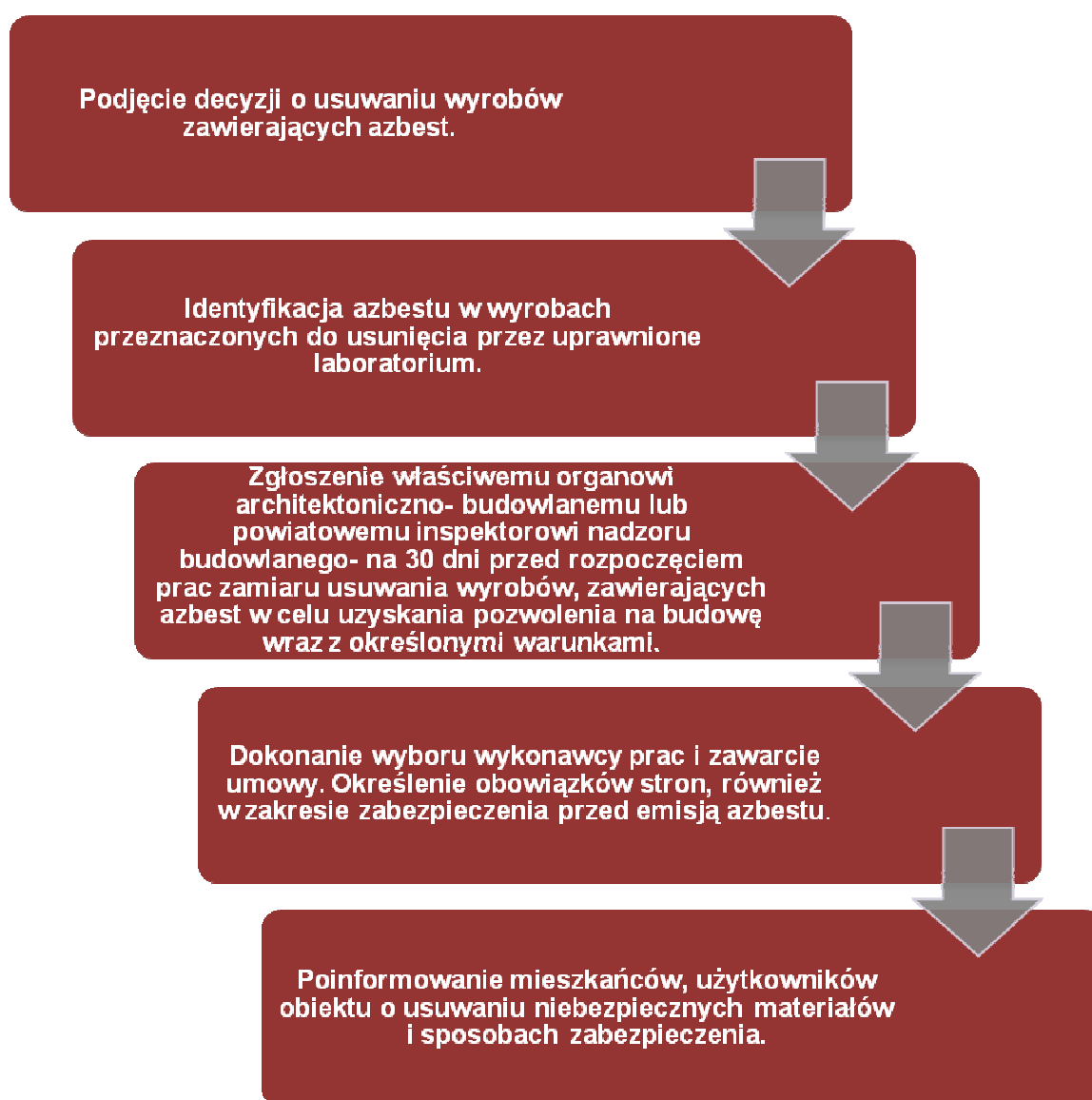
- oznakowania pomieszczeń, gdzie znajdują się urządzenia lub instalacje z wyrobami zawierającymi azbest – odpowiednim znakiem ostrzegawczym dla azbestu (zał. nr 4),
- opracowania i wywieszenia na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest,
- zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest.

Ponadto jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 (tzw. „miękkie”), lub jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit, a także jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do

środowiska – właściciel lub zarządca powinien opracować plan kontroli jakości powietrza (monitoringu), a jego wyniki uwzględnić przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

PROCEDURA 2:

Zakres obowiązków obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac. Obowiązki i postępowanie właścicieli i zarządców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów lub terenów.

Źródło: Oczyszczanie z azbestu województwa śląskiego, drogi i możliwości pozyskiwania dodatkowych środków finansowych.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest, powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów, jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów, o ile informacja ta nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu. Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela lub zarządcy, wynikającym z tytułu własności oraz odpowiedzialności prawnej, dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność. Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględniane przy:

- sporządzaniu „Oceny (...)”,
- sporządzaniu informacji dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta,
- zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne.

Właściciel lub zarządca może zlecić innym – odpowiednio przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – przeprowadzenie czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Właściciel lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek zgłoszenia na 30 dni przed rozpoczęciem prac, wniosku o pozwolenie na budowę (remont), wraz z określonymi warunkami. Wniosek powinien być sporządzony z uwzględnieniem przepisów wynikających z art. 30, ust. 7 ustawy – Prawo budowlane (załącznik nr 7). Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych skutkuje – na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska – odpowiedzialnością prawną. Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych, właściciel lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac - wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac. Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające

szczególne zagrożenie dla ludzi oraz o sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością. Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres co najmniej 5-lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

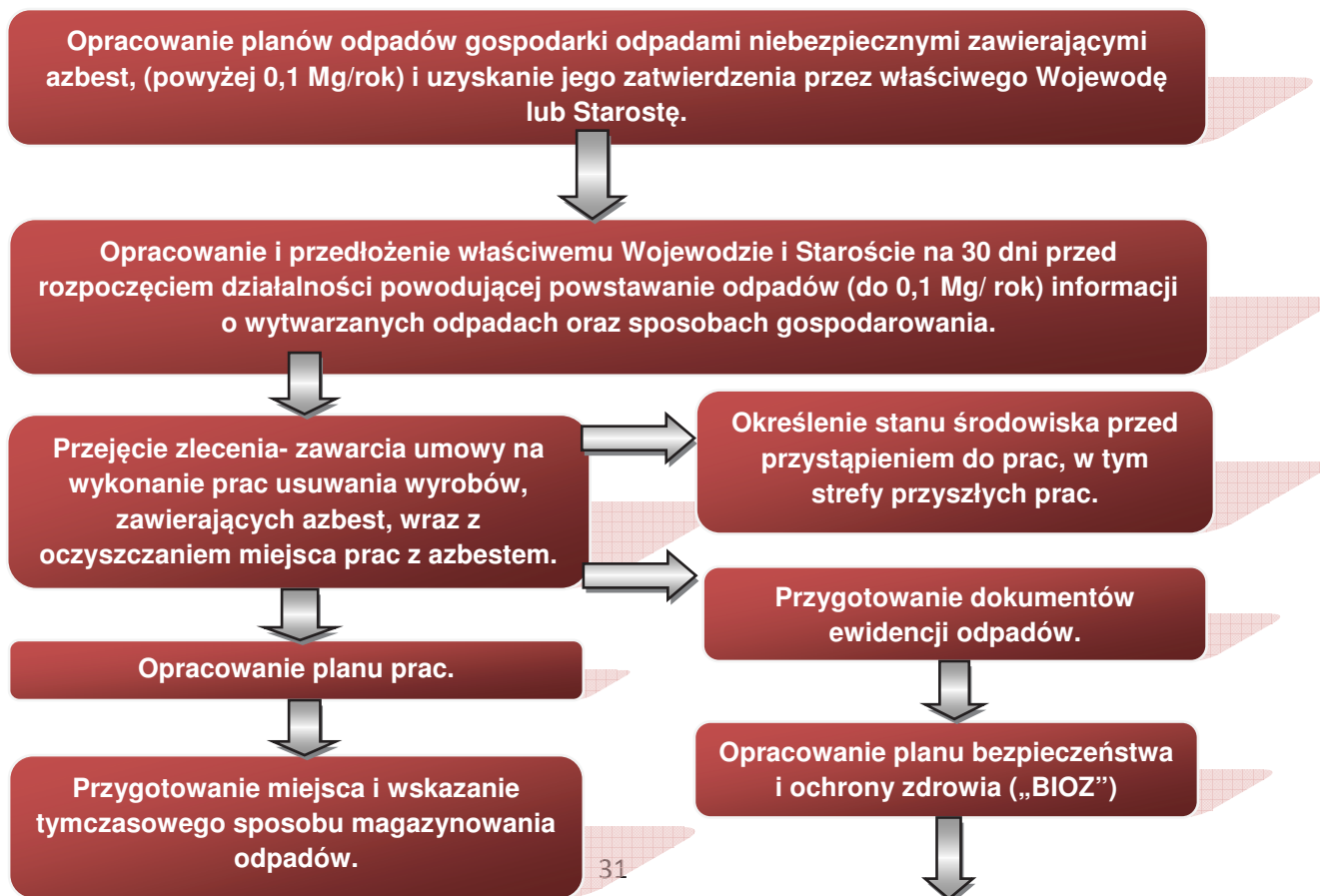
3.5. Obowiązki wykonawcy prac, polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest

Procedura 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Procedura 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych wraz z oczyszczaniem obiektu (terenu) instalacji azbestu.

Zakres obowiązków obejmuje całokształt prac oraz postępowania dotyczącego przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

PROCEDURA 3. Postępowanie przy pracach przygotowawczych do usuwania wyrobów zawierających azbest.

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, jest – w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2011 Nr 138 poz. 809 z późn. zm.) wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczeniu usługi, chyba że umowa o świadczenie usługi stanowi inaczej.

Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach. Podstawową czynnością będącą obowiązkiem przedsiębiorcy, który zamierza podjąć działalność w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, w ilości powyżej 1 Mg rocznie, jest opracowanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi i zawierającymi azbest, w której należy podać czas prowadzenia działalności związanej z wytworzeniem odpadów oraz uzyskanie jego zatwierdzenia przez właściwego, ze względu na miejsce wytwarzania odpadów niebezpiecznych, wojewodę lub starostę.

Marszałek województwa zatwierdza programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których raport jest obligatoryjnie wymagany a dla pozostałych przedsięwzięć program zatwierdza starosta. (Zgodnie z art. 19 ust. 2 pkt. 1, 2, ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach - tekst jednolity Dz. U. z 2011 r. Nr 138, poz. 809 z późn. zm.)

Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi dołączony do wniosku o wydanie decyzji zatwierdzającej program, powinien zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów niebezpiecznych jakie przewidziano do wytwarzania, a w przypadku gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie mogą powodować odpady niebezpieczne, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania składu chemicznego i właściwości odpadów,
- określenie ilości odpadów niebezpiecznych poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytworzenia w ciągu roku,
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów niebezpiecznych lub ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- szczegółowy opis sposobów gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
- wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów.

Wytwórca odpadów (wytwarzający rocznie do 0,1 Mg odpadów niebezpiecznych) na 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów, opracowuje i składa właściwemu wojewodzie lub staroście informację w 4-ch egzemplarzach (art. 24 ust 1 ustawy o odpadach), o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania. Informacja powinna zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do wytwarzania, a w przypadku gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające, do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
- określenie ilości odpadów poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku,
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- szczegółowy opis sposobów gospodarowania odpadami z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów.

Do rozpoczęcia działalności powodującej powstawanie odpadów można przystąpić, jeżeli organ właściwy do przyjęcia informacji, w terminie 30 dni od dnia złożenia informacji nie wniesie sprzeciwu, w drodze decyzji. Wytwórca odpadów może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów. Posiadacz odpadów może je przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały zatwierdzenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami, chyba że działalność taka wymaga zezwolenia.

Po dopełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia i zawarcia umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestem. Dla prawidłowego zawarcia umowy konieczne jest określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac, w tym strefy przyszłych prac. Pozwoli to na określenie stopnia narażenia na azbest w miejscu pracy oraz prawidłowe przygotowanie planu prac.

Plan pracy powinien być sporządzony zgodnie ze stosownymi przepisami i zawierać m.in.:

- określenie miejsca wykonywania prac oraz charakteru prac i przewidywanego czasu ich trwania,
- określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia,
- aktualną „Ocenę stanu...”,
- przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów do usunięcia,
- ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- określenie rodzajów i metod pracy, z uwzględnieniem technicznych środków,
- określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestu do powietrza,
- zapewnienie pracownikom niezbędnej ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy,
- charakterystykę środków ochronnych użytych do ochrony pracowników i innych osób znajdujących się w miejscu pracy.

Następnie powinien zostać opracowany plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, zwany "Planem Bioz", obejmujący m.in.:

- informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsce i czas ich wystąpienia,
- informację o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia,

- informację o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych w tym:
 - a) określenie zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia,
 - b) konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej, zabezpieczających przed skutkami zagrożeń,
 - c) zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi, przez wyznaczone w tym celu osoby,
- określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy,
- wskazanie środków technicznych i organizacyjnych, zapobiegających niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie.

Pracodawca jest obowiązany zapoznać pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac, szczególnie w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.

Wykonawca prac jest obowiązany przeszkolić wszystkie osoby pozostające w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace w zakresie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy postępowaniu z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami. Szkolenie powinno być przeprowadzone zgodnie z przepisami Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. Nr 216, poz. 1824) oraz przez upoważnioną instytucję i potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zaświadczeniem.

Pracodawca jest obowiązany do zapewnienia pracownikom odpowiednich ubrań roboczych w takiej ilości, aby zabezpieczyć pracowników przez cały czas trwania robót i oczyszczania terenu po tych robotach.

Pracodawca będący wytwórcą odpadów niebezpiecznych, zawierających azbest obowiązany jest do przygotowania, prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu.

Ważną sprawą jest przygotowanie miejsca i sposobu tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych na placu budowy, po ich demontażu, a jeszcze przed transportem na składowisko. Miejsce takie powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem

osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści: „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.

Na potrzeby ewidencji odpadów niebezpiecznych, wytwórca odpadów przygotowuje dokumenty, którymi są:

- karta ewidencji odpadu (załącznik nr 5),
- karta przekazania odpadu (załącznik nr 6).

Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych powstałych po usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót, zawrzeć porozumienie z zarządzającym składowiskiem, odpowiednim dla odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (składowanie oddzielne lub przygotowana kwatera na innym składowisku). Ważne znaczenie dla prawidłowego przygotowania robót ma skompletowanie wyposażenia technicznego, w tym narzędzi ręcznych i wolnoobrotowych, narzędzi mechanicznych, urządzeń wentylacyjnych oraz podstawowego sprzętu przeciwpożarowego. Na tym etapie należy też zabezpieczyć techniczne środki zapobiegające emisji azbestu w miejscu pracy oraz środowisku, w zależności od określenia stanu środowiska, przed przystąpieniem do wykonywania prac.

Jeżeli usuwane są wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 , lub inne, mocno uszkodzone, a także zawierające krokidolit oraz wyroby znajdujące się w pomieszczeniach zamkniętych, to niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza. Duże znaczenie ma również przygotowanie i organizacja zaplecza budowy, w tym części socjalnej, obejmującej:

- urządzenia sanitarno-higieniczne, z możliwością umycia się i natrysku po pracy w kontakcie z azbestem,
- pomieszczenia na szatnie - czyste i brudne,
- pomieszczenia dla spożywania posiłków oraz regeneracji.

W planie prac – w zależności od wielkości lub specyfiki budynku, budowli, instalacji lub urządzenia, a również terenu, gdzie prowadzone będą prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest, także występującego stopnia narażenia na azbest – mogą zostać określone również inne niezbędne wymagania.

Procedura 4. Zakres procedury obejmuje działania od rozpoczęcia do zakończenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu

odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem budynku, budowli, instalacji lub urządzenia i terenu z pozostałości azbestu.

PROCEDURA 4. Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych, wraz z oczyszczaniem obiektu (terenu) instalacji z azbestu.

Na początku należy wykonać odpowiednie zabezpieczenia obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół – przed emisją pyłu azbestu, która może mieć miejsce w wyniku prowadzenia prac.

Teren należy ogrodzić, zachowując bezpieczną odległość od traktów komunikacyjnych dla pieszych, nie mniej niż 2 m przy zastosowaniu osłon. Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „Uwaga! Zagrożenie azbestem!”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „Zagrożenie azbestem krokidolitem”.

Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu, a teren wokół objęty kurtyną, powinien być wyłożony grubą folią, dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej.

Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy,
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia, tam gdzie jest to technicznie możliwe,
- odspajanie wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze,
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczających dopuszczalne wartości dla miejsca pracy,

- po każdej zmianie roboczej, usunięte odpady zawierające azbest, powinny zostać szczelnie opakowane i składowane na miejscu ich tymczasowego magazynowania,
- codzienne, staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół, dróg wewnętrznych oraz maszyn i urządzeń, z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności ciągu (99,99% lub na mokro). Niedopuszczalne jest ręczne zamiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

W przypadku prowadzenia prac z wyrobami azbestowo-cementowymi, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1000kg/m^3 (tzw. miękkie), a także z innymi wyrobami, których powierzchnia jest w widoczny sposób uszkodzona lub zniszczona lub jeżeli prace prowadzone są na obiektach, z wyrobami zawierającymi azbest krokidolit, lub też w pomieszczeniach zamkniętych, to powinny być zastosowane szczególne zabezpieczenia strefy prac i ochrony pracowników oraz środowiska, niezależnie od ogólnych zasad postępowania. Są to m.in.:

- komory dekontaminacyjne (śluzy) dla całych pomieszczeń lub stanowiące łącznik izolacyjny między miejscem stanowiącym strefę prac, a miejscem na zewnątrz obiektu,
- zaostrzone rygory przestrzegania stosowania środków ochrony osobistej,
- inne metody określone na etapie prac przygotowawczych.

W obiekcie przylegającym do strefy prac, należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych, a także inne, właściwe dla stopnia narażenia środki zabezpieczające.

Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane w folie z polietylenu, lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej większej niż 1000kg/m^3 , a więc płyty i rury azbestowo-cementowe lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folie. Pył azbestowy oraz odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 powinny być zestalone przy użyciu cementu lub żywic syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie zapakowane w folię. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe, nieulegające zniszczeniu, pod wpływem warunków

atmosferycznych i czynników mechanicznych. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych, wypełnia się:

- kartę ewidencji odpadu (załącznik nr 5),
- kartę przekazania odpadów (załącznik nr 6).

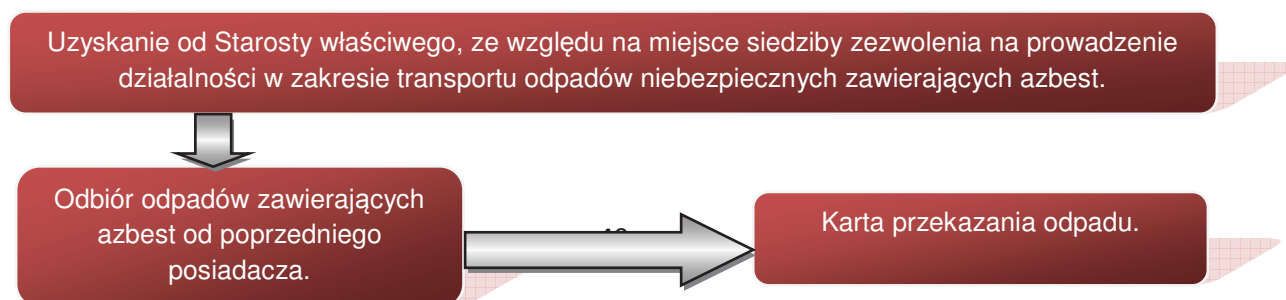
Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych – wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczenie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno-wentylacyjnych z wysokoskutecznym filtrem (99,99%) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu, będącego przedmiotem prac, oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac i oczyszczenia z azbestu. W przypadku, kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000kg/m^3 lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza, przeprowadzonego przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucję.

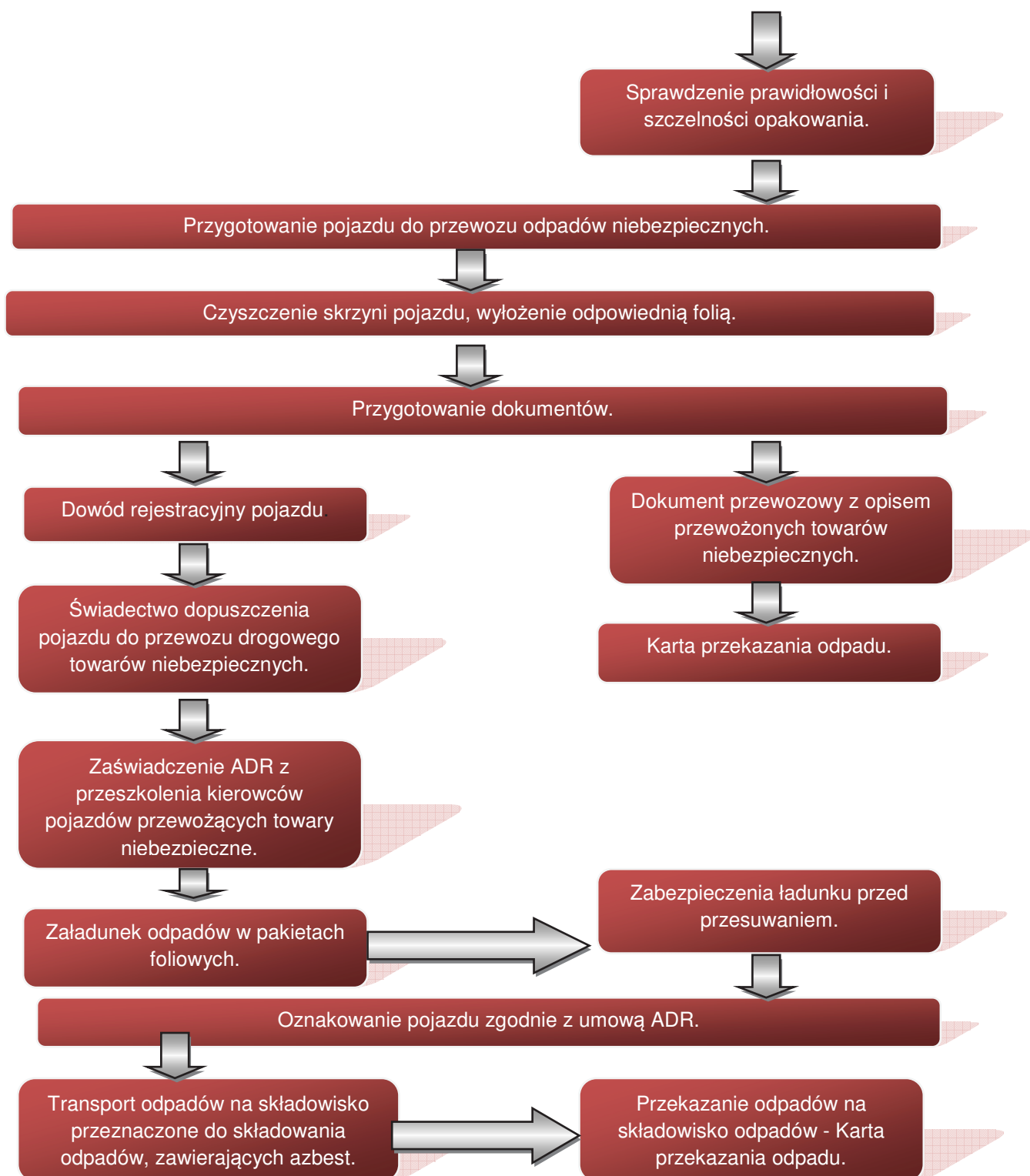
3.6. Zasady postępowania przy transporcie odpadów zawierających azbest

Procedura 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres postępowania obejmuje działania począwszy od uzyskania zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, poprzez pozostałe czynności i obowiązki transportującego takie odpady – aż do ich przekazania na składowisko odpadów, przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

PROCEDURA 5. Przygotowanie i transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Posiadacz odpadów, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności. Zezwolenie

na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów wydaje wojewoda, właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów – po zasięgnięciu opinii właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta.

Wniosek o „Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów (art. 28 ust 4 ustawa o odpadach) wydaje się w drodze decyzji na wniosek, który powinien odpowiednio zawierać:

- 1) wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidywanych do zbierania lub transportu; w przypadku gdy określenie rodzaju jest niewystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować dla środowiska, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
 - 2) oznaczenie obszaru prowadzenia działalności - w przypadku transportu odpadów lub miejsca prowadzenia działalności - w przypadku zbierania odpadów,
 - 3) w przypadku zbierania odpadów wskazanie miejsca i sposobu oraz rodzaju magazynowanych odpadów, a także opis sposobu dalszego zagospodarowania odpadów,
 - 4) wskazanie sposobu i środków transportu odpadów,
 - 5) przedstawienie możliwości technicznych i organizacyjnych pozwalających należycie wykonywać działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów,
 - 6) przewidywany okres wykonywania działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów”:
- ❖ Wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do zbierania lub transportu, w przypadku gdy określenie rodzaju jest niewystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować dla środowiska, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów.
 - ❖ Oznaczenie obszaru prowadzenia działalności.
 - ❖ Wskazanie miejsca i sposobu magazynowania odpadów.
 - ❖ Wskazanie sposobu i środków transportu odpadów.
 - ❖ Przedstawienie możliwości technicznych i organizacyjnych pozwalających należycie wykonywać działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów.

- ❖ Przewidywany okres wykonywania działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów.

Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest wydawane w drodze decyzji przez właściwy organ na czas oznaczony nie dłuższy niż 10 lat.

Transportem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest może zajmować się wytwórca odpadów lub inny, uprawniony do tego podmiot prawny. W każdym przypadku konieczne jest uzyskanie od właściwego starosty zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Przekazanie partii odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów niebezpiecznych, np. w celu ich dalszego transportu odbywa się z zastosowaniem karty przekazania odpadu – sporządzonej przez wytwórcę odpadów.

Do obowiązków posiadacza odpadów niebezpiecznych prowadzącego działalność wyłącznie w zakresie ich transportu na składowisko należy:

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przejęcia odpadu,
- posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów) niebezpiecznych,
- posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych,
- posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu doszkalcającego dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne,
- oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi,
- utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu,
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „a”, sprawdzenie umocowania sztuk przesyłki z odpadami w pojeździe.

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest, zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 – różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy transporcie.

Posiadacz odpadów, dokonujący ich transportu, obowiązany jest do posiadania dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych, który według ADR powinien zawierać:

- numer rozpoznawczy odpadu nadawanego do przewozu i jego pełną nazwę,
- klasę, do której należy odpad nadawany do przewozu,
- liczbę sztuk przesyłki,
- całkowitą ilość przewożonych odpadów,
- nazwy i adresy nadawcy oraz odbiorcy przewożonych odpadów (składowiska).

Do przewożenia odpadów zawierających azbest mogą być używane samochody ciężarowe z nadwoziem skrzyniowym, bez przyczepy lub z jedną przyczepą. Pojazdy przewożące odpady niebezpieczne powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu towarów niebezpiecznych. Świadectwo to wystawiane jest przez Dyrektora Transportowego Dozoru Technicznego na podstawie badania technicznego pojazdu dokonanego przez okręgową stację kontroli pojazdów oraz sprawdzenia dokonanego przez Transportowy Dozór Techniczny. Kierowca wyznaczony do przewozu odpadów zawierających azbest, obowiązany jest posiadać – poza prawem jazdy – zaświadczenie ADR ukończenia kursu doszkalcającego kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne, wydane przez podmiot posiadający zezwolenie marszałka województwa na prowadzenie takiej działalności.

Każdy pojazd przewożący odpady zawierające azbest powinien być oznakowany dwiema odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi bez numerów rozpoznawczych. Tablice te powinny być prostokątne, o wymiarach 30x40 cm, barwy pomarańczowej odblaskowej, dookoła otoczone czarnym nie odblaskowym paskiem o szerokości nieprzekraczającej 15mm. Po wyładowaniu odpadów tablice te nie mogą być widoczne na pojeździe stojącym lub poruszającym się po drodze.

Przed każdym załadunkiem odpadów, skrzynia ładunkowa pojazdu powinna być dokładnie oczyszczona, w szczególności z ostrych i twardych przedmiotów (np. gwoździ, śrub) niestanowiących integralnej części nadwozia pojazdu. Wskazane jest wyłożenie podłogi skrzyni ładunkowej folią, w celu zabezpieczenia przed uszkodzeniem opakowań. Załadunek i rozładunek odpadów (palet, pojemników typu big-bag) powinny odbywać się przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika. Transportujący odpady powinien odmówić przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz w przypadku, gdy opakowanie zostało uszkodzone przy

załadunku. Sztuki przesyłki z odpadami zawierającymi azbest powinny być ułożone i umocowane na pojeździe tak, aby w czasie ich przewozu nie przesunęły się oraz nie były narażone na tarcie, wstrząsy, przewracanie się i wypadnięcie z pojazdu. W trakcie przewozu ładunek powinien być dokładnie zabezpieczony folią lub plandeką przed uszkodzeniem.

Po każdym wyładunku odpadów z pojazdu, należy dokładnie sprawdzić, czy na powierzchni skrzyni ładunkowej nie znajdują się pozostałości po przewożonych odpadach. W razie stwierdzenia takiej pozostałości należy niezwłocznie ją usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu.

Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów – zarządzającemu składowiskiem i potwierdzenie tego faktu na „Karcie przekazania odpadu”.

3.7. Zasady składowania odpadów zawierających azbest.

Procedura 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Zakres procedury obejmuje działania poczynsz od przyjęcia partii odpadów niebezpiecznych zawierających azbest na składowisko, poprzez dalsze czynności, aż do sporządzenia rocznego zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości przyjętych odpadów.

P R O C E D U R A 6. Składowanie odpadów na składowiskach lub w wydzielonych kwaterach przeznaczonych do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Do obowiązków zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy:

- przeszkolenie pracowników w zakresie bezpiecznych metod postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- potwierdzenie w karcie przekazania odpadów przyjęcia partii odpadów na składowisko,
- sporządzenie zbiorczego zestawienia danych o rodzaju i ilości odpadów przyjętych na składowisko,
- składowanie odpadów zgodnie z przepisami dotyczącymi odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz zatwierdzoną instrukcją eksploatacji składowiska,
- zapewnienie deponowania odpadów w sposób niepowodujący uszkodzenia opakowań odpadów,
- wykorzystywać racjonalne pojemność eksploatacyjną składowiska.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oznaczone w katalogu odpadów kodami 17 06 01* i 17 06 05* mogą być unieszkodliwiane przez składowanie na składowiskach lub

wydzielonych kwaterach na terenie innych składowisk, przeznaczonych do wyłącznego składowania tych odpadów.

Składowiska lub kwatery buduje się w specjalnie wykonanych zagłębieniach terenu ze ścianami bocznymi zabezpieczonymi przed osypywaniem się.

Zarządzający składowiskiem powinien uzyskać pozwolenie na użytkowanie składowiska po zatwierdzeniu instrukcji eksploatacji oraz po przeprowadzeniu kontroli przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Instrukcję eksploatacji składowiska odpadów niebezpiecznych zatwierdza, w drodze decyzji wojewoda.

Kierownik składowiska powinien posiadać świadectwo stwierdzające kwalifikacje w zakresie gospodarowania odpadami i m.in. obowiązany jest do prowadzenia ewidencji ilości odpadów przyjmowanych na składowisko.

Zarządzający składowiskiem pobiera od posiadacza odpadów zawierających azbest, opłatę za korzystanie ze środowiska, którą odprowadza na rachunek urzędu marszałkowskiego, właściwego ze względu na miejsce składowania odpadów.

Zarządzający składowiskiem posiadającym wydzielone kwatery powinien zapewnić selektywne składowanie odpadów zawierających azbest, w izolacji od innych odpadów, a miejsce składowania powinno być oznakowane i zaznaczone na planie sytuacyjnym składowiska. Odpady powinny być deponowane na składowiskach zlokalizowanych na terenach oddalonych od budynków mieszkalnych i izolowanych pasem zieleni.

Prace związane z deponowaniem odpadów zawierających azbest należy prowadzić w sposób zabezpieczający przed emisją pyłu azbestowego do powietrza, a podstawowym zadaniem jest niedopuszczenie do rozszczelnienia opakowań odpadów. Opakowania z odpadami należy zdejmować z pojazdu przy użyciu urządzeń dźwigowych i ostrożnie układać w kwaterze składowiska. Niedopuszczalne jest zrzucanie lub wysypywanie odpadów z samochodów. Warstwa zdeponowanych odpadów powinna być zabezpieczona przed uszkodzeniem opakowań przez przykrycie folią lub warstwą gruntu o grubości około 5 cm.

Opakowania z odpadami powinny być układane zgodnie z technologią składowania zatwierdzoną w instrukcji eksploatacji składowiska, uwzględniającą racjonalne wykorzystanie pojemności obiektu.

Niedopuszczalne jest kompaktowanie odpadów zawierających azbest, ani poruszanie się pojazdów mechanicznych po powierzchni składowanych odpadów.

Dla składowisk odpadów zawierających azbest o kodach 17 06 01* i 17 06 05* nie stosuje się Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. z 2010 r. Nr 238, poz. 1588).

Po zakończeniu składowania odpadów zawierających azbest na poziomie 2 m poniżej terenu otoczenia i wypełnieniu gruntem do poziomu terenu, zarządzający składowiskiem powinien złożyć wniosek do właściwego organu w celu uzyskania zgody na zamknięcie składowiska lub jego wydzielonej części.

Zgodę na zamknięcie składowiska odpadów niebezpiecznych wydaje w drodze decyzji wojewoda po przeprowadzeniu kontroli składowiska przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

3.8. Jakie warunki musi spełnić przedsiębiorca, aby rozszerzyć swoją działalność gospodarczą o demontaż i transport wyrobów zawierających azbest

Przedsiębiorca, który chce zajmować się demontażem i transportem wyrobów zawierających azbest musi posiadać decyzję zatwierdzającą program gospodarki odpadami (PGO) udzielone w trybie art. 21a i art. 21b ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r. Nr 138 poz. 809 z późn. zm.) - dalej u.o. oraz zezwolenie na transport odpadów udzielone w trybie art. 28 u.o., przy czym w przypadku transportowania odpadów azbestowych ten rodzaj odpadu musi zostać dopisany do zezwolenia, jeśli przedsiębiorca już posiada zezwolenie, co wymaga zmiany dotychczasowej decyzji w trybie art. 155 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.). Prace polegające na demontażu starych pokryć azbestowych wymagają posiadania odpowiedniego wyposażenia technicznego oraz zatrudniania odpowiednio przeszkolonych pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy usuwaniu i wymianie wyrobów zawierających azbest - zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. 2010 r. Nr 162 poz. 1089). Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest podlegają zgłoszeniu właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu

państwowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

Decyzję zatwierdzająca program gospodarki odpadami zatwierdza marszałek województwa właściwy dla siedziby lub zamieszkania przedsiębiorcy. Wniosek o wydanie PGO powinien zawierać elementy, o których mowa w art. 21b ust. 1 u.o. Należy go złożyć na 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej wytwarzanie odpadów lub dniem zmiany tej działalności wpływającej na rodzaj, ilość wytwarzanych odpadów lub sposób gospodarowania nimi. Dla przedsięwzięć i zdarzeń na terenach zamkniętych właściwym organem będzie regionalny dyrektor ochrony środowiska. Wśród rodzajów odpadów, jakie przedsiębiorca będzie wytwarzał w związku ze świadczeniem usług muszą być wskazane odpady zawierające azbest. Termin obowiązywania decyzji wydaje się na czas nie dłuższy niż 10 lat.

4. ZADANIA JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W ZAKRESIE USUWANIA AZBESTU

4.1. „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 jest kontynuacją i aktualizacją celów oraz działań ustalonych w *Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*.

Program grupuje zadania przewidziane do realizacji na poziomie centralnym, wojewódzkim i lokalnym, w pięciu blokach tematycznych:

- 1) zadania legislacyjne;
- 2) działania edukacyjno-informacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, szkolenia pracowników administracji rządowej i samorządowej, opracowywanie materiałów szkoleniowych, promocja technologii uniecznawiania włókien azbestowych, organizacja krajowych i międzynarodowych szkoleń, seminariów, konferencji kongresów i udział w nich;
- 3) zadania w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, z obiektów użyteczności publicznej, terenów byłych producentów wyrobów azbestowych, oczyszczania terenów nieruchomości, budowy składowisk oraz instalacji do uniecznawiania włókien azbestowych;
- 4) monitoring realizacji *Programu* przy pomocy elektronicznego systemu informacji przestrzennej;
- 5) działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia.

Szacuje się, że na terenie kraju nadal użytkowane jest ok. 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest (w latach 2003-2008 usunięto ok. 1 mln ton).

Całkowity koszt realizacji *Programu* w latach 2009-2032 szacowany jest na kwotę ok. 40,4 mld zł, na którą składają się środki własne właścicieli nieruchomości, środki inwestorów, środki z budżetu państwa oraz środki jednostek samorządu terytorialnego.

Koszt realizacji *Programu* oszacowano na podstawie następujących założeń:

- pozostało do usunięcia 14,5 mln ton wyrobów azbestowych, łączny koszt ich demontażu i transportu oraz unieszkodliwienia wytworzonych odpadów zawierających azbest szacuje się na kwotę ok. 40 mld zł,

- koszt budowy 56 składowisk odpadów lub kwater przystosowanych do składowania odpadów zawierających azbest oszacowano na kwotę ok. 260 mln zł,
- pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki środki finansowe z budżetu państwa, przeznaczone na wspieranie: opracowania planów usuwania wyrobów zawierających azbest, działań edukacyjno-informacyjnych oraz monitoringu *Programu* określa kwota 53,2 mln zł (0,13%),
- środki finansowe jednostek samorządu terytorialnego przewidywane na opracowywanie i aktualizację planów usuwania wyrobów zawierających azbest oraz działania edukacyjno-informacyjne szacuje się na kwotę ok. 40 mln zł (0,10%).

Zadania dla samorządów gminnych i powiatowych określone zostały w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032”. Na poziomie lokalnym zadania realizują samorządy gminne i powiatowe, poprzez:

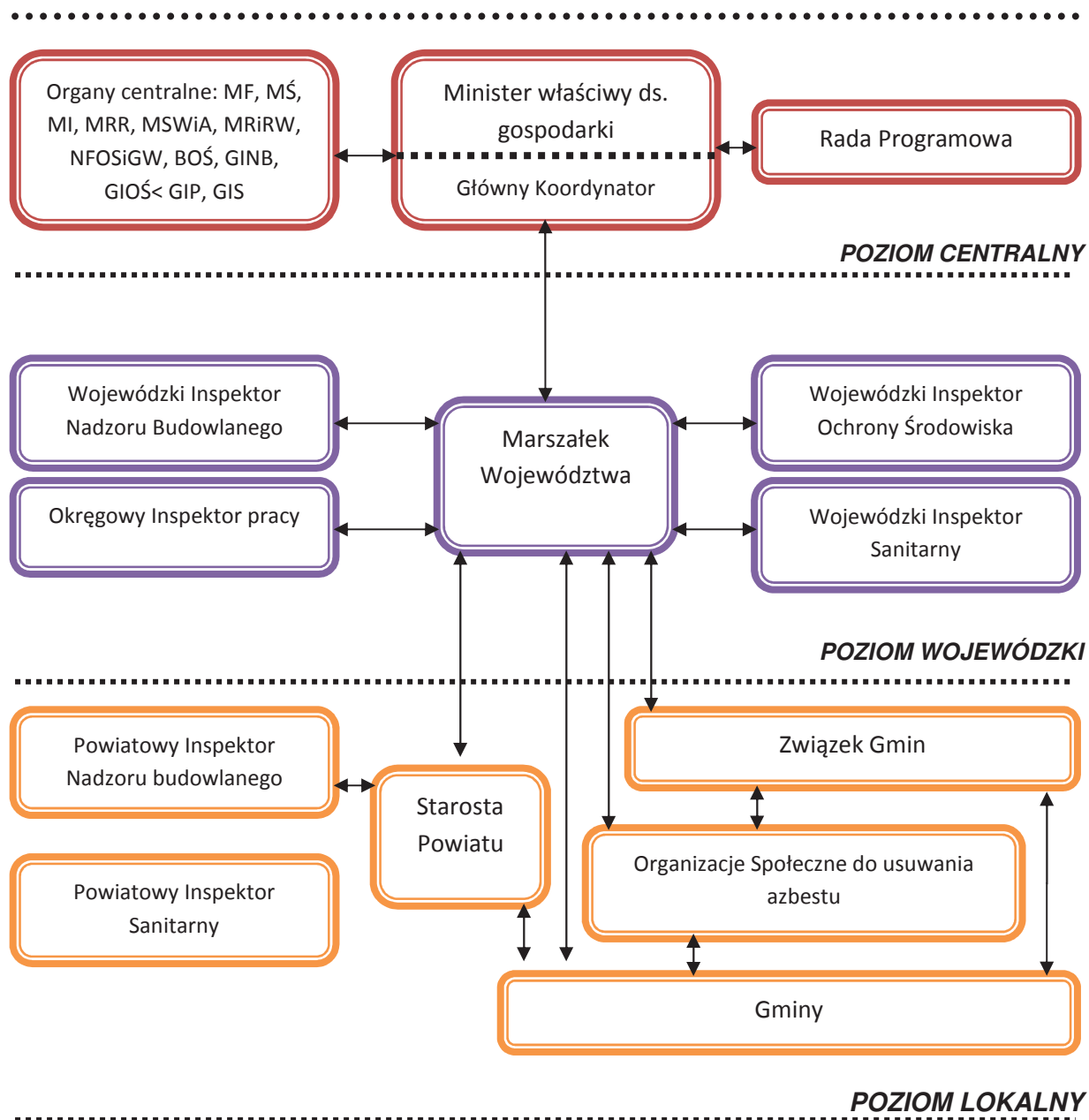
Samorząd gminny:

1. gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
2. przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
3. organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
4. organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie;
5. inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
6. współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
7. współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;

8. współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
9. współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Samorząd powiatowy:

1. przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
2. współpraca z gminami oraz marszałkiem województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie weryfikacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
3. organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie;
4. inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
5. współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
6. współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację Programu;
7. współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Podstawą do opracowania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w pierwszej kolejności jest dokonanie rozpoznania stopnia zużycia tych wyrobów zabudowanych na konkretnych obiektach. Uzyskane dane powinny być gromadzone przez samorząd gminy, a następnie przekazywane do samorządu powiatowego celem opracowania „Programu.” stanowiącego integralną część z programem wojewódzkim.

Tak więc niezbędnym jest rozpowszechnienie wśród społeczności lokalnej informacji o skutkach dla zdrowia i środowiska powodowanych przez azbest i wyroby zawierające

azbest, zorganizowanie fachowej pomocy wszystkim właścicielom obiektów przez samorządy powiatów i gmin przy wypełnianiu arkuszy ocen ujętych w rozporządzeniu.

4.2. „Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015”

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego na lata 2008 - 2011 z uwzględnieniem lat 2012 - 2015 powstał w 2008 r. Wg zawartych w nim informacji ilość wyrobów zawierających azbest na dzień opracowywania planu oszacowano na **103 833,27 Mg**, wskazano jednak, że te wartości są niedoszacowane ze względu na brak szczegółowej inwentaryzacji poszczególnych gmin. Wg danych dostępnych na stronie www.bazaazbestowa.pl ilość wyrobów zawierających azbest na terenie województwa dolnośląskiego wynosi **45 610 711 Mg** (dane na dzień 09.02.2012).

Odpady azbestowe z terenu województwa dolnośląskiego są sukcesywnie unieszkodliwiane. Dane na temat wytworzonych i unieszkodliwionych odpadów azbestowych w latach 2007 – 2010 przedstawia tabela poniżej.

Tabela 2 Ilość wytworzonych i unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest w województwie dolnośląskim w latach 2007 – 2010

Rok	Wytworzono [Mg]	Unieszkodliwiono [Mg]
2007	1 240,876	11 625,742
2008	2 526,616	8 904,751
2009	1 463,589	6 290,552
2010	1 239. 553	3 933,778

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego za lata 2009-2010 oraz Sprawozdanie z realizacji Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego za lata 2007-2008.

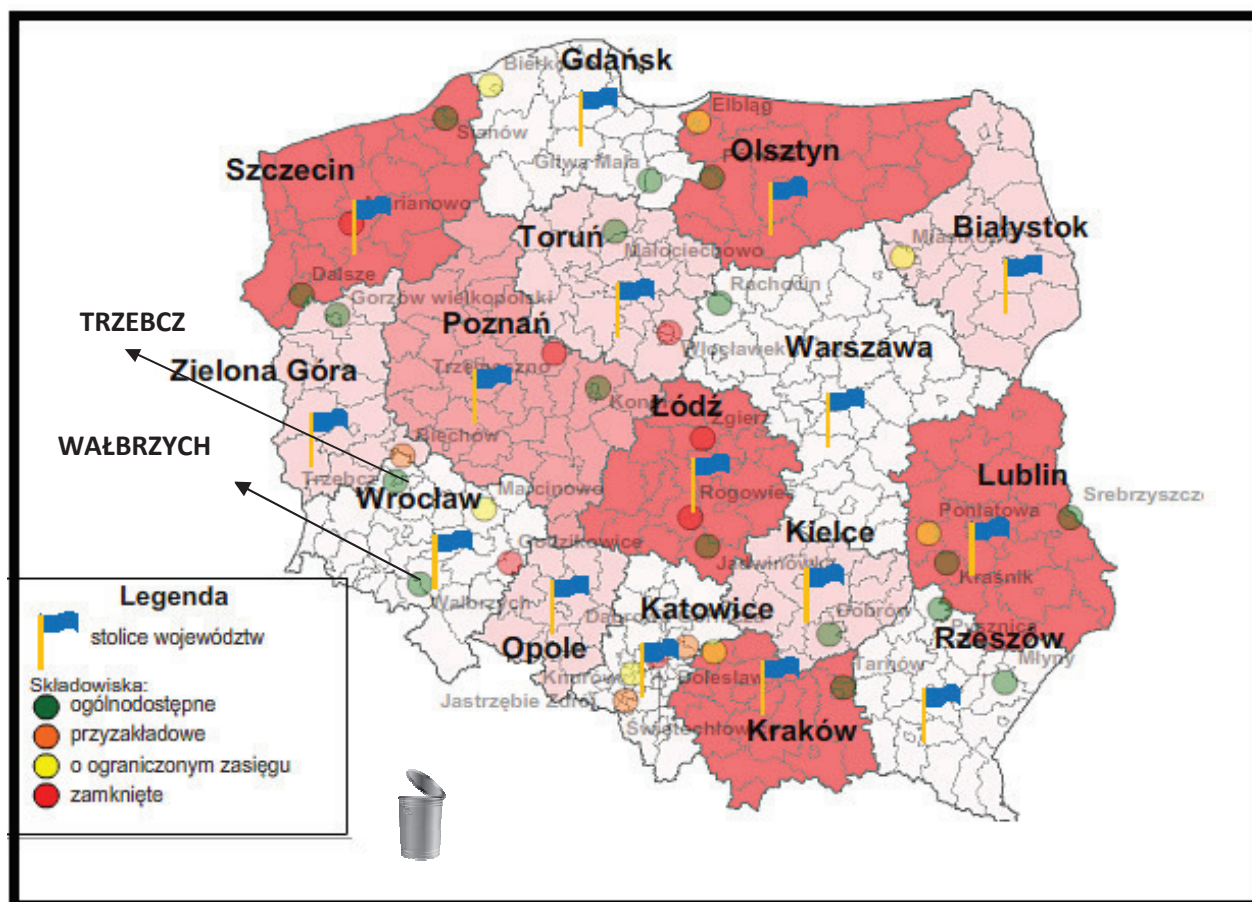
Program wskazuje, że największe problemy związane z gospodarowaniem azbestem i jego odpadami wiążą się z:

- brakiem pełnej i rzetelnej inwentaryzacji dotyczącej ilości, lokalizacji i stanu wyrobów zawierających azbest na terenie gmin Województwa Dolnośląskiego;
- niską świadomością części mieszkańców województwa dotyczącą bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów azbestowych;
- brakiem mechanizmów dofinansowania usuwania azbestu dla indywidualnych gospodarstw domowych;
- niewystarczającą ilością i mocą przerobową składowisk przyjmujących odpady azbestu

Aby rozwiązać powyższe problemy program wskazuje na następujące strategiczne działania, które powinny być podjęte :

- przeprowadzenie pełnej i rzetelnej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na szczeblu gminnym;
- zapewnienie wystarczającej pojemności składowisk odpadów azbestowych poprzez ich rozbudowę lub budowę nowych obiektów;
- organizacja kampanii edukacyjno – informacyjnej w zakresie prawidłowego

Aktualnie na terenie województwa dolnośląskiego odpady zawierające azbest przyjmowane są na ogólnodostępnych składowiskach w Wałbrzychu oraz w miejscowości Trzebnica. Rozmieszczenie tych składowisk przedstawia rysunek poniżej.

Rysunek 3 Składowiska azbestu na terytorium Polski

Źródło: www.bazaazbestowa.pl

4.3. „Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Wołowskiego”

Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Wołowskiego powstał w 2005 r. Informacje na temat ilości azbestu podane w programie są nieaktualne, ponieważ pochodzą z roku 2002., gdzie oszacowana wtedy ilość wynosiła 576 600 Mg wyrobów zawierających azbest.

Na terenie Powiatu Wołowskiego nie ma składowisk przystosowanych do przyjmowania odpadów zawierających azbest. Najbliższe składowisko tego typu znajduje się w miejscowości Trzebcz i Wałbrzychu.

Wyżej wymieniony program wskazuje następujące kierunki, które należy podjąć aby zminimalizować niebezpieczeństwo ze strony wyrobów zawierających azbest dla ludzi:

- całkowite usunięcie wyrobów – działanie radykalne i z uwagi na znaczny koszt będzie dokonywane sukcesywnie przez kilkadziesiąt najbliższych lat.

- tymczasowe zabezpieczanie poprzez zaimpregnowanie wyrobów zawierających azbest, co jest możliwe wyłącznie gdy wyrób jest w dobrej kondycji technicznej.

Plan wskazał także na konieczność przeprowadzenia inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest we wszystkich gminach powiatu i stworzenia systemu wspierania finansowego usuwania wyrobów zawierających azbest.

4.4. „Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wińsko”

Jednym z celów Planu dotyczących odpadów niebezpiecznych zawierających azbest jest sukcesywne unieszkodliwianie odpadów powstających przy demontażu materiałów i konstrukcji budowlanych zawierających azbest (do roku 2032).

Wg w/w Planu w obszarze strategicznym racjonalizacji systemu gospodarki odpadami jako ważne zadanie do wykonania wskazano przeprowadzanie pełnej inwentaryzacji odpadów azbestowych i zawierających azbest jako niezbędnej w celu ich efektywnego i skoordynowanego jego unieszkodliwiania w przyszłości.

5. GOSPODAROWANIE WYROBAMI I ODPADAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST NA TERENIE GMINY WIŃSKO.

5.1. Wyroby zawierające azbest na terenie gminy Wińsko – rodzaj i ilość – prognoza.

W czerwcu 2012 r. na zlecenie Wójta Gminy Wińsko przeprowadzono inwentaryzację azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Wińsko. Narzędziem użytym do procesu inwentaryzacji było przeprowadzenie spisu z natury skierowanego do właścicieli budynków na terenie gminy Wińsko. Spis z natury posłużył do określenia ilości, rodzaju i miejsca występowania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Inwentaryzacja została przeprowadzona z podaniem nr działek i obrębów ewidencyjnych.

Urząd Gminy posiadał informacje na temat wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie gminy zebrane od mieszkańców poprzez ankietyzację w latach ubiegłych. Jednakże są to dane szacunkowe i nieaktualne. Dzięki dofinansowaniu otrzymanym od Ministerstwa Gospodarki możliwe było przeprowadzenie dokładnej inwentaryzacji, zaktualizowanie zebranych już informacji. Przeprowadzona inwentaryzacja wskazała, iż na terenie gminy znajduje się **81 094 m²** wyrobów zawierających azbest co stanowi około **892,0 Mg** tego odpadu.

Informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska – stan na czerwiec 2012 r. stanowi załącznik nr 9 do niniejszego Programu.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji (na podstawie spisu z natury) stwierdzono, iż na terenie gminy występują wyroby zawierające azbest w postaci:

- płyt falistych oraz płaskich cementowo - azbestowych występujących na pokryciach dachowych, elewacjach budynków mieszkalnych oraz budynków zabudowy gospodarczej – **751 obiektów na 660 lokalizacjach.**

Do obliczeń prognozy ilości wyrobów zawierających azbest w poszczególnych obrębach przyjęto wskaźniki obliczone na podstawie danych liczbowych powierzchni

występowania azbestu zebranych na terenie gminy Wińsko. Wskaźniki te wyrażają ilość odpadów azbestowych (w m² i Mg) przyjmując przelicznik, iż 1 m² powierzchni zawierającej azbest jest równy 11,0 kg azbestu.

Dokonano szacunkowych obliczeń ilości odpadów zawierających azbest przypadającą na 1 mieszkańca gminy w oparciu o dane dotyczące liczby mieszkańców oraz powierzchnię wykorzystania tego odpadu niebezpiecznego, znanego z przeprowadzonego spisu z natury u mieszkańców gminy.

Obliczenia ilości odpadów zawierających azbest stosowanych na terenie gminy Wińsko, według powyższych założeń przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 3 Oszacowanie ilości odpadu azbestowego w [kg] według sołectw gminy Wińsko

sołectwo	pozostałe do unieszkodliwienia wyroby zawierające azbest [kg]			
	razem	%	os. fizyczne	os. prawne
Aleksandrowice	7 931	0,9	7 931	0
Baszyn	36 729	4,1	36 729	0
Białawy Małe	10 120	1,1	10 120	0
Białawy Wielkie	114 521	12,8	47 641	66 880
Białków	275	0,0	275	0
Boraszyce Małe	3 861	0,4	3 861	0
Boraszyce Wielkie	18 183	2,0	1 683	16 500
Brzózka	13 684	1,5	13 684	0
Budków	22 187	2,5	22 187	0
Buszkowice Małe	8 800	1,0	8 800	0
Chwałkowice	33 000	3,7	33 000	0
Dąbie	19 305	2,2	19 305	0
Domanice	6 490	0,7	6 490	0

Głębowice	30 261	3,4	24 871	5 390
Gryżyce	11 374	1,3	11 374	0
Grzeszyn	2 255	0,3	2 255	0
Iwno	16 159	1,8	16 159	0
Jakubikowice	3 300	0,4	3 300	0
Kleszczowice	9 295	1,0	9 295	0
Konary	13 750	1,5	13 750	0
Kozowo	10 175	1,1	10 175	0
Krzelów	19 415	2,2	18 700	715
Łazy	11 935	1,3	11 935	0
Małowice	6 919	0,8	6 919	0
Moczydlnica Klasztorna	8 426	0,9	8 261	165
Morzyna	8 470	0,9	8 470	0
Orzeszków	21 230	2,4	21 230	0
Piskorzyna	35 530	4,0	35 530	0
Przyborów	27 753	3,1	27 753	0
Rajczyn	19 998	2,2	19 998	0
Rogów Wołowski	4 675	0,5	4 675	0
Rudawa	22 616	2,5	22 616	0
Słup	9 460	1,1	9 460	0
Smogorzów Wielki	12 914	1,4	12 914	0
Smogorzówek	11 077	1,2	11 077	0
Staszowice	17 050	1,9	17 050	0
Stryjno	32 604	3,7	32 604	0
Trzcinica Wołowska	13 211	1,5	13 211	0

Turzany	27 467	3,1	27 467	0
Węgrzce	47 542	5,3	28 358	19 184
Wińsko	95 321	10,7	73 761	21 560
Wrzeszów	13 860	1,6	13 860	0
Wyszęćce	32 912	3,7	32 912	0
RAZEM	892 040	100	761 646	130 394

UWAGA: W zestawieniu Białawy Wielkie – dane z Czaplic, Biaław i Węglewa zawarte są w danych dla Biaław Wielkich, a z Narokowa w danych dla Piskorzyna.

W oparciu o powyższe zestawienie oraz biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców w gminie Wińsko (8 638 – dane wg GUS stan na 31.12.2011 r.) - stwierdza się, iż na jednego mieszkańca gminy przypada 9,4 m² odpadów zawierających azbest.

W wyniku przeprowadzonego spisu z natury dotyczącego inwentaryzacji azbestu stwierdzono:

Tabela 4 Oszacowanie ilości wyrobów zawierających azbest według formy własności

Lp.	własność	ilość [kg]	ilość [m ²]
1.	osoby fizyczne	761 646	69241
2.	osoby prawne	130 394	11854
RAZEM		3 834 622	892 040

Z danych zestawionych powyżej wynika, iż największa ilość wyrobów zawierających azbest zewidencjonowana została na terenie posesji należących do osób fizycznych, jest to największa powierzchnia (85%). Osoby prawne (22 lokalizacje) tak samo jak osoby fizyczne zostały zinwentaryzowane na podstawie spisu z natury.

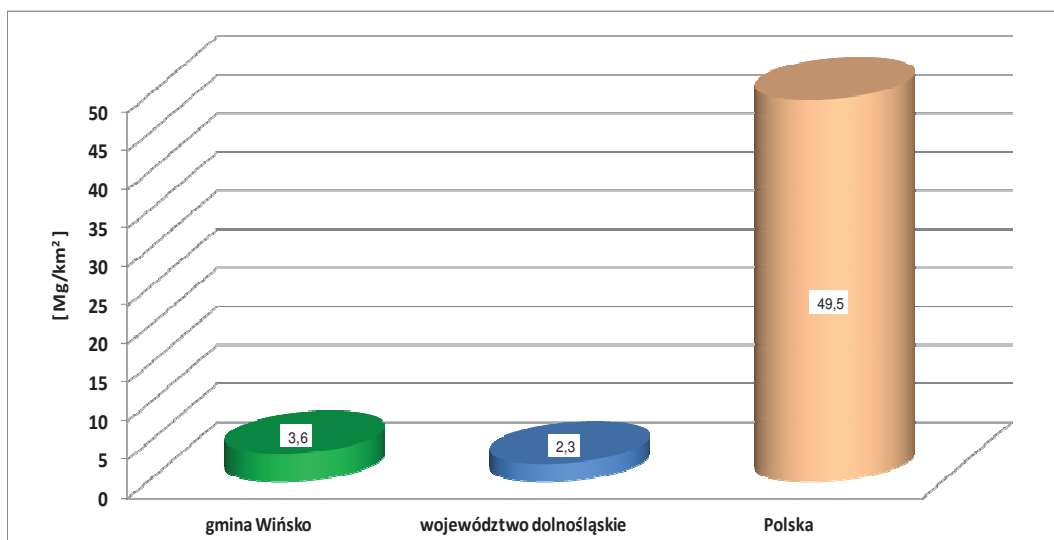
Analizując rodzaje wyrobów zawierających azbest stwierdza się, iż większość pokryć dachowych wyrobów zawierających azbest to płyty faliste (97%), natomiast płyty azbestowe płaskie stanowią niewielki procent.

Tabela 5 Oszacowanie ilości odpadu azbestowego w [kg] według rodzaju wyrobu

rodzaj wyrobu	pozostałe do unieszkodliwienia wyroby zawierające azbest [kg]		
	razem	os. fizyczne	os. prawne
Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie (W01)	28 820	28 820	0
Płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa (W02)	863 220	732 826	130 394

Podczas inwentaryzacji zewidencjonowano również takie posesje, na których zlokalizowane były wyroby w postaci płyt cementowo – azbestowych zarówno falistych jak i płaskich.

Stan techniczny wyrobów zawierających azbest zabudowanych w posesjach i obiektach gospodarczych będących własnością osób fizycznych i prawnych oszacowano na podstawie wizji lokalnej i oględzin obiektów. Z oceny tej wynika, że są to w większości wyroby starsze niż 20 lat, w części bez powłok zabezpieczających.

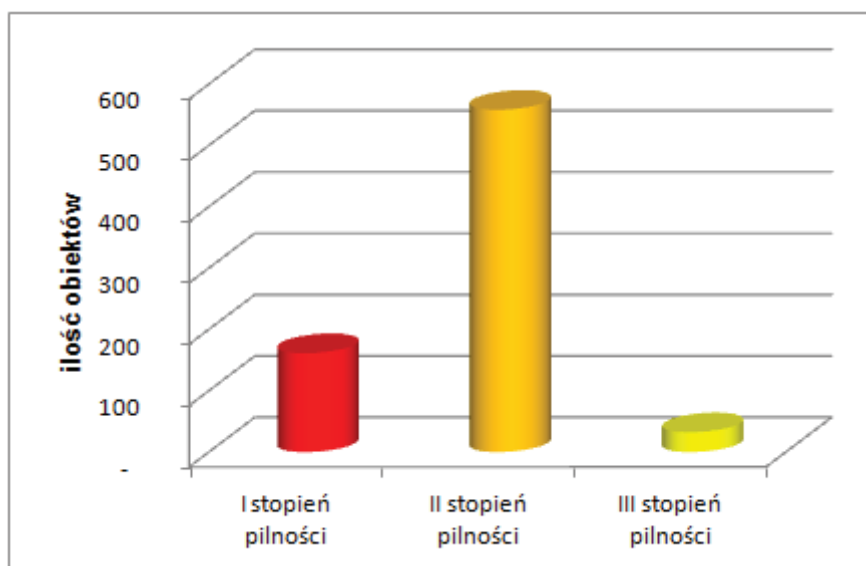
Rysunek 4 Ilość wyrobów zawierających azbest w [Mg] przypadająca na km² powierzchni gminy w porównaniu z województwem i krajem (bez uwzględnienia rur wodociągowo-kanalizacyjnych)

Źródło: Opracowanie własne

Gmina Wińsko w porównaniu z powiatem i krajem wypada porównywalnie do powiatu, ale znacznie lepiej od kraju.

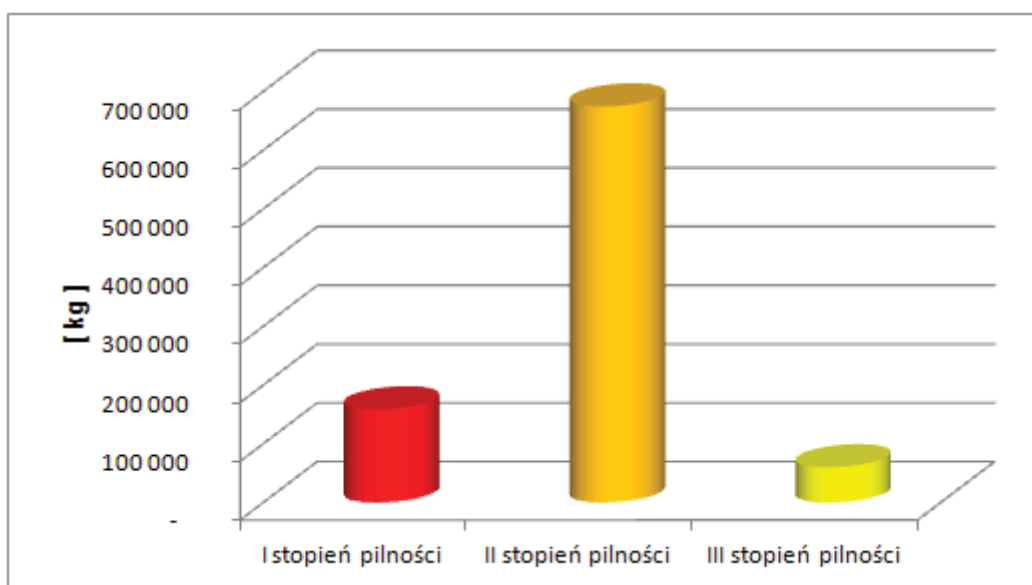
Tabela 6 Ocena stanu technicznego wyrobów zawierających azbest

stopień pilności	ilość obiektów [szt.]	powierzchnia materiałów [m ²]	ilość materiałów [kg]
I stopień pilności	161	14 383	158 213
II stopień pilności	558	61 299	674 284
III stopień pilności	32	5 413	59 543
RAZEM	751	81 095	892 040

Rysunek 5 Ewidencja ilościowa stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych i prawnych

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 6 Ewidencja wagowa stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w obiektach będących własnością osób fizycznych i prawnych

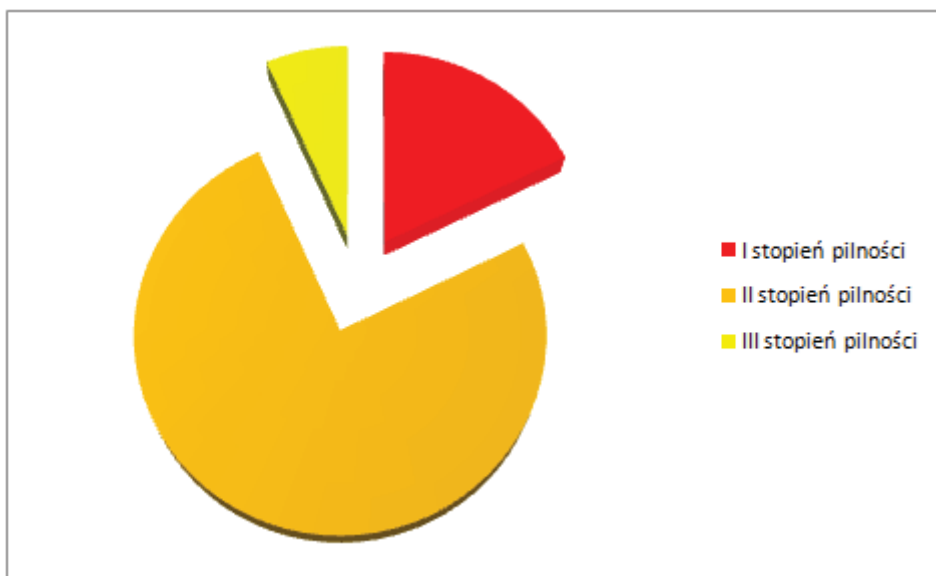
Źródło: Opracowanie własne.

Z zestawień zamieszczonych powyżej wynika, że najwięcej bo 75,6% wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie gminy Wińsko należy do II stopnia pilności, natomiast 6,7% wyrobów to stopień III oraz 17,7% wyrobów zakwalifikowano do I stopnia pilności.

Oznacza to iż:

- 17,7% wyrobów (około 158,2 Mg) należy usunąć w trybie natychmiastowym,
- 75,6% wyrobów (około 674,3 Mg) nadaje się do użytkowania i wymaga ponownej oceny po roku (tj. w 2013 roku),
- 6,7% wyrobów (około 59,5 Mg) wymaga ponownej oceny za pięć lat.

Wyniki oceny stanu technicznego wszystkich obiektów w aspekcie wykorzystania wyrobów azbestowych, zlokalizowanych na terenie gminy zobrazowano na rysunku poniżej.

Rysunek 7 Procentowy udział stopnia pilności usuwania wszystkich wyrobów zawierających azbest z obiektów, zlokalizowanych na terenie gminy

Wyniki oceny stanu technicznego wszystkich obiektów w aspekcie wykorzystania wyrobów azbestowych, zlokalizowanych na terenie gminy zobrazowano na rysunku poniżej.

5.2. Kierunki i możliwości utylizacji odpadów zawierających azbest w Gminie Wińsko

Nie przewiduje się wzrostu ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Wińsko z uwagi na obecny całkowity zakaz ich stosowania oraz możliwości skorzystania z dotacji na usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Według orientacyjnych informacji od mieszkańców gminy podczas przeprowadzonej inwentaryzacji można stwierdzić, że znikoma część wyrobów zawierających azbest została już usunięta w ubiegłych latach.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 roku w sprawie katalogu odpadów (Dz. U z 2001r., Nr 112, poz. 1206) zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych niżej grupach i podgrupach z przypisanym kodem klasyfikacyjnym:

- 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy,
- 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu,
- 10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła),
- 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo - azbestowych,
- 15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi,
- 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest,
- 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające azbest,
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest,
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest,

Odpady zawierające azbest należą do odpadów niebezpiecznych.

Wyroby zawierające azbest klasyfikowane są w dwóch klasach, które wyróżniono na podstawie:

- ilości azbestu,
- stosowanego spoiwa,
- gęstości objętościowej wyrobu.

Klasa I obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m³ definiowane jako „miękkie”, zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowanymi w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu, stosowane przez pracowników w celach ochronnych (np. koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe m.in. w sprzęcie AGD, płytki podłogowe PCW, materiały i wykładziny cierne).

Klasa II obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³ definiowane jako „twarde”, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia (np. pęknięcia) ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I. Natomiast niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych. Z zaliczanych do tej klasy wyrobów najbardziej w Polsce rozpowszechnione są płyty azbestowo-cementowe faliste oraz płyty azbestowo-cementowe „karo” stosowane jako pokrycia dachowe, szczególnie na terenach wiejskich, oraz płyty płaskie, wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym na osiedlach miejskich. W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo - cementowe, z których należy wymienić przede wszystkim rury służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz w budownictwie jako przewody kominowe i zsypy.

Podstawową metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich bezpieczne składowanie. Poniżej zestawiono składowiska w województwie dolnośląskim przyjmujące odpady zawierające azbest:

1. Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Trzebczu, którego zarządcą jest Przedsiębiorstwo Gospodarki Miejskiej Sp. z o.o. z Polkowic. Całkowita pojemność to 1 250 m³, a wolna pojemność to 1 050 m³.
2. Składowisko Odpadów Przemysłowych w Wałbrzychu, którego zarządcą jest firma Mo-BRUK S.A. z Korzennej. Całkowita pojemność składowiska to 74 889 m³, a wolna pojemność to 18 902 m³.

Jest jeszcze składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Marcinowie, które przyjmuje tylko odpady z terenu gminy Trzebnica.

Na terenie gminy Wińsko nie ma składowiska, które mogłoby przyjmować odpady zawierające azbest.

Wyroby zawierające azbest mogą być demontowane lub zabezpieczane na krótki okres czasu. Zabezpieczanie polega na pokryciu powierzchni wyrobu zawierającego azbest specjalnymi preparatami. Zabezpieczać można jedynie wyroby będące w dobrym stanie technicznym, co wynika z obowiązujących przepisów. Dzięki takim działaniom włókna azbestu zostają trwale związane i oklejone, co ogranicza ich przedostawanie się do środowiska.

Konieczność przeprowadzenia prac demontażowych istnieje w przypadku, gdy płyty elewacyjne są uszkodzone lub zniszczone lub też zostały zamontowane na podłożu drewnianym.

5.3. Strategia w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych

Ramową strategię Programu przedstawiono mając na względzie cele i dwie grupy zadań, (w tym organizacyjnych i inwestycyjnych).

Zadania pozainwestycyjne zmierzają do:

- rzetelnego i kompletnego rozpoznania ilości i stanu wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie poszczególnych sołectw gminy,
- opracowanie harmonogramu usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych wraz z zaleceniami i wytycznymi dla sołectw, administracji osiedli mieszkaniowych i obiektów komunalnych dotyczących sposobów bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest,
- zintensyfikowania kontroli tzw. "dzikich wysypisk odpadów" gdzie znajdują się także odpady azbestowe,
- organizacji kampanii informacyjnej o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- weryfikacji skali problemu obecności materiałów zawierających azbest na obszarze gminy w oparciu o program powiatowy i wojewódzki,
- usprawnienia monitoringu bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest i składowania odpadów azbestowych,

- wdrożenia monitoringu realizacji gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych,
- intensyfikacji procesu poszukiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych dla wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania,

Zadania inwestycyjne zmierzają do:

- zwiększenia ilości usuwanych wyrobów zawierających azbest, wyeliminowania negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy Wińsko spowodowanych azbestem,
- likwidacji negatywnego oddziaływania azbestu na środowisko naturalne.

5.4. Harmonogram realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wińsko na lata 2012 – 2032”

Proces usuwania wyrobów zawierających azbest, zgodnie z zapisami krajowego programu, powinien być zakończony 31 grudnia 2032 roku. Wynika to z bardzo dużej ilości tych wyrobów oraz wysokości potrzebnych środków finansowych. Zatem tak długotrwałe zadanie (licząc od 2012 roku ok. 20 lat) wymaga zdefiniowania ramowej strategii w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest oraz unieszkodliwiania odpadów azbestowych.

Ze względu na fakt, że azbest spożyty w wodzie nie jest szkodliwy dla zdrowia człowieka, przyjęto że niniejszy Program nie będzie dotyczył rur azbestowo-cementowych występujących w instalacjach ziemnych. Zastępowanie tych rur wyrobami bezazbestowymi następować będzie sukcesywnie w ramach np. modernizacji sieci wodociągowej oraz zgodnie z wymogami stanu prawnego.

Dla potrzeb niniejszego programu, w ślad za programem krajowym, przyjęto podzielenie okresu do 2032 roku na 4 podokresy, tj.

- okres I: lata 2012 - 2016
- okres II: lata 2017 - 2021
- okres III: lata 2022 - 2026
- okres IV: lata 2027 - 2032

Pomimo, że okresy obejmują 4 - 5 letni przedział, sądzimy, że taki podział zapewnia zgodność z programem krajowym i ułatwi ocenę realizacji programu gminnego w kontekście porównań z programem: powiatowym, wojewódzkim i krajowym.

Harmonogram realizacji zadań został sporządzony po analizie stanu gospodarki odpadami azbestowymi, które to opisy stanów zostały opracowane na podstawie przeprowadzonego spisu z natury u mieszkańców gminy Wińsko, w oparciu o obowiązujące przepisy i akty prawne oraz uzupełniony został o zadania wynikające z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032 ”.

Odpady zawierające azbest, jako odpady niebezpieczne, wymagają szczególnego sposobu postępowania i dlatego powinny być objęte programem likwidacji azbestu i odpadów zawierających azbest. Ważnym aspektem w podejściu do sposobu rozwiązania problemu usuwania azbestu w gminie jest fakt, iż stosowane w przeszłości w budownictwie i innych dziedzinach gospodarki wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia, dopóki materiały te nie są uszkodzone. Zagrożeniem może być ich niewłaściwe usuwanie, bowiem w czasie obróbki mechanicznej (np. kruszenie, cięcie itp.) następuje uwalnianie się włókien azbestowych do powietrza i zachodzi niebezpieczeństwo ich wchłaniania. W tym kontekście usuwanie pokryć dachowych, elewacyjnych i innych materiałów budowlanych zawierających azbest będzie procesem długotrwałym i w każdym przypadku należy oceniać celowość podejmowania ich demontażu z punktu widzenia ochrony zdrowia i zagrożenia ekologicznego. Proces ten powinien być przeprowadzony ze szczególnym zachowaniem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. Jednocześnie po przeanalizowaniu ankiet przekazanych przez poszczególne sołectwa gminy, dotyczących stanu rozpoznania wyrobów zawierających azbest, stwierdza się bardzo niską znajomość obowiązujących przepisów przez właścicieli i administratorów obiektów budowlanych. Stąd też w niewielkim stopniu została wykonana ocena stanu obiektów budowlanych z elementami zawierającymi wyroby azbestowe, co powinno być wykonane zgodnie z przytoczonym wcześniej rozporządzeniem.

Ze względu na niską znajomość problematyki azbestu wśród mieszkańców gminy Wińsko w niniejszym Programie zakłada się, iż poprzez odpowiednie działania informacyjno – edukacyjne należy doprowadzić do zapobiegania sytuacjom, w których dochodzi do usuwania wyrobów zawierających azbest na „własną rękę” przez właścicieli obiektów bez żadnego zabezpieczenia i wywożenia ich na dzikie wysypiska. Z uwagi na wysoki koszt usuwania i unieszkodliwiania odpadów azbestowych istotne jest także zachęcenie do prawidłowego usuwania wyrobów zawierających azbest poprzez dofinansowanie

przedsięwzięć związanych z ich usuwaniem, podejmowanych przez osoby fizyczne, ze środków publicznych oraz zewnętrznych środków pomocowych.

Poniżej w tabeli zestawiono konieczne do realizacji zadania związane z likwidacją odpadów zawierających azbest na terenie gminy oraz zaproponowano okresy ich wykonania (harmonogram). Równocześnie w tabeli tej określono rolę jednostki samorządu terytorialnego.

Tabela 7 Harmonogram działań zmierzający do usunięcia wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Wińsko na lata 2012 – 2032.

	Działanie		Termin realizacji
1.	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków, budowli i instalacji zawierających azbest: - przygotowanie ulotek informacyjnych o szkodliwości azbestu i o obowiązkach związanych z koniecznością jego usuwania, - przygotowanie stałej informacji, na stronach internetowych, poświęconej tematyce azbestu, - okresowe publikacje w prasie lokalnej dotyczące tematyki -przeprowadzenie kampanii „Szukamy rady na odpady azbestowe”		przez cały okres realizacji programu
2.	Aktualizacja bazy danych dotyczącej podmiotów i ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie gminy		przez cały okres realizacji programu
3.	Rozeznanie możliwości pozyskania środków finansowych na demontaż, transport i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest.		2012 – 2032
4.	Opracowanie regulaminu dofinansowania do usuwania wyrobów zawierających azbest.		2012 – 2013
5.	Opracowanie mapy zagrożeń działania azbestu.		do 2016
6.	Demontaż, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, usunięcie wyrobów azbestowych z obiektów użyteczności publicznej i innych będących własnością gminy.	Założenie i prowadzenie rejestru wniosków i ich realizacja zgodnie z zachowaniem kolejności złożenia	2012 - 2032
		Pozyskiwanie funduszy na realizację Programu	2012 - 2032
		Ogłaszanie przetargów na przewoźnika i wyłonienie wykonawcy zadania, zawieranie kontraktów	2012 - 2032
		Odbiór, transport, unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest	2012 - 2032

7.	Aktualizacja bazy azbestowej www.bazaazbestowa.pl	do 2032
8.	Monitorowanie: demontażu, transportu i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest na terenie gminy	co 4 lata
9.	Przedstawienie Radzie Gminy sprawozdania z przebiegu realizacji Programu.	co 2 lata

Źródło: Opracowanie własne.

5.5. Oszacowanie kosztów usuwania wyrobów zawierających azbest na obszarze Gminy Wińsko

Na ogólne koszty likwidacji azbestu składają się różne elementy, wynikające z poszczególnych etapów działań, jakie należy wykonać dla bezpiecznego i zgodnego z przepisami prawnymi rozwiązania problemu. Do takich etapów należą:

- fizyczny demontaż rozbiórka obiektów (lub ich części), w których występują materiały zawierające azbest,
- magazynowanie powstałych odpadów w miejscu demontażu lub w punkcie zbiorczym ustalonym na czas prac w rejonie ich prowadzenia,
- transport stosownie zabezpieczonych odpadów przez odpowiednio przystosowane pojazdy posiadające atest ADR. Transport odbywa się na trasie miejsca wytworzenia – miejsca magazynowania – miejsca ostatecznej utylizacji (składowania),
- składowanie odpadów niebezpiecznych – unieszkodliwianie.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest jest kosztownym przedsięwzięciem. Dla oszacowania prawdopodobnych kosztów przedsięwzięcia, polegającego na demontażu, transporcie oraz składowaniu wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Wińsko przyjęto według danych z 2012 roku, koszt 1 m² na 40 zł brutto.

Koszt ten został uwzględniony w Programie po przeprowadzeniu analizy rynku firm i przedsiębiorstw w województwie dolnośląskim zajmujących się usuwaniem, unieszkodliwianiem, transportem i zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest. Koszty zabezpieczania wyrobów (malowania) są porównywalne z ich usuwaniem.

Szacunkowe koszty usunięcia płyt azbestowo-cementowych z obiektów będących własnością osób fizycznych i prawnych, według stopnia pilności:

- ❖ I stopień – wymagane bezzwłoczne usunięcie: $14\,383\text{ m}^2 \times 40\text{ zł/m}^2 = \mathbf{575\,320\text{ zł}}$
- ❖ II stopień – ponowna ocena po roku: $61\,299\text{ m}^2 \times 40\text{ zł/m}^2 = \mathbf{2\,451\,940\text{ zł}}$
- ❖ III stopień – ponowna ocena w terminie do 5 lat: $5\,413\text{ m}^2 \times 40\text{ zł/m}^2 = \mathbf{216\,520\text{ zł}}$

Całkowity koszt usunięcia azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Wińsko oszacowany jest na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji (spis z natury) i stanowi kwotę ok. **3 243 780 zł** brutto.

Powyższe kwoty są jedynie wstępnym szacunkiem. Kwoty te nie uwzględniają dodatkowych kosztów, jakie musi ponieść właściciel posesji w związku z usuwaniem azbestu (nowe pokrycie dachowe, nowa elewacja – zakup materiałów, robocizna).

Te, stosunkowo wysokie ceny wynikają z warunków, jakie musi spełniać przedsiębiorca usuwający azbest oraz nakładów z tym związanych. Składają się na nie koszty związane m.in. z uzyskaniem odpowiednich decyzji, specjalistycznym szkoleniem pracowników, przygotowaniem i zabezpieczeniem miejsca pracy, środkami ochrony osobistej dla pracowników oraz specjalistycznych narzędzi i materiałów stosowanych w pracach remontowych. Ponadto nadzór nad pracami musi być prowadzony przez specjalistów, a ewentualne badania potwierdzające prawidłowość wykonania prac wykonane przez laboratoria akredytowane. Także odpady do transportu muszą być bardzo dobrze zabezpieczone i oznakowane w specjalny sposób, a sam transport może być dokonany wyłącznie przez firmę posiadającą odpowiednie zezwolenie. Wszystko to generuje znacznie wyższe koszty niż w przypadku typowych prac budowlanych. Istotnym składnikiem ceny są koszty składowania. Jedyną dopuszczalną formą ostatecznego unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Ze względu na określone przepisami warunki składowania koszty są stosunkowo wysokie i w zależności od ilości składowanych odpadów wynoszą najczęściej od 250 do 500 zł za tonę.

Cena ta musi uwzględniać relatywnie wysokie opłaty za umieszczenie odpadów na składowisku, wnoszone na konto urzędów marszałkowskich, jako opłaty za korzystanie ze środowiska. Należy wyraźnie stwierdzić, że prawidłowe spełnienie warunków określonych

przepisami jest kosztowne. W tej sytuacji, podejmując decyzję o usunięciu wyrobów zawierających azbest należy znaleźć odpowiednią firmę oraz źródła finansowania inwestycji.

Wobec czego, przy założeniu realizacji Programu do roku 2032 (ok. 20 lat), roczny koszt usuwania wyrobów zawierających azbest będzie kształtował się na poziomie około 162 189 zł.

Zakłada się, że przyjęcie niniejszego Programu w zakresie pomocy mieszkańcom gminy w postaci dotacji do: odbioru, transportu i składowania odpadów zawierających azbest spowoduje dużą intensywność usuwania azbestu w pierwszym okresie obowiązywania Programu. Wynikiem realizacji Programu będzie stopniowe zmniejszanie się ilości rocznie usuwanego azbestu w latach następnych.

Poniżej w tabeli zestawiono szacunkowe koszty likwidacji wyrobów zawierających azbest w przedziale czasowym i procentowym dla gminy Wińsko według ich oszacowanych ilości. Koszty te zestawiono etapowo, przyjmując jako **etap 1** usunięcie od 2012 do 2016 roku 25% wyrobów zawierających azbest, **etap 2** to usunięcie 50% wyrobów zawierających azbest w okresie od 2012 do 2021 roku i **etap 3** to etap usunięcia 75% wyrobów zawierających azbest w latach 2012 – 2026 oraz **etap 4** usunięcie 100% wyrobów zawierających azbest w latach 2012 – 2032. Wyżej przedstawione etapy jak można zauważyć są narastające co około 5 lat, usunięcie 25 % wyrobów zawierających azbest z terenu gminy - w przeliczeniu na ilość, daje nam około 223 Mg, co stanowi ok. 20 274 m². Koszt demontażu, transportu oraz składowania (jeden etap) szacowany jest na ok. 810 945 zł brutto.

Tabela 8 Oszacowany koszt usuwania, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.

Szacowany koszt usuwania wyrobów zawierających azbest PLN	
Etap 1 25%	810 945
Etap 2 50%	1 621 891
Etap 3 75%	2 432 836

Etap 4

100%

3 243 782

Możliwości i zakres finansowania będzie określał opracowany regulamin.

Finansowanie likwidacji azbestu z terenu Gminy Wińsko może być oparte na środkach pozyskanych z:

- Budżetu Gminy,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Środków Regionalnego Programu Operacyjnego,
- innych programów Unii Europejskiej,
- środków pochodzących od osób fizycznych.

Planuje się uzyskać środki finansowe na kampanię informacyjno – promocyjną likwidacji azbestu z następujących środków: Ministerstwo Gospodarki lub Wojewoda Dolnośląski. W Programie tym planuje się, iż **osobom fizycznym** będzie refundowane do 100 % kosztów poniesionych wydatków w postaci dotacji za demontaż, transport oraz składowania (unieszkodliwianie) odpadów zawierających azbest. Powyższe założenia dotyczące refundacji kosztów w postaci dotacji za demontaż, transport oraz składowanie będą ściśle określone w opracowanym Regulaminie oraz dostosowane do ilości środków finansowych pozyskanych z funduszy zewnętrznych.

Osoby prawne będą usuwały wyroby zawierające azbest na własny koszt. Osoby prawne również mają możliwość starania się bezpośrednio o wsparcie finansowe do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach lub innych instytucji świadczących w tym zakresie wsparcie finansowe.

Powyższe założenia i cele zawarte w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wińsko na lata 2012 - 2032” będą realizowane wyłącznie, gdy uda się pozyskać środki finansowe na realizację założonych działań w niniejszym Programie.

5.6. Możliwości pozyskania środków finansowych na działania związane z usuwaniem azbestu na terenie Gminy Wińsko oraz składowaniem odpadów zawierających azbest

Zgodnie z założeniami Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032 koszty związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest mają być finansowane przez właścicieli – zarządców obiektów, w tym prywatnych właścicieli obiektów posiadających wyroby zawierające azbest.

Inicjatywy samorządu terytorialnego, zmierzające do sukcesywnego usuwania wyrobów azbestowych i likwidacji skutków ich szkodliwości dla mieszkańców i środowiska dają możliwości dofinansowania powyższych działań z funduszy jednostek samorządowych, środków celowych funduszy ekologicznych, a także ze środków funduszy Unii Europejskiej. Stąd też rola samorządu w pozyskiwaniu funduszy na wsparcie realizacji Programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu gminy ma istotne znaczenie, w szczególności dla prywatnych właścicieli obiektów, dla których usunięcie wyrobów zawierających azbest i w następstwie odnowa pokryć dachowych/elewacyjnych obiektów w większości przekracza ich możliwości finansowe.

Program usuwania azbestu dla Gminy Wińsko stanowi podstawowy instrument wspierający pozyskiwanie środków zewnętrznych na działania zmierzające do oczyszczania terenu z wyrobów zawierających azbest. Specjalne procedury konieczne do wdrożenia przy pracach z azbestem i sposób jego unieszkodliwiania wymagają znacznych środków finansowych. Stąd konieczne jest udzielanie jak najszerszego wsparcia finansowego dla wszystkich inicjatyw związanych z usuwaniem wyrobów i odpadów zawierających azbest, a także z monitoringiem zanieczyszczenia środowiska azbestem.

Środki z budżetu państwa

W ramach środków budżetu państwa pozostających w dyspozycji Ministra Gospodarki planowane jest finansowanie zadań wspierających realizację *Programu* w latach 2009-2032.

Tabela 9 Wydatki z budżetu państwa pozostające w dyspozycji Ministra Gospodarki dla realizacji Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

Blok	Nazwa zadania	Ogółem	L a t a				
		2009-2032	2009	2010	2011	2012 - 2015	2016 - 2032
		[mln zł]					
Ogółem [mln zł]		53,2	4,0	4,0	4,0	16,0	25,2

1	Działania legislacyjne	<i>bez nakładów z budżetu</i>					
2	Działania edukacyjne-informacyjne	12,8	1,3	0,8	0,7	2,8	7,2
3.1	Wsparcie prac przygotowawczych dla oczyszczania z azbestu publicznych terenów i obiektów budowlanych (dokumentacje)	2,9	0,3	0,3	0,3	2,0	-
3.2	Wsparcie opracowania i aktualizacji gminnych, powiatowych i wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest	10,0	1,3	1,5	1,5	5,7	-
3.3	Wsparcie szkoleń lokalnych	16,3	0	0,6	0,7	3,3	11,7
4	Monitoring realizacji <i>Programu</i>	7,2	0,7	0,5	0,5	1,0	4,5
5	Działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia	4,0	0,4	0,3	0,3	1,2	1,8

Środki z funduszy ochrony środowiska

Finansowanie ochrony środowiska regulują przepisy ustawy z dnia 8 października 2010 r. o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska. Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej, może polegać na udzielaniu dotacji celowej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych z budżetu gminy lub budżetu powiatu na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji.

Zadania te mogą być finansowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz przez powiaty i gminy, do których zadań własnych należy finansowanie ochrony środowiska w zakresie ustalonym w ustawie - Prawo ochrony środowiska.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej udzielają dotacji, pożyczek oraz przekazują środki finansowe na podstawie umów cywilnoprawnych.

Do zadań związanych z oczyszczaniem kraju z azbestu można w szczególności zaliczyć:

- 1) przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami;
- 2) przedsięwzięcia z zakresu ochrony powierzchni ziemi;
- 3) rozwój sieci laboratoriów służących ochronie środowiska;
- 4) edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju;
- 5) opracowywanie i wdrażanie nowych technik i technologii w zakresie ochrony środowiska;

- 6) wojewódzkie programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza, plany gospodarki odpadami, a także wspomaganie realizacji tych programów i planów;
- 7) współfinansowanie projektów inwestycyjnych z zakresu ochrony środowiska, które mają być współfinansowane ze środków pochodzących z Unii Europejskiej, w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej, a także realizowanych na zasadach określonych w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz. U. z 2009 r. Nr 19, poz. 100).

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest uniwersalnym bankiem komercyjnym specjalizującym się w finansowaniu przedsięwzięć proekologicznych. BOŚ współpracuje z polskimi i zagranicznymi instytucjami finansowymi, w tym funduszami i fundacjami działającymi na rzecz ochrony środowiska. Dzięki temu oferuje szeroką gamę kredytów. Zadania z zakresu usuwania wyrobów zawierających azbest mogą być finansowane poprzez udzielanie następujących rodzajów kredytów:

- 1) kredyty preferencyjne z dopłatami z Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej do oprocentowania, charakteryzujące się m.in. niższym od komercyjnego oprocentowaniem i możliwością uzyskania karencji w spłacie kapitału. Warunki udzielania tych kredytów są zróżnicowane, określone w umowie przez konkretny WFOŚiGW (przedsięwzięcie musi wpisywać się w listę priorytetów funduszu);
- 2) kredyty komercyjne ze środków banków zagranicznych - linia KfW5 (*Kreditanstalt für Wiederaufbau*) oraz ze środków banku, w tym w ramach porozumień BOŚ ze sprzedawcami i dystrybutorami wyrobów służących ochronie środowiska.

Środki z Unii Europejskiej

W okresie programowania 2007 - 2013 pomoc finansowa z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej będzie przyznawana w Polsce w ramach poszczególnych programów pomocowych (tzw. programów operacyjnych), stanowiących narzędzia realizacji Narodowej Strategii Spójności.

W zależności od rodzaju programu, beneficjentami mogą być m.in. jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty

mieszkaniowe, gminy wiejskie, miejsko-wiejskie i miejskie, młodzi rolnicy, rolnicy podejmujący działalność nierolniczą.

Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest w latach 2009-2015 może być wspierane ze środków unijnych w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych.

Nie ma możliwości oszacowania środków finansowych przeznaczanych w ramach RPO na działania związane z bezpiecznym usuwaniem azbestu, ponieważ jest to zależne od ilości złożonych wniosków w ramach konkursów ogłaszanych w poszczególnych województwach oraz od ilości wybranych projektów do dofinansowania.

Projekty z zakresu remontów lub przebudowy budynków mogą dotyczyć renowacji części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, renowacji lub adaptacji budynków na cele mieszkaniowe, modernizacji gospodarstw rolnych, a także działań w zakresie ułatwiania startu młodym rolnikom, różnicowania działalności w kierunku nierolniczym, odnowę i rozwój wsi. Wsparcie udzielane jest w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych i Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

6. PODSUMOWANIE

Głównym celem Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wińsko jest zaplanowanie usunięcia wyrobów azbestowych z terenu gminy oraz ich bezpieczne unieszkodliwienie.

W trakcie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, a w szczególności płyt azbestowo – cementowych na terenie Gminy Wińsko pozyskano informacje o ilości i stanie wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych w gminie. Na podstawie uzyskanych wyników inwentaryzacji można stwierdzić, iż na terenie miasta znajduje się 81 095 m² wyrobów zawierających azbest, co w przeliczeniu daje 892 040 Mg tego odpadu.

W „Programie (...)” zawarto informacje dotyczące właściwości azbestu, jak również określono harmonogram zadań do realizacji, szacując ich koszt w rozbiciu na lata. Określone w harmonogramie zadania uwzględniają rolę samorządów gminnych, samorządu powiatowego i innych jednostek w ich realizacji. Proces usuwania wyrobów zawierających azbest powinien być zakończony do końca 2032 roku. Przyjęto harmonogram zgodny z „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”. Na podstawie wyników inwentaryzacji płyt azbestowo – cementowych wykorzystywanych w budownictwie na terenie Gminy Wińsko przyjęto, iż w latach 2012 – 2016 powinno zostać unieszkodliwione 20 274 m² (223 Mg), w etapie II w latach 2017 – 2021 – 40 547 m² (446 Mg), w latach 2022 – 2026 w etapie III – 60 821 m² (669 Mg) oraz w etapie IV w latach 2027 – 2032 – 81 095 m² (892 Mg).

Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy pozwoli zminimalizować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego

Programu jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest.

W opracowaniu wskazano również możliwości pozyskania środków z różnych źródeł dofinansowania akcji likwidacji wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy.

Przewiduje się, że w przypadku pozyskania funduszy na likwidację azbestu w następnych latach gmina będzie otrzymywać coraz więcej zgłoszeń o miejscach występowania azbestu, co przyczyni się do lepszej wiedzy na temat ilości azbestu. Pozwoli to lepiej poznać potrzeby w tym zakresie, precyzyjniej planować środki niezbędne do wydania na ten cel oraz stopniowo wyeliminować wyroby azbestowe z terenu gminy, co jest celem Programu.

7. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 - Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

Załącznik nr 2 - Informacja o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania.

Załącznik nr 3 - Informacja o wyrobach zawierających azbest, których wykorzystywanie zostało zakończone.

Załącznik nr 4 - Wzór oznakowania dla miejsc zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest.

Załącznik nr 5 - Wzór "Karty Ewidencji Odpadu".

Załącznik nr 6 - Wzór "Karty Przekazania Odpadu".

Załącznik nr 7 - Zgłoszenie przystąpienia do prac polegających na zabezpieczeniu / usunięciu* wyrobów zawierających azbest.

Załącznik nr 8 - Nazwy wyrobów azbestowych i kody odpowiadających im odpadów wraz z przelicznikami.

Załącznik nr 9 - Informacja z inwentaryzacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska – stan na czerwiec 2012 r.

Załącznik nr 1

OCENA
stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest

Nazwa miejsca/ obiektu/ urządzenia budowlanego/ instalacji przemysłowej:

.....

Adres miejsca / obiektu / urządzenia budowlanego / instalacji przemysłowej:

.....

Rodzaj zabudowy¹⁾Numer działki ewidencyjnej²⁾Numer obrębu ewidencyjnego²⁾Nazwa / rodzaj wyrobu³⁾Ilość wyrobów⁴⁾Data sporządzenia poprzedniej oceny⁵⁾

Grupa / Nr	Rodzaj i stan wyrobu	punkty	Ocena
I. Sposób zastosowania azbestu			
1.	Powierzchnia pokryta masą natryskową z azbestem (torkret)	30	
2.	Tynk zawierający azbest	30	
3.	Lekkie płyty izolacyjne z azbestem (ciężar obj. < 1.000 kg/m ³)	25	
4.	Pozostałe wyroby z azbestem (np. pokrycia dachowe, elewacyjne)	10	
II. Struktura powierzchni wyrobu z azbestem			

5.	Duże uszkodzenia powierzchni, naruszona struktura włókien	60	
6.	Niewielkie uszkodzenia powierzchni (rysy, odpryski, załamania), naruszona struktura włókien	30	
7.	Ścisła struktura włókien przy braku warstwy zabezpieczającej lub jej dużych ubytkach	15	
8.	Warstwa zabezpieczająca bez uszkodzeń	0	
III. Możliwość uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem			
9.	Wyrób jest przedmiotem jakichś prac	30	
10.	Wyrób bezpośrednio dostępny (do wysokości 2m)	15	
11.	Wyrób narażony na uszkodzenia mechaniczne	10	
12.	Wyrób narażony na wstrząsy i drgania lub czynniki atmosferyczne	10	
13.	Wyrób nie jest narażony na wpływy zewnętrzne	0	
IV. Miejsce usytuowania wyrobu w stosunku do pomieszczeń użytkowych			
14.	Bezpośrednio w pomieszczeniu	30	
15.	Za zawieszonym, nieuszczelnym sufitem lub innym pokryciem	25	
16.	W systemie wentylacji pomieszczenia (kanały wentylacyjne)	25	
17.	Na zewnątrz obiektu (np. tynk)	20	
18.	Elementy obiektu (np. osłony balkonowe, filarki międzyokienne)	10	
19.	Za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem	5	

	wentylacyjnym		
20.	Bez kontaktu z pomieszczeniem (np. na dachu odizolowanym od pomieszczeń mieszkalnych)	0	
V. Wykorzystanie miejsca/obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej			
21.	Regularne przez dzieci, młodzież lub sportowców	40	
22.	Stałe lub częste (np. zamieszkanie, miejsce pracy)	30	
23.	Czasowe (np. domki rekreacyjne)	15	
24.	Rzadkie (np. strychy, piwnice, komórki)	5	
25.	Nieużytkowane (np. opuszczone zabudowania mieszkalne lub gospodarskie, wyłączone z użytkowania obiekty, urządzenia lub instalacje)	0	
SUMA PUNKTÓW OCENY			
STOPIEŃ PILNOŚCI			

Stopień pilności I	wymagane pilnie usunięcie (wymiana na wyrób bezazbestowy) lub zabezpieczenie	od 120 punktów
Stopień pilności II	wymagana ponowna ocena w terminie do 1 roku	od 95 do 115 punktów
Stopień pilności III	wymagana ponowna ocena w terminie do 5 lat	do 90 punktów

UWAGA: W każdej z pięciu grup arkusza należy wskazać co najmniej jedną pozycję. Jeśli w grupie zostanie wskazana więcej niż jedna pozycja, sumując punkty z poszczególnych grup,

należy uwzględnić tylko pozycję o najwyższej punktacji w danej grupie. Sumaryczna liczba punktów pozwala określić stopień pilności.

.....
Oceniający nazwisko i imię

.....
Właściciel / Zarządca

.....
(miejscowość, data) (adres lub pieczęć z adresem)

-
- 1) Według klasyfikacji wyrobów przyjętych w sprawozdaniu rocznym - załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).
 - 2) Zgodnie z inwentaryzacją i sprawozdaniem rocznym - § 7 wymienionego w odnośniku 1 rozporządzenia.
 - 3) Duże uszkodzenia - widoczne pęknięcia lub ubytki na powierzchni równej lub większej niż 3 % powierzchni wyrobu.
 - 4) Małe uszkodzenia - brak widocznych pęknięć, a ubytki na powierzchni mniejszej niż 3 % powierzchni wyrobu.

Załącznik nr 2

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾ I MIEJSCU ICH
WYKORZYSTYWANIA

1. Miejsce, adres
-
2. Właściciel/zarządca/użytkownik¹⁾:
- a) osoba prawna - nazwa, adres
-
- b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres
-
3. Tytuł własności
-
4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾
-
5. Ilość (m², tony)³⁾
6. Przydatność do dalszej eksploatacji⁴⁾
7. Przewidywany termin usunięcia wyrobu:
- a) okresowej wymiany z tytułu zużycia wyrobu⁵⁾
- b) całkowitego usunięcia niebezpiecznych materiałów i substancji
-
8. Inne istotne informacje o wyrobach⁶⁾
-

.....
(podpis)

Data_____

Objaśnienia:

^{*)} Niepotrzebne skreślić.

- 1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.
- 2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:
 - płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
 - płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
 - rury i złącza azbestowo-cementowe,
 - izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
 - wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
 - przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
 - szczeliwa azbestowe,
 - taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
 - wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
 - papier, tektura,
 - inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie nie wymienione, w tym papier i tektura.
- 3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, pomiar z natury).
- 4) Według "Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest" - załącznik nr 1 do rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest.
- 5) Na podstawie corocznego rozporządzenia ministra właściwego do spraw gospodarki w sprawie dopuszczenia wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny.
- 6) Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym terenu instalacji lub urządzenia zawierającego azbest.

Załącznik nr 3

INFORMACJA O WYROBACH ZAWIERAJĄCYCH AZBEST¹⁾, KTÓRYCH
WYKORZYSTYWANIE ZOSTAŁO ZAKOŃCZONE

1. Miejsce, adres
 2. Właściciel/zarządca/użytkownik^{*)}:
 - a) osoba prawna - nazwa, adres,
 - b) osoba fizyczna - imię, nazwisko i adres
 3. Tytuł własności
 4. Nazwa, rodzaj wyrobu²⁾
 5. Ilość (m², tony)³⁾
 6. Rok zaprzestania wykorzystywania wyrobów
 7. Planowane usunięcia wyrobów:
 - a) sposób
 - b) przez kogo
 - c) termin
 8. Inne istotne informacje o wyrobach⁴⁾
-
(podpis, data)

O b j a ś n i e n i a :

*) Niepotrzebne skreślić.

1) Za wyrób zawierający azbest uważa się każdy wyrób o stężeniu równym lub wyższym od 0,1 % azbestu.

2) Przy określaniu rodzaju wyrobu zawierającego azbest należy stosować następującą klasyfikację:

- płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie,
- płyty faliste azbestowo-cementowe dla budownictwa,
- rury i złącza azbestowo-cementowe,
- izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- wyroby cierne azbestowo-kauczukowe,
- przędza specjalna, w tym włókna azbestowe obrobione,
- szczeliwa azbestowe,
- taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki,
- wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych,
- papier, tektura,
- inne wyroby zawierające azbest, oddzielnie niewymienione.

3) Podać podstawę zapisu (np. dokumentacja techniczna, spis z natury).

4) Np. informacja o oznaczeniu na planie sytuacyjnym.

Załącznik nr 4

Wzór oznakowania dla miejsc zawierających azbest lub wyroby zawierające azbest.

Oznakowanie wzorowane jest na postanowieniu Unii Europejskiej (załącznik II do Dyrektywy 83/478/EWG).

Wszystkie wyroby zawierające azbest oraz odpady lub miejsca ich występowania powinny być oznakowane w następujący sposób:

- oznakowanie zgodne z podanym wzorem, powinno posiadać wymiary co najmniej 5 cm wysokość (H) i 2,5 cm szerokość,
- oznakowanie powinno się składać z dwóch części:
 - części górnej ($h_1 = 40\% H$) zawierającej literę „a” w białym kolorze na czarnym tle,
 - części dolnej ($h_2 = 60\% H$), zawierającej standardowy napis w białym i/lub czarnym kolorze na czerwonym tle i powinien być wyraźnie czytelny,
- jeżeli wyrób zawiera krokidolit, standardowo stosowany zwrot „zawiera azbest” powinien być zastąpiony zwrotem „zawiera krokidolit-azbest niebieski”.

Wzór " Karty Ewidencji Odpadu"

KARTA EWIDENCJI ODPADU ¹⁾		Nr karty	Rok kalendarzowy			
Kod odpadu ²⁾						
Rodzaj odpadu ²⁾						
Procentowa zawartość PCB w odpadzie ³⁾						
Posiadacz odpadów ⁴⁾						
Adres posiadacza odpadów ⁵⁾						
Województwo	Gmina	Miejscowość	Telefon służbowy			
Ulica		Nr domu	Faks służbowy			
			Kod pocztowy			
Miejsce prowadzenia działalności ⁶⁾						
Województwo	Gmina	Miejscowość	Telefon służbowy			
Ulica		Nr domu	Faks służbowy			
			Kod pocztowy			
Działalność w zakresie: ⁷⁾		Zb	Od			
W		☐	☐			
		☐	☐			
		Un	Ok			
		☐	☐			
Gospodarowanie odpadami						
Miesiąc	Masa wytworzonych odpadów	Masa odebranych odpadów komunalnych	Masa przyjętych odpadów	Nr karty przekazania	Gospodarowanie odpadami	
					we własnym zakresie	odpady przekazane
						imię i nazwisko

[Mg] ^{8,9}	[Mg] ^{8,10,11}	[Mg] ⁸	odpadu ¹²⁾	masa [Mg] ^{8,13}	metoda odzysku R ¹⁴⁾	metoda unieszkodliwiania D ¹⁵⁾	masa [Mg] ⁸	nr karty przekazania odpadu ¹⁶⁾	osoby sporządzającej

Objaśnienia:

- 1) W przypadku wytwarzania, zbierania, odzysku i nieszkodliwiania odpadów należy sporządzić osobną kartę ewidencji odpadu dla każdego miejsca prowadzenia działalności, z wyjątkiem usług, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 22 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. W przypadku odbierania odpadów komunalnych należy sporządzić osobno kartę dla każdej gminy, z terenu której odpady komunalne są odbierane. Nie dotyczy komunalnych osadów ściekowych stosowanych w celach, o których mowa w art. 43 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, prowadzącego zakład przetwarzania, o którym mowa w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o zużyciu sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Nr 180, poz. 1495, z późn. zm.), w zakresie odpadów powstających w wyniku demontażu zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, oraz prowadzącego stację demontażu i prowadzącego punkt zbierania pojazdów, o których mowa w ustawie z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. Nr 25, poz. 202, z późn. zm.), w zakresie gospodarowania pojazdami wycofanymi z eksploatacji.
- 2) Zgodnie z katalogiem odpadów stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).
- 3) Dotyczy działalności w zakresie nieszkodliwiania PCB.
- 4) Podać imię i nazwisko lub nazwę posiadacza odpadów. W przypadku odbierania odpadów komunalnych posiadaczem obowiązującym do wypełnienia karty ewidencji odpadu jest przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008, z późn. zm.), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w tej ustawie.
- 5) Podać adres zamieszkania lub siedzibę posiadacza odpadów.
- 6) Podać adres miejsca prowadzenia działalności. W przypadku posiadania decyzji na prowadzenie

działalności na terenie całego kraju lub na określonym obszarze należy wskazać adres siedziby lub miejsca zamieszkania posiadacza odpadów. W przypadku przedsiębiorcy, który uzyskał zezwolenie na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, należy podać województwo i gminę.

7) Zaznaczyć symbolem X właściwy kwadrat: W – wytworzenie odpadów, Zb – zbieranie odpadów, Od – odzysk, Un – unieszkodliwianie odpadów, Ok – odbieranie odpadów komunalnych.

8) Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.

9) Nie dotyczy odpadów komunalnych.

10) Odpady komunalne w rozumieniu definicji zawartej w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.

11) Wypełnia przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w tej ustawie.

12) Podać nr karty przekazania, na podstawie której odpad został przyjęty. W przypadku przywozu odpadów na terytorium kraju należy wpisać „Przywóz do RP”. W przypadku przyjmowania odpadów z innego miejsca prowadzenia działalności danego posiadacza odpadów należy wskazać to miejsce, podając województwo, nazwę miejscowości, ulicę, nr domu i lokalu. W przypadku przyjmowania odpadów od posiadacza zwolnionego z obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów rubryka pozostaje niewypełniona.

13) Podać masę odpadów zagospodarowanych we własnym zakresie.

14) Symbole R określają procesy odzysku zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.

15) Symbole D określają procesy unieszkodliwiania odpadów zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.

16) Podać nr karty przekazania odpadu, którą został przekazany innemu posiadaczowi odpadów. W przypadku wywozu odpadów poza terytorium kraju należy wpisać „Wywóz poza RP”. W przypadku przekazania odpadów osobom fizycznym lub jednostkom organizacyjnym niebędącym przedsiębiorcami do wykorzystania na własne potrzeby zgodnie z przepisami wydany na podstawie art. 33 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach należy wpisać „Przekazane os. fiz.”. W przypadku przekazywania do innego miejsca prowadzenia działalności danego posiadacza odpadów należy wskazać to miejsce, podając województwo, nazwę miejscowości, ulicę, nr domu i lokalu.

Wzór "Karty Przekazania Odpadu" .

KARTA PRZEKAZANIA ODPADU			Nr karty ¹⁾	Rok kalendarzowy
Posiadacz odpadów, który przekazuje odpad ^{2,3)}	Transportujący odpad ^{2,4)}	Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad ²⁾		
Adres ⁵⁾	Adres ^{5,6)}	Adres ⁵⁾		
Nr REGON ⁶⁾	Nr REGON ^{6,7)}	Nr REGON ⁶⁾		
Miejsce przeznaczenia odpadów ⁸⁾				
Rodzaj procesu przetwarzania, któremu powinien zostać poddany odpad ⁹⁾				
Wnosząc o wydanie dokumentu potwierdzającego odzysk lub recykling ¹⁰⁾				
TAK ☐				
NIE ☐				
Kod odpadu ¹¹⁾				
Rodzaj odpadu ¹¹⁾				
Data/miesiąc ^{12,13)}		Masa przekazanych odpadów [Mg] ¹⁴⁾		Numer rejestracyjny pojazdu, przyczepy lub naczepy ^{7,15)}

Potwierdzam przekazanie odpadu	Potwierdzam wykonanie usługi transportu ^{4,6)}	Potwierdzam przejęcie odpadu
data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis	data, pieczęć i podpis

Objaśnienia:

- 1) Numer jest nadawany przez posiadacza odpadów, który przekazuje odpad.
- 2) Podać imię i nazwisko lub nazwę podmiotu.
- 3) W przypadku odpadów komunalnych do wypełnienia karty przekazania odpadu jest obowiązany przedsiębiorca, który uzyskał zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz. 2008, z późn. zm.), lub gminna jednostka organizacyjna, o której mowa w tej ustawie.
- 4) Dotyczy przedsiębiorcy transportującego odpady, niebędącego posiadaczem odpadów, działającego na zlecenie innego posiadacza odpadów, który zlecił mu wykonanie usługi transportu odpadów.
- 5) Podać adres zamieszkania lub siedziby podmiotu.
- 6) O ile posiada.
- 7) W przypadku gdy odpad jest transportowany kolejno przez dwóch lub więcej prowadzących działalność w zakresie transportu odpadów, w oznaczonych rubrykach należy podać wymagane dane i podpisy wszystkich transportujących odpad z zachowaniem kolejności transportowania odpadu.
- 8) Podać adres miejsca odbioru odpadu, pod który należy dostarczyć odpad, wskazany przez posiadacza odpadu transportującemu odpady.
- 9) Dotyczy stacji demontażu w przypadku przekazywania odpadów powstałych w wyniku demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji. Podać symbol R lub D. Symbole R określają procesy odzysku zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Symbole D określają procesy unieszkodliwiania odpadów zgodnie z załącznikiem nr 6 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.
- 10) Dotyczy dokumentów wystawianych przez prowadzących odzysk lub recykling na podstawie ustawy z dnia 11 maja 2001 r. o

obowiązków przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 90, poz. 607, z późn. zm.).

- 11) Zgodnie z katalogiem odpadów stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).
- 12) W przypadku odpadów niebezpiecznych podać datę przekazania odpadu.
- 13) Karta może być stosowana jako jednorazowa karta przekazania odpadu lub jako zbiorcza karta przekazania odpadu, obejmująca odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego, za pośrednictwem tego samego transportującego odpady temu samemu posiadaczowi odpadów.
- 14) Podać masę odpadów z dokładnością co najmniej do pierwszego miejsca po przecinku dla odpadów innych niż niebezpieczne; co najmniej do trzeciego miejsca po przecinku dla odpadów niebezpiecznych.
- 15) Dotyczy odpadów niebezpiecznych.

Załącznik nr 7

....., dnia.....

.....

.....

.....

(nazwa i adres wykonawcy prac nr telefonu)

ZGŁOSZENIE

**przystąpienia do prac polegających na zabezpieczeniu/usunięciu*
wytrobów zawierających azbest.**

Zgodnie z wymogami § 6 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki Pracy i
Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r., **w sprawie sposobów i warunków
bezpiecznego użytkowania i usuwania wytrobów zawierających azbest**

(Dz.U. z 2004 r. Nr 71 póź. 749) zgłaszam/y* rozpoczęcie prac związanych z
zabezpieczeniem/usunięciem* wytrobów zawierających azbest na podstawie decyzji

.....z dnia.....

Nr zatwierdzającej program gospodarowania

odpadami niebezpiecznymi w.....

(rodzaj obiektu/urządzenia budowlanego/instalacji przemysłowej)

na nieruchomości położonej w.....

przy ulicy.....nr.....,

nr ewidencyjny działki.....stanowiącej własność

.....

1. Rodzaj i nazwa wytrobu (gęstość objętościowa i ilość).....

2. Termin rozpoczęcia prac.....

3. Termin zakończenia prac.....

4. Liczba pracowników, którzy przebywać będą w kontakcie z azbestem

Zobowiązuję/my* się do przedłożenia nowego zgłoszenia w przypadku zmiany warunków prowadzenia robót.

Załącznik :

- kopia aktualnej oceny stanu wyrobów zawierających azbest;

.....

(podpis wykonawcy)

* niepotrzebne skreślić

Nazwy wyrobów azbestowych i kody odpowiadających im odpadów wraz z przelicznikami.

Kod wyrobu	Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Kod odpadu powstającego z wyrobu	Jednostka	Przelicznik na kg
W1	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest. Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie	17 06 05	m ² , kg	11,2
W2	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest . Płyty azbestowo-cementowe faliste stosowane w budownictwie	17 06 05	m ² , kg	11,2
W3	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest. Rury i złącza azbestowo-cementowe	17 06 05	mb, kg	DN50 - 3,96 DN80 - 5,80 DN100 - 8,20 DN125 - 10,65 DN150 - 13,89 DN200 - 21,86 DN250 - 31,56

					DN300 - 43,78 DN350 - 59,00 DN400 - 73,03
W4	Materiały izolacyjne zawierające azbest. Izolacje natryskowe środkami zawierającymi w swoim składzie azbest	17 06 01	m ³ , kg		300
W5	Okladziny hamulcowe zawierające azbest. Wyroby cierne azbestowo – kauczukowe	16 01 11	kg		
W6	Sorbenty, materiały filtracyjne (w tym filtry olejowe nieujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. PCB)	15 02 02	kg		
W7	Materiały izolacyjne zawierające azbest. Szczeliwa azbestowe	17 06 01	kg		
W8	Materiały izolacyjne zawierające azbest. Taśmy tkane i plecione, sznury i sznurki	17 06 01	kg		

W9	Materiały izolacyjne zawierające azbest. Wyroby azbestowo-kauczukowe, z wyjątkiem wyrobów ciernych	17 06 01	kg	
W10	Materiały izolacyjne zawierające azbest. Papier, tektura	17 06 01	m ² , kg	1,5
W11	<i>Inne wyroby zawierające azbest, osobno nie wymienione</i>			
W11.1	Materiały izolacyjne zawierające azbest. Otuliny azbestowo-cementowe	17 06 01	mb, kg	6
W11.2	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest Kształtki azbestowo-cementowe budowlane (przewody wentylacyjne, podokłenniki, osłony kanałów spalin)	17 06 05	m ² , kg	15
W11.3	Zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy (¹) inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 12. Kształtki azbestowo-cementowe elektroizolacyjne	16 02 13	kg	

W11.4	Płytki PCV	17 09 03	m ² , kg	5
W11.5	Materiały izolacyjne zawierające azbest. Płyty ogniochronne	17 06 01	m ² , kg	20
W11.6	Inne odpady z budowy, remontów i demontażu (w tym odpady zmieszane) zawierające substancje niebezpieczne. Papy, kity i masy hydroizolacyjne	17 09 03	kg	
W11.7	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki (¹). Sprzęt gospodarstwa domowego	20 01 35	kg	
W11.8	Sorbenty, materiały filtracyjne (w tym filtry olejowe nieujęte w innych grupach), tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. PCB). Ubrania robocze, maski, filtry zanieczyszczone azbestem	15 02 02	kg	

Załącznik 9 - Informacja z inwentaryzacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska – stan na lipiec 2012 r.

8. BIBLIOGRAFIA

1. Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Wińsko
2. Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015”
3. Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Wołowskiego”
4. Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032,
5. Informator o zadaniach jednostek samorządu terytorialnego dla realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” - materiał przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Warszawa 2005,
6. www.mgip.gov.pl
7. www.polskabezazbestu.pl

Inwestor:

Urząd Gminy Wińsko
Plac Wolności 2
56-160 Wińsko

ZAŁ NR 9. DO PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY WIŃSKO NA LATA 2012 - 2032

Zrealizowany przy udziale środków z Ministerstwa Gospodarki

Data opracowania: **sierpień 2012 r.**

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW AZBESTOWYCH ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY WIŃSKO - OSOBY FIZYCZNE

ADRES NIERUCHOMOŚCI					OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST									
Lp.	ULICA	NR	NR OBRĘBU	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m2]	ILOŚĆ [kg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCI	DZIELNICA	UWAGI
					FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE					
ALEKSANDROWICE														
1.	Aleksandrowice		0001	153	X				X	25	275	2		
2.	Aleksandrowice	12	0001	127	X				X	20	220	2		
3.	Aleksandrowice		0001	138/1	X		X			1	11	2		
4.	Aleksandrowice		0001	138/1	X				X	240	2640	2		
5.	Aleksandrowice	7	0001	145/1	X				X	100	1100	2		
6.	Aleksandrowice	4	0001	122	X				X	130	1430	2		
7.	Aleksandrowice	2	0001	52/1	X				X	85	935	2		
8.	Aleksandrowice	1	0001	51	X				X	120	1320	2		
BIAŁAWY														
1.	Białawy	19	0002	376	X		X			20	220	2		
2.	Białawy	19	0002	376	X				X	20	220	2		
3.	Białawy	20	0002	393	X				X	110	1210	2		
4.	Białawy	18	0002	370	X				X	40	440	1		
5.	Białawy	17	0002	391	X				X	35	385	2		
6.	Białawy	15	0002	368/2	X				X	25	275	2		
7.	Białawy	15	0002	368/2	X				X	120	1320	2		
8.	Białawy		0002	364	X		X			170	1870	2		
9.	Białawy		0002	364	X				X	130	1430	2		
10.	Białawy		0002	320	X				X	20	220	1		
11.	Białawy	10	0002	330	X		X			100	1100	2		
12.	Białawy	10	0002	330	X				X	20	220	2		
13.	Białawy	11	0002	330	X		X			30	330	2		
14.	Białawy	3	0002	300/1	X				X	90	990	1		
15.	Białawy	1A	0002	167/6	X				X	160	1760	1		
16.	Białawy		0002	4/2	X				X	45	495	1		
BIAŁAWY MAŁE														
1.	Białawy Małe		0002	36	X		X			140	1540	2		
2.	Białawy Małe	8	0002	8/3	X		X			110	1210	2		
3.	Białawy Małe	8	0002	8/3	X			X		250	2750	2		
4.	Białawy Małe		0002	8/5	X				X	300	3300	2		
5.	Białawy Małe		0002	8/5	X				X	80	880	2		
6.	Białawy Małe		0002	8/1	X				X	5	55	2		
7.	Białawy Małe		0002	24	X				X	30	330	2		
8.	Białawy Małe		0002	130	X				X	5	55	1		
BIAŁAWY WIELKIE														

1.	Białawy Wielkie	19	0003	106	X				X	120	1320	2		
2.	Białawy Wielkie	18	0003	107	X				X	110	1210	2		
3.	Białawy Wielkie	21	0003	204	X				X	130	1430	2		
4.	Białawy Wielkie		0003	146	X				X	140	1540	2		
5.	Białawy Wielkie		0003	146	X			X		180	1980	2		
6.	Białawy Wielkie	22	0003	134	X				X	90	990	2		
7.	Białawy Wielkie	16	0003	108	X				X	220	2420	2		
8.	Białawy Wielkie	15	0003	144	X				X	60	660	2		
9.	Białawy Wielkie	15	0003	144	X			X		150	1650	2		
10.	Białawy Wielkie	12	0003	109	X			X		160	1760	2		
11.	Białawy Wielkie	12	0003	109	X				X	60	660	2		
12.	Białawy Wielkie	9	0003	111	X			X		50	550	2		
13.	Białawy Wielkie	7	0003	140	X				X	100	1100	2		
14.	Białawy Wielkie	3	0003	117/1	X				X	120	1320	2		
15.	Białawy Wielkie	2	0003	117/1	X		X			10	110	2		
16.	Białawy Wielkie	1	0003	137	X				X	30	330	2		
CZAPLICE														
1.	Czaplice	9	0003	283	X			X		220	2420	2		
2.	Czaplice	9	0003	283	X				X	150	1650	2		
3.	Czaplice	6	0003	291/1	X				X	120	1320	1		
4.	Czaplice	4	0003	292/1		X (KARO)	X			130	1430	1		
5.	Czaplice		0003	293	X				X	60	660	2		
6.	Czaplice		0003	382/1	X		X			130	1430	3		
7.	Czaplice	2	0003	252	X		X			16	176	2		
8.	Czaplice	2	0003	252	X				X	70	770	2		
9.	Czaplice		0003	382/4	X				X	10	110	2		
10.	Czaplice		0003	382/8	X				X	60	660	1		
BIAŁKÓW														
1.		5	0004	68	X				X	20	220	2		
2.			0004	71/2	X		X			5	55	2		
BASZYN														
1.	Baszyn	61	0005	52/2	X				X	15	165	2		
2.	Baszyn	62	0005	53/5	X				X	30	330	1		
3.	Baszyn		0005	83/3	X			X		160	1760	2		
4.	Baszyn		0005	83/4	X			X		250	2750	2		
5.	Baszyn		0005	83/4	X				X	100	1100	2		
6.	Baszyn		0005	78	X				X	220	2420	2		
7.	Baszyn		0005	124	X				X	60	660	2		
8.	Baszyn		0005	121	X		X			50	550	2		
9.	Baszyn		0005	123	X				X	180	1980	2		
10.	Baszyn		0005	121		X (KARO)			X	30	330	1		
11.	Baszyn	11	0005	79	X			X		200	2200	2		

12.	Baszyn		0005	116	X			X		200	2200	2		
13.	Baszyn		0005	114	X		X			5	55	2		
14.	Baszyn		0005	113	X			X		210	2310	2		
15.	Baszyn		0005	113	X				X	60	660	2		
16.	Baszyn		0005	105/8	X				X	140	1540	2		
17.	Baszyn		0005	105/2	X				X	80	880	1		
18.	Baszyn		0005	105/4	X			X		340	3740	2		
19.	Baszyn	48	0005	103	X			X		180	1980	2		
20.	Baszyn	48	0005	103	X				X	90	990	2		
21.	Baszyn	50	0005	145/1	X				X	15	165	2		
22.	Baszyn	52	0005	146/2	X				X	8	88	2		
23.	Baszyn		0005	149	X			X		60	660	2		
24.	Baszyn	54	0005	149	X				X	140	1540	2		
25.	Baszyn		0005	146/2	X				X	1	11	2		
26.	Baszyn	45	0005	94/2	X				X	80	880	2		
27.	Baszyn	47	0005	96/1	X				X	45	495	2		
28.	Baszyn	32	0005	109/2	X			X		270	2970	2		
29.	Baszyn	32	0005	109/2	X				X	120	1320	2		
BORASZYCE MAŁE														
1.	Boraszyce Małe		0006	9/2	X				X	6	66	2		
2.	Boraszyce Małe		0006	14/1	X				X	50	550	2		
3.	Boraszyce Małe		0006	21	X				X	40	440	2		
4.	Boraszyce Małe		0006	20	X				X	20	220	2		
5.	Boraszyce Małe		0006	76/1	X				X	205	2255	2		
6.	Boraszyce Małe		0006	76/2	X				X	30	330	2		
BRZÓZKA														
1.	Brzózka		0007	202	X				X	720	7920	1		
2.	Brzózka	3	0007	61	X				X	115	1265	2		
3.	Brzózka	3	0007	61	X			X		280	3080	2		
4.	Brzózka	1	0007	58	X				X	4	44	1		
5.	Brzózka	21	0007	43/2	X				X	100	1100	2		
MYSŁOSZÓW														
1.	Mysłoszów	1	0007	87/1	X				X	25	275	2		
CHWAŁKOWICE														
1.	Chwałkowice		0008	108	X				X	40	440	2		
2.	Chwałkowice	20	0008	185/1	X				X	30	330	2		
3.	Chwałkowice		0008	140/1	X				X	50	550	2		
4.	Chwałkowice		0008	140/1	X		X			110	1210	2		
5.	Chwałkowice	19	0008	112	X		X			110	1210	2		
6.	Chwałkowice	19	0008	112	X			X		90	990	2		
7.	Chwałkowice	19	0008	112	X				X	40	440	2		
8.	Chwałkowice		0008	111	X			X		60	660	2		

9.	Chwałkowie		0008	114/3	X			X	40	440	2		
10.	Chwałkowie	7	0008	123	X		X		150	1650	2		
11.	Chwałkowie	7	0008	123	X			X	240	2640	2		
12.	Chwałkowie	7	0008	123	X			X	420	4620	2		
13.	Chwałkowie		0008	99/3	X			X	110	1210	2		
14.	Chwałkowie	16	0008	141	X		X		130	1430	2		
15.	Chwałkowie		0008	122/1	X			X	20	220	2		
16.	Chwałkowie		0008	140/2	X			X	50	550	2		
17.	Chwałkowie	16	0008	141	X			X	10	110	2		
18.	Chwałkowie		0008	151/1	X			X	1300	14300	2		12 płyt
DOMANICE													
1.	Domanice		0009	112		X (KARO)		X	80	880	1		
2.	Domanice		0009	117/1	X			X	30	330	2		
3.	Domanice		0009	117/1	X			X	60	660	2		
4.	Domanice		0009	119/4	X			X	70	770	2		
5.	Domanice		0009	106		X (KARO)		X	140	1540	1		
6.	Domanice		0009	105		X (KARO)		X	210	2310	2		
TRZCINICA WOŁOWSKA													
1.	Trzcinica Woł.		0010	191/1	X			X	70	770	1		
2.	Trzcinica Woł.	7	0010	199/3	X			X	160	1760	2		
3.	Trzcinica Woł.	8	0010	102	X			X	15	165	2		
4.	Trzcinica Woł.	9	0010	99	X			X	25	275	2		
5.	Trzcinica Woł.	11	0010	98	X			X	40	440	2		
6.	Trzcinica Woł.	11	0010	98	X			X	190	2090	2		
7.	Trzcinica Woł.	15	0010	89	X			X	70	770	1		
8.	Trzcinica Woł.	17	0010	88	X		X		240	2640	2		
9.	Trzcinica Woł.	17	0010	88	X			X	120	1320	2		
10.	Trzcinica Woł.	16	0010	96	X			X	40	440	2		
11.	Trzcinica Woł.	20	0010	92	X			X	1	11	1		
12.	Trzcinica Woł.	24	0010	80/1	X			X	30	330	2		
13.	Trzcinica Woł.		0010	78	X			X	120	1320	1		
14.	Trzcinica Woł.	30	0010	196/1	X			X	80	880	1		
GŁĘBOWICE													
1.	Głębownice	3	0010	354	X			X	170	1870	2		
2.	Głębownice	3	0010	354	X			X	200	2200	2		
3.	Głębownice	1	0010	356/5	X			X	50	550	1		
4.	Głębownice	5	0010	351	X			X	180	1980	2		
5.	Głębownice	6	0010	1	X			X	40	440	2		
6.	Głębownice	12	0010	6	X			X	55	605	2		
7.	Głębownice	12	0010	6	X		X		3	33	2		
8.	Głębownice	13	0010	7	X			X	40	440	2		
9.	Głębownice		0010	42/1	X				80	880	1		składowany

10.	Głębowice	41	0010	43/28	X			X	40	440	2		
11.	Głębowice	40	0010	43/28	X		X		3	33	2		
12.	Głębowice		0010	41	X		X		220	2420	3		
13.	Głębowice		0010	41	X			X	200	2200	2		
14.	Głębowice	22	0010	39	X		X	X	240	2640	2		
15.	Głębowice		0010	35	X			X	50	550	1		
16.	Głębowice		0010	34	X			X	30	330	2		
17.	Głębowice	37	0010	31	X			X	290	3190	1		
18.	Głębowice	36	0010	47	X			X	110	1210	1		
19.	Głębowice	35	0010	30/1	X		X		210	2310	1		składowany
20.	Głębowice	33	0010	25/2	X		X		20	220	2		
21.	Głębowice	33	0010	25/2	X			X	30	330	2		
GRZESZYN													
1.	Grzeszyn		0011	83	X			X	130	1430	2		
2.	Grzeszyn		0011	83	X		X		60	660	2		
3.	Grzeszyn		0011	57	X			X	15	165	2		
JAKUBIKOWICE													
1.	Jakubikowice	6	0012	66/1	X			X	200	2200	2		
2.	Jakubikowice		0012	61/8	X			X	20	220	1		
3.	Jakubikowice		0012	61/2	X			X	50	550	2		
4.	Jakubikowice		0012	122/1	X			X	30	330	2		
KLESZCZOWICE													
1.	Kleszczowice		0013	42	X			X	200	2200	2		
2.	Kleszczowice	12	0013	94/1	X			X	80	880	2		
3.	Kleszczowice	5	0013	75	X		X		240	2640	2		
4.	Kleszczowice		0013	42	X			X	20	220	2		
5.	Kleszczowice		0013	76/1	X		X		5	55	2		
6.	Kleszczowice	7	0013	77	X		X		230	2530	2		
7.	Kleszczowice	7	0013	77	X			X	50	550	2		
8.	Kleszczowice		0013	99	X			X	20	220	2		
KOZOWO													
1.	Kozowo	4	0014	35/3	X			X	58	638	1		
2.	Kozowo	12	0014	30/1	X		X		140	1540	3		
3.	Kozowo		0014	29	X			X	45	495	1		
4.	Kozowo		0014	103	X			X	90	990	1		
5.	Kozowo		0014	111/1	X			X	60	660	1		
6.	Kozowo		0014	111/2	X			X	80	880	3		
7.	Kozowo		0014	149/3	X			X	70	770	1		
8.	Kozowo		0014	117/1	X		X		60	660	2		
9.	Kozowo		0014	122/5	X			X	150	1650	2		
10.	Kozowo	20	0014	119	X			X	16	176	2		
11.	Kozowo		0014	105/1	X			X	136	1496	2		

12.	Kozowo		0014	82/2	X				20	220	2		
ŁAZY													
1.	Łazy		0015	131	X			X	20	220	2		
2.	Łazy		0015	138	X			X	50	550	2		
3.	Łazy		0015	139	X			X	20	220	2		
4.	Łazy	22	0015	118	X		X		140	1540	2		
5.	Łazy	22	0015	118	X			X	150	1650	2		
6.	Łazy	22	0015	118	X		X		150	1650	2		
7.	Łazy	15	0015	125	X		X		210	2310	1		
8.	Łazy		0015	106	X		X		130	1430	2		
9.	Łazy		0015	146	X			X	135	1485	2		
10.	Łazy		0015	114	X			X	40	440	2		
11.	Łazy	16	0015	129/1	X			X	40	440	1		
MORZYNA													
1.	Morzyna	1	0016	204	X			X	15	165	2		
2.	Morzyna		0016	168/3	X		X		8	88	1		
3.	Morzyna	27	0016	343/4	X		X		140	1540	3		
4.	Morzyna		0016	143/3	X		X		140	1540	3		
5.	Morzyna	26	0016	343/2	X			X	5	55	2		
6.	Morzyna		0016	329/2	X		X		240	2640	2		
7.	Morzyna		0016	338/5	X			X	70	770	1		
8.	Morzyna	30	0016	328/2	X		X		60	660	2		
9.	Morzyna	30	0016	328/2	X			X	6	66	1		
10.	Morzyna		0016	211/4	X			X	30	330	1		
11.	Morzyna	18	0016	234	X			X	15	165	1		
12.	Morzyna	23	0016	115	X		X		6	66	1		
13.	Morzyna	25	0016	116	X			X	20	220	1		
14.	Morzyna	7	0016	112	X			X	15	165	2		
NAROKÓW													
1.	Naroków	16	0017	11	X			X	130	1430	2		
2.	Naroków	13	0017	6	X			X	30	330	2		
3.	Naroków	14	0017	695	X		X		200	2200	2		
4.	Naroków	10	0017	9	X			X	20	220	2		
5.	Naroków		0017	125	X			X	120	1320	1		
6.	Naroków		0017	122	X			X	60	660	2		
7.	Naroków		0017	77/1	X			X	40	440	1		
8.	Naroków		0017	82	X			X	2	22	2		
PISKORZYNA													
1.	Piskorzyna		0017	263	X			X	25	275	2		
2.	Piskorzyna		0017	285	X			X	60	660	2		
3.	Piskorzyna	3	0017	279	X		X		150	1650	2		
4.	Piskorzyna	3	0017	279	X			X	180	1980	2		

5.	Piskorzyna		0017	281	X		X			10	110	2		
6.	Piskorzyna		0017	281	X				X	20	220	2		
7.	Piskorzyna	13	0017	290	X				X	80	880	2		
8.	Piskorzyna		0017	685/6	X				X	30	330	2		
9.	Piskorzyna	13	0017	290	X			X		210	2310	2		
10.	Piskorzyna		0017	293	X				X	30	330	2		
11.	Piskorzyna		0017	323	X			X		200	2200	2		
12.	Piskorzyna	32	0017	372	X		X			110	1210	2		
13.	Piskorzyna	36	0017	329	X		X			140	1540	2		
14.	Piskorzyna	36	0017	329	X				X	20	220	2		
15.	Piskorzyna		0017	330	X				X	30	330	2		
16.	Piskorzyna		0017	675/13	X				X	60	660	2		
17.	Piskorzyna		0017	675/6	X		X			5	55	2		
18.	Piskorzyna		0017	675/2	X				X	20	220	2		
19.	Piskorzyna		0017	675/7	X		X			10	110	2		
20.	Piskorzyna	54	0017	332	X				X	80	880	2		
21.	Piskorzyna	57	0017	336	X				X	180	1980	2		
22.	Piskorzyna		0017	340	X		X			110	1210	2		
23.	Piskorzyna		0017	341	X				X	80	880	2		
24.	Piskorzyna		0017	337	X				X	60	660	2		
25.	Piskorzyna		0017	366	X				X	20	220	2		
26.	Piskorzyna		0017	365	X				X	80	880	2		
27.	Piskorzyna	41	0017	358	X				X	120	1320	2		
28.	Piskorzyna	28	0017	123	X				X	100	1100	2		
29.	Piskorzyna	26	0017	376	X		X			150	1650	2		
30.	Piskorzyna	26	0017	376	X			X		120	1320	2		
31.	Piskorzyna	26	0017	376	X				X	40	440	2		
32.	Piskorzyna		0017	307	X				X	80	880	2		
33.	Piskorzyna		0017	308	X				X	18	198	2		
ROGÓW WOŁOWSKI														
1.	Rogów Wołowski	1	0018	23	X				X	110	1210	2		
2.	Rogów Wołowski	5	0018	18/1	X				X	85	935	2		
3.	Rogów Wołowski	9	0018	16	X				X	60	660	2		
4.	Rogów Wołowski		0018	30	X				X	30	330	2		
5.	Rogów Wołowski		0018	220/5	X				X	120	1320	1		
6.	Rogów Wołowski	14	0018	220/3	X				X	20	220	2		
RUDAWA														
1.	Rudawa	4	0019	68	X				X	100	1100	3		
2.	Rudawa	3	0019	172/2	X				X	25	275	2		
3.	Rudawa	11	0019	174/1	X		X			120	1320	2		
4.	Rudawa	10	0019	177	X				X	15	165	2		
5.	Rudawa	13	0019	179	X				X	35	385	2		

6.	Rudawa	15	0019	162/6	X		X			190	2090	2		
7.	Rudawa		0019	162/7	X				X	80	880	2		
8.	Rudawa	14	0019	180	X				X	6	66	1		
9.	Rudawa	14	0019	180	X		X			10	110	1		
10.	Rudawa		0019	162/4	X		X			150	1650	3		
11.	Rudawa		0019	162/6	X				X	80	880	1		
12.	Rudawa	18	0019	183/2	X				X	15	165	2		
13.	Rudawa	20	0019	184	X				X	100	1100	2		
14.	Rudawa	27	0019	159	X				X	90	990	2		
15.	Rudawa	25	0019	187	X				X	55	605	1		
16.	Rudawa	24	0019	158	X				X	35	385	1		
17.	Rudawa	28	0019	190	X		X			130	1430	3		
18.	Rudawa	27	0019	156	X				X	40	440	1		
19.	Rudawa	31	0019	152/1	X				X	25	275	1		
20.	Rudawa	34	0019	192/2	X		X			100	1100	3		
21.	Rudawa		0019	193	X				X	60	660	2		
22.	Rudawa	36	0019	149/1	X		X			120	1320	3		
23.	Rudawa	40	0019	344	X		X			150	1650	3		
24.	Rudawa	43	0019	147/3	X				X	70	770	1		
25.	Rudawa	37	0019	339	X				X	80	880	2		
26.	Rudawa	37	0019	339	X			X		120	1320	2		
27.	Rudawa	39	0019	342	X				X	55	605	1		
SŁUP														
1.	Słup		0020	170/3	X				X	35	385	2		
2.	Słup	14	0020	131/1	X				X	15	165	2		
3.	Słup		0020	171	X			X		120	1320	2		
4.	Słup		0020	171	X				X	30	330	2		
5.	Słup	17	0020	141	X				X	15	165	2		
6.	Słup	25	0020	138/1	X		X			130	1430	2		
7.	Słup	26	0020	144	X				X	140	1540	2		
8.	Słup		0020	176/1	X				X	30	330	2		
9.	Słup		0020	144	X				X	25	275	2		
10.	Słup		0020	142/2	X				X	40	440	2		
11.	Słup		0020	70/1	X				X	250	2750	2		
12.	Słup		0020	129/2	X				X	30	330	2		
SMOGORZÓWEK														
1.	Smogorzówek	31	0021	43/1	X				X	80	880	2		
2.	Smogorzówek	27	0021	100/1	X		X			15	165	3		
3.	Smogorzówek	26	0021	92	X				X	181	1991	2		
4.	Smogorzówek		0021	73/3	X				X	25	275	1		
5.	Smogorzówek	5	0021	75/1	X				X	150	1650	2		
6.	Smogorzówek	7	0021	74/1	X				X	80	880	2		

7.	Smogorzówek		0021	82	X		X			10	110	2		
8.	Smogorzówek		0021	80	X				X	80	880	2		
9.	Smogorzówek	8	0021	85/3	X				X	6	66	1		
10.	Smogorzówek	20	0021	263	X			X		210	2310	2		
11.	Smogorzówek	25	0021	55	X				X	45	495	1		
12.	Smogorzówek	33	0021	45	X				X	100	1100	1		
13.	Smogorzówek	38	0021	37/1	X				X	25	275	1		
SMOGORZÓW WIELKI														
1.	Smogorzów Wlk.		0022	229/2	X				X	90	990	1		
2.	Smogorzów Wlk.	10	0022	120	X			X		180	1980	3		
3.	Smogorzów Wlk.		0022	230/1	X		X			120	1320	1		
4.	Smogorzów Wlk.	15	0022	238	X			X		70	770	2		
5.	Smogorzów Wlk.	31	0022	253	X				X	40	440	2		
6.	Smogorzów Wlk.	42	0022	256	X				X	25	275	1		
7.	Smogorzów Wlk.	48	0022	264	X				X	280	3080	3		
8.	Smogorzów Wlk.	53	0022	11	X			X		320	3520	3		
9.	Smogorzów Wlk.		0022	342/1	X				X	4	44	1		
10.	Smogorzów Wlk.		0022	15	X				X	45	495	1		
STASZOWICE														
1.	Staszowice		0023	92/1	X				X	70	770	2		
2.	Staszowice		0023	245/1	X				X	65	715	2		
3.	Staszowice		0023	92/1	X		X			10	110	2		
4.	Staszowice	6	0023	236	X		X			120	1320	2		
5.	Staszowice	6	0023	236	X			X		210	2310	2		
6.	Staszowice	6	0023	236	X				X	70	770	2		
7.	Staszowice	5	0023	235	X			X		200	2200	2		
8.	Staszowice	5	0023	235	X				X	220	2420	2		
9.	Staszowice	9	0023	93/1	X			X		80	880	2		
10.	Staszowice	13	0023	207	X				X	100	1100	1		
11.	Staszowice		0023	95	X		X			120	1320	2		
12.	Staszowice	13	0023	207	X			X	X	160	1760	2		
13.	Staszowice		0023	203	X				X	60	660	2		
14.	Staszowice		0023	100	X				X	25	275	2		
15.	Staszowice		0023	123/1	X				X	40	440	2		
STRYJNO														
1.	Stryjno		0024	113/4	X		X			120	1320	2		
2.	Stryjno	2	0024	115	X				X	60	660	2		
3.	Stryjno		0024	116/1	X				X	30	330	2		
4.	Stryjno		0024	117/1	X		X			120	1320	2		
5.	Stryjno		0024	117/1	X				X	80	880	2		
6.	Stryjno	6	0024	121	X				X	20	220	2		
7.	Stryjno		0024	103/2	X				X	10	110	2		

8.	Stryjno		0024	102	X				X	20	220	2		
9.	Stryjno		0024	101	X			X		130	1430	2		
10.	Stryjno		0024	101	X				X	20	220	2		
11.	Stryjno		0024	104/1	X				X	40	440	2		
12.	Stryjno	37	0024	70	X				X	20	220	2		
13.	Stryjno	39	0024	68/1	X		X			100	1100	2		
14.	Stryjno	39	0024	68/1	X				X	20	220	2		
15.	Stryjno		0024	106 i 107/1	X				X	60	660	2		
16.	Stryjno		0024	106	X				X	20	220	2		
17.	Stryjno	41	0024	53	X				X	40	440	2		
18.	Stryjno	41	0024	53	X		X			4	44	2		
19.	Stryjno	42	0024	108	X		X			150	1650	2		
20.	Stryjno		0024	74	X				X	10	110	2		
21.	Stryjno		0024	96	X				X	60	660	2		
22.	Stryjno		0024	76	X			X		190	2090	2		
23.	Stryjno		0024	93/1	X				X	40	440	2		
24.	Stryjno	27	0024	77/1	X		X			5	55	2		
25.	Stryjno		0024	92/7	X				X	60	660	2		
26.	Stryjno		0024	89	X				X	50	550	2		
27.	Stryjno	22	0024	79	X				X	30	330	2		
28.	Stryjno		0024	88	X				X	10	110	2		
29.	Stryjno		0024	86	X				X	40	440	2		
30.	Stryjno		0024	83	X				X	30	330	2		
31.	Stryjno		0024	83		X karo	X			120	1320	1		
32.	Stryjno		0024	82	X				X	30	330	2		
33.	Stryjno	16	0024	85	X				X	100	1100	2		
34.	Stryjno		0024	149	X			X		180	1980	2		
35.	Stryjno		0024	149	X				X	20	220	2		
36.	Stryjno	11	0024	141/2	X				X	20	220	2		
37.	Stryjno		0024	137/1		X karo		X		250	2750	1		
38.	Stryjno		0024	100	X				X	30	330	2		
39.	Stryjno		0024	136	X				X	25	275	2		
40.	Stryjno		0024	82	X				X	600	6600	2		
TURZANY														
1.	Turzany	35	0025	179	X				X	20	220	2		
2.	Turzany	34	0025	281/1	X				X	50	550	2		
3.	Turzany	25	0025	175	X				X	1	11	2		
4.	Turzany	32	0025	10	X				X	70	770	2		
5.	Turzany		0025	12	X				X	40	440	2		
6.	Turzany	27	0025	22/2	X		X			150	1650	3		
7.	Turzany	27	0025	22/2	X				X	240	2640	2		
8.	Turzany	31	0025	13	X				X	40	440	1		

9.	Turzany	31	0025	13	X			X		100	1100	1		
10.	Turzany	31	0025	13		X (KARO)	X			180	1980	1		
11.	Turzany	30	0025	14	X			X		180	1980	2		
12.	Turzany	30	0025	14	X				X	145	1595	2		
13.	Turzany	30	0025	14	X		X			150	1650	2		
14.	Turzany	28	0025	20	X		X			160	1760	3		
15.	Turzany	28	0025	20	X				X	30	330	2		
16.	Turzany	26	0025	15/1	X				X	80	880	2		
17.	Turzany	26	0025	15/1	X		X			10	110	2		
18.	Turzany		0025	280/1	X		X			80	880	1		
19.	Turzany		0025	280/1	X				X	110	1210	1		
20.	Turzany	20	0025	23	X				X	10	110	2		
21.	Turzany	17	0025	168	X				X	180	1980	1		
22.	Turzany	10	0025	164/1	X				X	100	1100	2		
23.	Turzany		0025	29	X		X			100	1100	2		
24.	Turzany	7	0025	30	X				X	170	1870	2		
25.	Turzany		0025	31	X				X	10	110	1		
26.	Turzany	4	0025	161/1	X				X	50	550	2		
27.	Turzany	1	0025	34	X				X	41	451	2		
WĘGLEWO														
1.	Węglewo		0026	49/1	X				X	25	275	2		
2.	Węglewo		0026	48/2	X				X	25	275	1		
3.	Węglewo	1	0026	56/1	X		X			130	1430	1		
4.	Węglewo	3	0026	43	X				X	20	220	2		
5.	Węglewo	3	0026	43	X			X		130	1430	2		
6.	Węglewo	4	0026	18	X				X	170	1870	2		
WĘGRZCE														
1.	Węgrzce		0027	79/1	X				X	35	385	2		
2.	Węgrzce	27	0027	107	X				X	8	88	2		
3.	Węgrzce		0027	73/4, 73/5	X				X	970	10670	3		
4.	Węgrzce	35	0027	238	X		X			10	110	2		
5.	Węgrzce	45	0027	214/1	X				X	25	275	1		
6.	Węgrzce		0027	71	X				X	80	880	2		
7.	Węgrzce	10	0027	118	X				X	90	990	2		
8.	Węgrzce		0027	126/2	X				X	90	990	2		
9.	Węgrzce		0027	111	X				X	300	3300	1		
10.	Węgrzce		0027	73/9	X				X	970	10670	2		
WIŃSKO														
1.	Mickiewicza	42	0028	673	X		X			120	1320	2		
2.	Mickiewicza	43	0028	723	X			X		220	2420	2		
3.	Mickiewicza	47	0028	721	X				X	42,5	468	2		
4.	Mickiewicza	51	0028	717/1	X			X		200	2200	2		

5.	Mickiewicza	57A	0028	715	X			X		85	935	2		
6.	Mickiewicza		0028	661	X				X	130	1430	2		
7.	Mickiewicza	59	0028	714/6	X				X	25	275	2		
8.	Mickiewicza	61	0028	86/1	X				X	45	495	2		
9.	Wschodnia		0028	33	X		X			4	44	2		
10.	Wschodnia	1	0028	34/4	X				X	40	440	2		
11.	8 Maja		0028	35	X				X	30	330	2		
12.	8 Maja		0028	32	X				X	20	220	2		
13.	8 Maja		0028	31/2	X				X	20	220	1		
14.	Witosa		0028	391/1	X				X	1000	11000	2		
15.	Witosa		0028	1006	X				X	30	330	2		
16.	Witosa		0028	1024	X				X	60	660	2		
17.	Piłsudskiego		0028	411	X				X	40	440	2		
18.	Piłsudskiego	92	0028	439/2	X		X			110	1210	2		
19.	Piłsudskiego	92	0028	439/2	X				X	25	275	2		
20.	Piłsudskiego	76	0028	447/3	X				X	60	660	1		
21.	Piłsudskiego	70	0028	450/3	X			X		160	1760	1		
22.	Piłsudskiego	70	0028	450/3	X				X	20	220	2		
23.	Piłsudskiego	16	0028	927	X			X		800	8800	2		
24.	Piłsudskiego	16	0028	927	X				X	20	220	2		
25.	Piłsudskiego	18	0028	926	X				X	30	330	2		
26.	Zjazdowa	3	0028	935	X		X		X	90	990	1		
27.	Zjazdowa		0028	784	X				X	10	110	2		
28.	Rolna	3	0028	933	X				X	10	110	1		
29.	Rolna	8	0028	558	X				X	20	220	2		
30.	Rolna		0028	559	X				X	40	440	1		
31.	Rolna		0028	506	X				X	2	22	1		
32.	Rolna		0028	566	X				X	50	550	2		
33.	Rolna	6	0028	561	X				X	160	1760	2		
34.	Rolna	2	0028	552	X				X	20	220	2		
35.	Zjazdowa		0028	555/1	X				X	20	220	2		
36.	Zjazdowa		0028	577/1	X				X	70	770	2		
37.	Rawicka	23	0028	577/2	X				X	90	990	2		
38.	Zjazdowa	9	0028	555/4	X				X	30	330	2		
39.	Zjazdowa	12	0028	776	X				X	2	22	2		
40.	Zjazdowa	8	0028	782	X				X	110	1210	2		
41.	Zjazdowa	7	0028	551	X		X			160	1760	2		
42.	Zjazdowa		0028	942	X				X	40	440	2		
43.	Rawicka	13	0028	777	X				X	70	770	2		
44.	Rawicka	15	0028	776	X		X			110	1210	2		
45.	Spokojna		0028	858	X		X			60	660	2		
46.	Kościuszki	2	0028	845	X		X			100	1100	1		

47.	Przemysłowa	2	0028	868	X				X	60	660	1		
48.	Polna	6	0028	876	X				X	50	550	2		
49.	Polna	8A	0028	874/1	X				X	30	330	2		
50.	Witosa	18	0028	710	X				X	180	1980	2		
51.	Mickiewicza	22	0028	692	X				X	130	1430	2		
52.	Mickiewicza	24	0028	687	X				X	80	880	2		
53.	Mickiewicza	26	0028	687	X			X		200	2200	2		
54.	Mickiewicza	28	0028	685	X		X			120	1320	1		
55.	Witosa	2	0028	677	X				X	50	550	2		
56.	Witosa		0028	395/1	X				X	5	55	2		
57.	Słoneczna		0028	400	X				X	20	220	2		
58.	Mickiewicza	27	0028	734	X				X	15	165	2		
59.	Mickiewicza	19	0028	738	X		X			180	1980	2		
60.	Mickiewicza		0028	740	X		X			120	1320	2		
61.	Mickiewicza		0028	748/3	X				X	110	1210	2		
62.	Mickiewicza	3	0028	749/1	X				X	90	990	2		
63.	Ogrodowa	2	0028	817/2	X				X	10	110	1		
64.	Robotnicza	6	0028	801	X		X			140	1540	3		
65.	Ogrodowa	1	0028	804	X		X			110	1210	2		
66.	Ogrodowa	3	0028	805	X		X			90	990	2		
67.	Ogrodowa	9	0028	642	X				X	60	660	1		
68.	Ogrodowa	8	0028	659/1	X				X	30	330	3		
69.	Ogrodowa	10	0028	658	X				X	20	220	1		
70.	Parkowa		0028	655	X				X	30	330	2		
71.	Ogrodowa		0028	637	X				X	30	330	1		
72.	Ogrodowa	3	0028	805	X				X	60	660	2		
73.	Robotnicza		0028	834/7	X				X	20	220	1		
74.	Robotnicza		0028	797	X				X	65	715	2		
WRZESZÓW														
1.	Wrzeszów		0029	36	X				X	10	110	2		
2.	Wrzeszów	14	0029	71	X			X		100	1100	2		
3.	Wrzeszów	5	0029	123	X				X	30	330	2		
4.	Wrzeszów	4	0029	89	X			X		180	1980	2		
5.	Wrzeszów	4	0029	89	X				X	100	1100	2		
6.	Wrzeszów	3	0029	90	X			X		500	5500	2		
7.	Wrzeszów	3	0029	90	X				X	340	3740	2		
BORASZYCE WIELKIE														
1.	Boraszyce Wielkie		0030	53	X				X	25	275	2		
2.	Boraszyce Wielkie		0030	48/1	X				X	12	132	2		
3.	Boraszyce Wielkie		0030	34/2	X				X	30	330	2		
4.	Boraszyce Wielkie		0030	47	X				X	26	286	2		
5.	Boraszyce Wielkie		0030	53	X		X			50	550	2		

6.	Boraszyce Wlk.		0031	33/1	X				X	10	110	2		
BUDKÓW														
1.	Budków	5	0031	135	X				X	100	1100	3		
2.	Budków		0031	274	X				X	16	176	1		
3.	Budków		0031	272	X				X	25	275	1		
4.	Budków		0031	269	X				X	1	11	1		
5.	Budków		0031	281/2	X				X	25	275	2		
6.	Budków		0031	216	X				X	200	2200	2		
7.	Budków	8	0031	281/1	X				X	40	440	1		
8.	Budków	10	0031	282	X				X	130	1430	2		
9.	Budków		0031	284	X				X	80	880	2		
10.	Budków		0031	223	X				X	50	550	2		
11.	Budków		0031	261	X				X	45	495	2		
12.	Budków		0031	285	X				X	300	3300	2		
13.	Budków		0031	261	X		X			100	1100	2		
14.	Budków		0031	230/2	X				X	20	220	2		
15.	Budków	25	0031	237	X		X			150	1650	2		
16.	Budków	25	0031	237	X				X	200	2200	2		
17.	Budków	24	0031	240	X				X	160	1760	2		
18.	Budków	16	0031	252	X				X	120	1320	1		
19.	Budków		0031	254	X		X			60	660	2		
20.	Budków		0031	251	X				X	60	660	1		
21.	Budków		0031	208	X				X	110	1210	1		
22.	Budków	52	0031	266/1	X				X	25	275	1		
BUSZKOWICE MAŁE														
1.	Buszkowice Małe	2	0032	139/2	X				X	65	715	2		
2.	Buszkowice Małe		0032	176/1	X				X	165	1815	2		
3.	Buszkowice Małe		0032	137/1	X				X	20	220	1		
4.	Buszkowice Małe	9	0032	135/1	X		X			80	880	2		
5.	Buszkowice Małe	14	0032	180		X	X			180	1980	2		
6.	Buszkowice Małe		0032	179/3	X			X		80	880	2		
7.	Buszkowice Małe	19	0032	182/2	X				X	40	440	1		
8.	Buszkowice Małe	25	0032	196	X				X	40	440	2		
9.	Buszkowice Małe	32	0032	206/1	X			X		130	1430	1		
DĄBIE														
1.	Dąbie	1	0033	131/1	X				X	20	220	1		
2.	Dąbie	2	0033	129	X		X			130	1430	2		
3.	Dąbie	6	0033	161	X				X	25	275	1		
4.	Dąbie	7	0033	124	X		X			240	2640	2		
5.	Dąbie	8	0033	153	X				X	120	1320	2		
6.	Dąbie	19	0033	136	X				X	50	550	1		
7.	Dąbie	18	0033	137	X				X	190	2090	2		

8.	Dąbie		0033	138	X				X	190	2090	2		
9.	Dąbie		0033	149	X				X	40	440	2		
10.	Dąbie	17	0033	139	X				X	120	1320	2		
11.	Dąbie		0033	140	X				X	200	2200	2		
12.	Dąbie		0033	141	X				X	300	3300	3		
13.	Dąbie	12	0033	148	X				X	130	1430	2		
GRYŻYCE														
1.	Gryżyce		0034	72	X				X	80	880	1		
2.	Gryżyce		0034	80/9	X				X	8	88	1		
3.	Gryżyce		0034	80/2	X				X	40	440	1		
4.	Gryżyce	18	0034	43	X		X			270	2970	1		
5.	Gryżyce		0034	78	X		X			16	176	1		
6.	Gryżyce		0034	77	X				X	60	660	1		
7.	Gryżyce	7	0034	80/5	X		X			300	3300	2		
8.	Gryżyce		0034	80/20	X				X	50	550	1		
9.	Gryżyce	19	0034	40	X		X			140	1540	2		
10.	Gryżyce	22	0034	14/4	X				X	30	330	2		
11.	Gryżyce	21	0034	44/2	X				X	40	440	1		
IWNO														
1.	Iwno	20	0035	58	X		X			280	3080	2		
2.	Iwno	20	0035	58	X				X	230	2530	3		
3.	Iwno		0035	47/1	X		X			1	11	2		
4.	Iwno		0035	75/3	X				X	80	880	2		
5.	Iwno	36	0035	155	X		X			70	770	2		
6.	Iwno		0035	157/1	X				X	60	660	2		
7.	Iwno		0035	81/1	X			X		120	1320	3		
8.	Iwno	9	0035	85/1	X			X		90	990	2		
9.	Iwno		0035	84/1	X				X	8	88	2		
10.	Iwno		0035	87/2	X			X		160	1760	2		
11.	Iwno	41	0035	178	X				X	70	770	2		
12.	Iwno	46	0035	162	X				X	140	1540	1		
13.	Iwno	46	0035	162	X			X		160	1760	1		
KRZELÓW														
1.	Krzelów	143	0037	310	X				X	60	660	2		
2.	Krzelów	139	0037	301	X				X	110	1210	2		
3.	Krzelów		0037	244/5	X				X	250	2750	1		
4.	Krzelów	116	0037	149/1	X				X	20	220	2		
5.	Krzelów	110	0037	350	X				X	40	440	2		
6.	Krzelów	107	0037	352	X		X			100	1100	2		
7.	Krzelów	107	0037	351	X			X		150	1650	2		
8.	Krzelów		0037	354	X		X			5	55	2		
9.	Krzelów		0037	137	X				X	40	440	2		

10.	Krzelów	75	0037	121	X				X	80	880	2		
11.	Krzelów	75	0037	121	X				X	20	220	2		
12.	Krzelów		0037	473		X (KARO)		X		160	1760	1		
13.	Krzelów		0037	47	X				X	60	660	2		
14.	Krzelów		0037	104	X				X	30	330	2		
15.	Krzelów		0037	2/18	X				X	120	1320	2		
16.	Krzelów		0037	498		X (KARO)	X			120	1320	2		
17.	Krzelów	23	0037	31	X				X	45	495	2		
18.	Krzelów	15	0037	543	X			X		110	1210	2		
19.	Krzelów	13	0037	545/2	X				X	10	110	2		
20.	Krzelów		0037	10/1	X				X	40	440	2		
21.	Krzelów		0037	670	X				X	50	550	2		
MŁOTY														
1.	Młoty	8	0037	658		X	X			80	880	2		
KONARY														
1.	Konary	21	0038	145/2	X				X	80	880	2		
2.	Konary		0038	72	X				X	140	1540	2		
3.	Konary	22	0038	179	X				X	35	385	2		
4.	Konary	8	0038	151	X				X	45	495	2		
5.	Konary	7	0038	155/1	X			X		150	1650	2		
6.	Konary		0038	1786	X				X	45	495	2		
7.	Konary	41	0038	179	X			X		210	2310	2		
8.	Konary	40	0038	180	X			X		190	2090	2		
9.	Konary		0038	166/2	X				X	55	605	2		
10.	Konary	32	0038	190	X			X		170	1870	2		
11.	Konary	32	0038	190	X				X	40	440	2		
12.	Konary		0038	191	X				X	25	275	2		
13.	Konary		0038	191	X			X		65	715	2		
MAŁOWICE														
1.	Małowice		0038	132/18	X				X	240	2640	1		
2.	Małowice	9	0038	311	X				X	80	880	1		
3.	Małowice		0038	276/2	X				X	40	440	1		
4.	Małowice	38	0038	148		X			X	150	1650	1		
5.	Małowice		0038	285/1	X				X	35	385	1		
6.	Małowice	46	0038	300/2	X				X	25	275	2		
7.	Małowice		0038	300/1	X				X	35	385	1		
8.	Małowice		0038	292/1	X				X	20	220	1		
9.	Małowice		0038	387/2	X		X			4	44	1		
MOCZYDLNICA KLASZTORNA														
1.	Moczydlnica		0039	5/1		X	X			40	440	2		
2.	Moczydlnica		0039	51	X				X	190	2090	2		
3.	Moczydlnica	24	0039	49/1	X				X	45	495	3		

4.	Moczydlnica	15	0039	41	X		X			10	110	1		
5.	Moczydlnica	11	0039	84/2	X				X	3	33	2		
6.	Moczydlnica		0039	62	X				X	55	605	2		
7.	Moczydlnica	65	0039	130/2	X				X	35	385	2		
8.	Moczydlnica		0039	130/5	X				X	150	1650	2		
9.	Moczydlnica		0039	171/1	X				X	60	660	1		
10.	Moczydlnica	61	0039	168	X				X	40	440	2		
11.	Moczydlnica	60	0039	162/2	X				X	45	495	2		
12.	Moczydlnica		0039	188	X				X	60	660	2		
13.	Moczydlnica		0039	189/2	X				X	15	165	2		
14.	Moczydlnica		0039	176	X				X	3	33	2		
ORZESZKÓW														
1.	Orzeszków	49	0040	764/2	X				X	35	385	2		
2.	Orzeszków	64	0040	776/1	X	X			X	130	1430	1		
3.	Orzeszków		0040	754	X			X		160	1760	2		
4.	Orzeszków		0040	784	X			X		100	1100	2		
5.	Orzeszków		0040	814	X				X	220	2420	1		
6.	Orzeszków	34	0040	551/1	X		X			90	990	2		
7.	Orzeszków	27	0040	556/6	X			X		200	2200	2		
8.	Orzeszków		0040	715	X				X	100	1100	2		
9.	Orzeszków		0040	714	X			X		100	1100	2		
10.	Orzeszków		0040	680/1	X				X	70	770	1		
11.	Orzeszków		0040	860	X				X	80	880	2		
12.	Orzeszków		0040	710/1	X			X		110	1210	2		
13.	Orzeszków		0040	86/1	X				X	60	660	1		
14.	Orzeszków		0040	736	X				X	80	880	2		
15.	Orzeszków		0040	734	X				X	80	880	3		
16.	Orzeszków		0040	732/2	X				X	50	550	2		
17.	Orzeszków		0040	733	X				X	80	880	2		
18.	Orzeszków		0040	742	X				X	25	275	1		
19.	Orzeszków		0040	750	X			X		160	1760	2		
PRZYBORÓW														
1.	Przyborów	35	0041	85	X				X	80	880	2		
2.	Przyborów		0041	249/3	X				X	20	220	1		
3.	Przyborów	32	0041	74	X				X	275	3025	2		
4.	Przyborów		0041	80	X				X	80	880	1		
5.	Przyborów	27	0041	72	X				X	150	1650	2		
6.	Przyborów	28	0041	81	X				X	50	550	1		
7.	Przyborów		0041	247/14	X				X	80	880	1		
8.	Przyborów		0041	247/14	X				X	180	1980	1		
9.	Przyborów		0041	247/14	X				X	750	8250	2		
10.	Przyborów		0041	247/14	X				X	40	440	2		

11.	Przyborów		0041	247/20	X				X	18	198	1		
12.	Przyborów		0041	247/23	X				X	4	44	1		
13.	Przyborów		0041	247/21	X				X	150	1650	2		
14.	Przyborów		0041	140	X				X	35	385	2		
15.	Przyborów		0041	116	X				X	25	275	1		
16.	Przyborów		0041	115	X		X			100	1100	2		
17.	Przyborów		0041	144	X			X		180	1980	3		
18.	Przyborów		0041	101	X				X	101	1111	1		
19.	Przyborów		0041	102/236	X				X	30	330	3		
20.	Przyborów		0041	124/4	X		X			150	1650	2		
21.	Przyborów		0041	146/4	X				X	25	275	2		
RAJCZYN														
1.	Rajczyn		0042	219	X				X	30	330	2		
2.	Rajczyn	12	0042	164	X				X	33	363	3		
3.	Rajczyn		0042	159	X				X	265	2915	2		
4.	Rajczyn	8	0042	153	X				X	185	2035	2		
5.	Rajczyn	9	0042	141/11	X				X	80	880	2		
6.	Rajczyn	9	0042	141/11		X	X			90	990	2		
7.	Rajczyn		0042	163	X				X	50	550	1		
8.	Rajczyn	15	0042	68	X				X	30	330	1		
9.	Rajczyn		0042	60	X				X	120	1320	2		
10.	Rajczyn		0042	19/3	X				X	20	220	1		
11.	Rajczyn		0042	48	X				X	50	550	1		
12.	Rajczyn		0042	55/2	X				X	250	2750	1		
13.	Rajczyn	32	0042	57	X				X	15	165	2		
14.	Rajczyn		0042	59	X				X	75	825	1		
15.	Rajczyn		0042	62	X				X	180	1980	2		
16.	Rajczyn	30	0042	51	X					30	330	1		
17.	Rajczyn	23	0042	50	X				X	75	825	1		
18.	Rajczyn	20	0042	160	X				X	180	1980	2		
19.	Rajczyn		0042	67/1	X				X	60	660	2		
WYSZĘCICE														
1.	Wyszęcice	15	0043	250/1	X		X			100	1100	2		
2.	Wyszęcice	18	0043	280	X		X			170	1870	2		
3.	Wyszęcice	18	0043	280	X				X	70	770	2		
4.	Wyszęcice	22	0043	285	X		X			120	1320	2		
5.	Wyszęcice	9	0043	273	X				X	10	110	2		
6.	Wyszęcice		0043	269	X				X	25	275	1		
7.	Wyszęcice	4	0043	268	X			X		100	1100	1		
8.	Wyszęcice	27	0043	290/1		X (KARO)	X			150	1650	2		
9.	Wyszęcice	28	0043	291	X				X	70	770	2		
10.	Wyszęcice		0043	414/4	X				X	30	330	2		

11.	Wyszęcice	6	0043	257/1	X				X	6	66	2		
12.	Wyszęcice	10	0043	253	X				X	25	275	2		
13.	Wyszęcice	12	0043	252/6		X (KARO)		X		200	2200	1		
14.	Wyszęcice	12	0043	252/6		X (KARO)			X	60	660	2		
15.	Wyszęcice		0043	251/1	X				X	160	1760	2		
16.	Wyszęcice		0043	296	X				X	180	1980	2		
17.	Wyszęcice		0043	296		X(KARO)		X		110	1210	1		
18.	Wyszęcice	42	0043	304	X				X	35	385	2		
19.	Wyszęcice		0043	305/2	X					15	165	1		luzem
20.	Wyszęcice		0043	304	X			X		180	1980	2		
21.	Wyszęcice	52	0043	318	X				X	80	880	2		
22.	Wyszęcice		0043	363	X	X(KARO)	X			140	1540	2		
23.	Wyszęcice	85	0043	320/1	X			X		100	1100	2		
24.	Wyszęcice	82	0043	312	X		X			25	275	2		
25.	Wyszęcice		0043	340	X				X	30	330	2		
26.	Wyszęcice		0043	329/1	X				X	30	330	2		
27.	Wyszęcice		0043	335	X				X	60	660	2		
28.	Wyszęcice		0043	330/3	X				X	40	440	2		
29.	Wyszęcice	71	0043	111/1	X				X	15	165	2		
30.	Wyszęcice	67A	0043	346/1	X				X	30	330	2		
31.	Wyszęcice		0043	349	X				X	15	165	2		
32.	Wyszęcice		0043	104	X				X	40	440	2		
33.	Wyszęcice		0043	335	X		X			10	110	2		
34.	Wyszęcice		0043	355	X				X	1	11	2		
35.	Wyszęcice		0043	354	X				X	60	660	2		
36.	Wyszęcice		0043	358	X				X	25	275	2		
37.	Wyszęcice		0043	364	X			X		135	1485	2		przy kościele
38.	Wyszęcice		0043	380	X		X			340	3740	2		

CHARAKTERYSTYKA OBIEKTÓW AZBESTOWYCH ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE GMINY WIŃSKO - OSOBY PRAWNE														
ADRES NIERUCHOMOŚCI					OBIEKTY/URZĄDZENIA Z ZASTOSOWANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST									
Lp.	ULICA	NR	NR OBRĘB	NR DZIAŁKI	RODZAJ WYROBU		MIEJSCE WYSTĘPOWANIA			ILOŚĆ [m2]	ILOŚĆ [kg]	OCENA STOPNIA PILNOŚCI USUNIĘCIA	DZIELNICA	UWAGI
					FALISTE	PŁASKIE	DOM	STODOŁA	GOSPODARCZE					
CZAPLICE														
1.	Czaplice		0003	379/2	X				X	5600	61600	2		ferma drobiu
GŁĘBOWICE														
1.	Głębowice		0010	43/30	X				X	220	2420	1		PGR
2.	Głębowice		0010	43/9	X				X	130	1430	3		PGR
3.	Głębowice		0010	373/6	X				X	10	110	2		budynek gosp. przy blokach
4.	Głębowice		0010	373/20	X				X	85	935	2		budynek gosp. przy blokach
5.	Głębowice		0010	373/5	X				X	45	495	2		budynek gosp. przy blokach
WĘGLEWO														
1.	Węglewo		0026	52	X				X	320	3520	3		PGR
2.	Węglewo		0026	55/1	X				X	160	1760	2		PGR
WĘGRZCE														
1.	Węgrzce		0027	33/3	X				X	1744	19184	1		eternit pokryty blachą, spółdzielnia produkcyjna
WIŃSKO														
1.	Mickiewicza	44	0028	671	X				X	300	3300	2		usługi
2.	Piłsudskiego		0028	314 i 414/2	X				X	25	275	2		tartak
3.	Piłsudskiego		0028	903/3	X				X	190	2090	1		zakład
4.	Rolna		0028	551	X				X	340	3740	2		zakład
5.	Przemysłowa	8	0028	869/4	X				X	560	6160	2		Baza Obrotu Rolnego
6.	Przemysłowa	8	0028	870/2	X				X	150	1650	1		Baza Obrotu Rolnego
7.	Nowa		0028	298/4	X				X	15	165	2		Ogródki działkowe
8.	Witosa		0028	393/1	X				X	130	1430	1		zakład
9.	Mickiewicza	29	0028	733	X				X	250	2750	2		Budynek użyteczności publicznej
BORASZYCE WIELKIE														
1.	Boraszyce Wlk.		0030	33/1	X				X	1500	16500	2		PGR
KRZELÓW														
1.	Krzelów		0037	2/9	X				X	15	165	2		bar
2.	Krzelów		0037	2/11	X				X	50	550	2		garaże
MOCZYDLNICA KLASZOTORNA														
1.	Moczydlnica		0039	59/1	X				X	15	165	2		sklep

UZASADNIENIE

Program Oczyszczania Kraju z azbestu na lata 2009-2032 przyjął następujące cele:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizację negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu;
- likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Cele te zostaną osiągnięte poprzez realizację wzajemnie uzupełniających się zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest na poziomie: centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Gospodarka odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest jest elementem całego systemu gospodarki odpadami. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest opracowany dla Gminy Wińsko ujmuje zagadnienia ściśle związane z realizacją nałożonych na gminy obowiązków. Wskazuje m.in. cele i zadania, ramy prawne oraz ujmuje tezy wynikające z programu krajowego w odniesieniu do zadań gospodarowania wyrobami zawierającymi azbest na terenie naszej gminy. Program uwzględnia również aktualny stan ilościowy wyrobów zawierających azbest, określa harmonogram jego realizacji z jednoczesną możliwością pozyskania środków zewnętrznych. Nadrzędnym celem Programu jest bezpieczne dla zdrowia ludzi, usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Wińsko oraz zdeponowanie ich na wyznaczonych składowiskach odpadów lub unieszkodliwianie innymi metodami spełniającymi wymagania najlepszych dostępnych technik.

Z programem można zapoznać się na stronie internetowej naszego urzędu w zakładce ochrona środowiska.